

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
ADLİ TIP ANABİLİM DALI

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
ÖĞRENCİLERİNDE ÇEVİRİMİÇİ CİNSEL TACİZE İLİŞKİN
BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Esme ALPARSLAN

UZMANLIK TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

SİVAS
2024

**T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
ADLİ TIP ANABİLİM DALI**

**SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
ÖĞRENCİLERİNDE ÇEVİRİMİÇİ CİNSEL TACİZE İLİŞKİN
BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Dr. Esm  ALPARSLAN
UZMANLIK TEZİ**

**Prof. Dr. Fatma YÜCEL BEYAZTAŞ
DANIŞMAN   RETİM ÜYESİ**

**SİVAS
2024**

ONAY SAYFASI

Bu tez, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlanmış ve jürimiz tarafından Adli Tıp Anabilim Dalı'nda tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. Fatma YÜCEL BEYAZTAŞ

Prof. Dr. Ali YILDIRIM

Doç. Dr. Ayla ÇİÇEK UZUN

Bu tez, .../.../2024 tarih ve sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile belirlenen ve yukarıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ünal ÖZÜM

Tıp Fakültesi Dekanı V.

Tıpta Uzmanlık Tez Yazım Yönergesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Senatosu'nun 10/02/2010 tarih ve 2010/1-2 sayılı kararı ile kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bu tez bu yönetmelik hükümlerine göre yazılmıştır.

Yaşadığımı
ve daha nicesini yaşayacağımı;
beni ben yapan her şeye minnetle...

TEŞEKKÜR

Uzmanlık eğitimime başladığım ilk günden itibaren yılların kazandırdığı bilgi birikimi ve tecrübesi ile adli tıp alanında kendi yolumu çizmeme vesile olan değerli hocam Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fatma YÜCEL BEYAZTAŞ'a,

Adli Tıp alanına farklı bir bakış açısı ile bakıp yoluma devam etmemi sağlayan, bilgi ve tecrübeleri ile düşüncelerimi şekillendirmeme yardımcı olan değerli hocalarım Prof. Dr. Ali YILDIRIM'a ve Doç. Dr. Celal BÜTÜN'e,

İki aylık çocuk psikiyatrisi rotasyonu ile tanışma şerefine eriştiğim, çok yönlü eğitimci kimliği ve yardımseverliği ile psikiyatriye karşı tüm önyargılarımı yıkan, hiçbir sorumu cevapsız bırakmayan, her karşılaşmamızda güler yüzünü benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Çocuk Psikiyatrisi Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Ayla ÇİÇEK UZUN'a,

Çocuk psikiyatrisi rotasyonu ile hayatıma dahil olan, yılların eskitemediği dostlar gibi her anımı güzelleştiren, içten ve dolu dolu anlar yaşadığımız canım kız kardeşlerim Dr. Beyza KARATAŞ'a, Dr. Şeyda Müberra PAKÖZ'e, Dr. Öykü DURAN'a, Dr. Gökçen KÜÇÜKAYDIN'a ve Psikolog Esra ÖZDEMİR DAĞ'a, tezimi ve tez savunmamı yazarken başından sonuna kadar takıldığım her yerde ilk aklıma gelen, her sorumu sabırla cevaplayan Uzm. Dr. Serdar AKKUŞ'a,

Patoloji rotasyonunda tanıştığım, ancak farklı bölümlerde yollarına devam eden, her yan yana gelişimizde esprisini yapıp doya doya güldüğüm can arkadaşlarım Dr. Çağla Nur YAĞCIOĞLU'na ve Dr. Zarife SELVAN ALTINBAŞ'a,

Bir bölümün tüm işlerini sırtlayan, her doktorun çalışmak isteyeceği, hastanenin en iyi sekreteri, her poliklinik yapışımında işlerimi kolaylaştıran sihirli güç, kitaplar üzerine konuşabildiğim, kahve yandaşım, dert ve dedikodu arkadaşım İkra

Meltem ÇELİK'e, sonradan aramıza katılan, günümüzü neşelendirmekten geri kalmayan Sosyal Hizmetler'den Serkan KARABULUT ve Sevede Nur TORUN'a,

Otopsiye sıkı sıkı sarılmama, raporun yazılmasından, tekniklerin öğrenilmesine kadar bana yeni bir nosyon katan, her sorumu bilgi ve tecrübesi ile açıklayan, perspektifimi genişleten asistanlığımın son yılındaki en büyük şansım olan saygıdeğer hocam Uzm. Adli Tabip Ahmet CAN'a, her otopside yardımlarını benden esirgemeyen değerli otopsi teknikerlerimiz Serdar UTAR'a, Şeymanur ÖLMEZ ve Özlem ÇALIŞKAN ŞİMŞEK'e,

Ve her şeyden öte, tüm hayatım boyunca inişlerimde çıkışlarımda şefkatini hiç esirgemeyen, yolumu aydınlatan ilk öğretmenim Annem Hacer Sultan'a, maddi manevi desteğini esirgemeyen, attığım her adımımın arkasında duran babam Mustafa ALPARSLAN'a, pazar kahvaltılarını iple çektiğim, bir araya her gelişimizde kahkahalara boğulduğum abim Ahmet'e, yengem Tuba'ya, kardeşlerim Enes'e ve Ruveyda'ya, yeğenim Kayra'ya ve canım kedilerimiz Şıpıdık'a ve Hurma'ya hayatıma kattıkları her şey için sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
ÖZET.....	xii
ABSTRACT	xiv
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. İnternet ve Sosyal Medya Kavramı	5
2.1.1. Tanımı, Tarihçesi ve Özellikleri	5
2.1.2. Sosyal Medya Platformları	7
2.1.3. Türkiye’de İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı	7
2.2. Şiddet Kavramı	13
2.2.1. Türlerine Göre Şiddet	14
2.2.1.1. Fiziksel Şiddet.....	14
2.2.1.2. Psikolojik Şiddet.....	14
2.2.1.3. Ekonomik Şiddet.....	14
2.2.1.4. Cinsel Şiddet.....	15
2.2.1.5. Dijital Şiddet (Siber Şiddet).....	17
2.2.1.5.1. Siber Zorbalık	21
2.3. Sosyal Medya ve Cinsel Şiddet	22

2.3.1. Çevrimiçi Cinsel Taciz.....	23
2.3.2. Çevrimiçi Cinsiyet Temelli Taciz	24
2.3.3. Israrlı Siber Takip (Siberstalking).....	25
2.3.4. Görüntüye Dayalı Cinsel İstismar.....	27
2.3.5. Teknolojinin Kolaylaştırdığı Fiziksel Cinsel Saldırı.....	28
2.4. Cinsel Taciz Suçu İle İlgili Genel Açıklamalar	29
2.4.1. Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel Taciz Suçu’na Yönelik Düzenlemeler	30
2.4.2. Dijital Şiddet Karşısında Yasal Haklar	32
2.4.2.1. 1982 Anayasası	32
2.4.2.2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	33
3.GEREÇ ve YÖNTEM.....	38
3.1.Çalışmanın Yöntemi	38
3.1.1.Örneklem Seçimi	38
3.2. Veri Toplama Araçları.....	38
3.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	38
3.2.2. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği Türkçe Versiyonu (ÇCTÖ)	38
3.3 Verilerin İstatistiksel Analizi	39
4. BULGULAR.....	40
4.1. Sosyodemografik Bilgi Formuna Ait Bulgular	40
4.2. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeğine Ait Bulgular	61
4.3. Korelasyon Analizine Ait Bulgular	71
5. TARTIŞMA.....	73
6. SONUÇLAR	89
KAYNAKLAR.....	92

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri	44
Tablo 2. Katılımcıların Çevrimiçi Platformları Kullanım Alışkanlıklarına.....	49
Tablo 3. Katılımcıların Çevrimiçi Platformları Yaşadıkları Olumsuz Durumlar	53
Tablo 4. Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Karşı Tutumları.....	56
Tablo 5. Katılımcıların Teknoloji İle Çevrimiçi Cinsel Taciz İlişkisine Bakış Açıları	58
Tablo 6. Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Maruz Kaldıkları Uygulamalar ve Kişiler.....	60
Tablo 7. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Cinsiyet Arasındaki İlişki	61
Tablo 8. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	61
Tablo 9. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Etnik Köken Arasındaki İlişki	62
Tablo 10. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Kiminle Yaşadığı Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 11. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki.....	63
Tablo 12. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Geçirilen Günlük Ortalama Süre Arasındaki İlişki.....	63
Tablo 13. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformları Kullanım Süresi Arasındaki İlişki	64
Tablo 14. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Hesap Kullanım Şekli Arasındaki İlişki	64
Tablo 15. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Kullanıcı Adı Tercihi Arasındaki İlişki	65
Tablo 16. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Tanınmayan Hesapların Takip Edilmesi Arasındaki İlişki	65
Tablo 17. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Tanınmayan Hesaplardan Gelen Mesajların Kabul Edilmesi Arasındaki İlişki	66

Tablo 18. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlarda Tanıştıkları Kişilerle Yüz Yüze Görüşme Durumu Arasındaki İlişki.....	66
Tablo 19. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlarda Özel Fotoğraf/Videoların Başkaları Tarafından Paylaşılmasından Rahatsız Olma Durumu Arasındaki İlişki	67
Tablo 20. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlardaki Hesapların Çalınma Durumu Arasındaki İlişki	67
Tablo 21. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlarda Kişisel Bilgi/Fotoğrafların Paylaşıldığı Sahte Hesap İle Karşılaşma Durumu Arasındaki İlişki	68
Tablo 22. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Özel Fotoğraf/Videoların İnternette Paylaşılması İle Tehdit Edilme Durumu Arasındaki İlişki.....	69
Tablo 23. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Son 12 Ay İçerisinde Herhangi Bir Arkadaşlık/Flört Uygulaması Kullanma Durumu Arasındaki İlişki	69
Tablo 24. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Cinsel Tacizin Tanımı ve Cinsel Tacizle İlgili Yasal Düzenlemeler Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu Arasındaki İlişki ..	70
Tablo 25. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Alt Ölçekler Toplam Puanları Ve Cinsiyete Göre Dağılımı	70
Tablo 26. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği Toplam Puanı ve Katılımcıların Yaşı Arasında Bakılan Spearman Korelasyon Analizi	71
Tablo 27. İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı ve Katılımcıların Yaşı Arasında Bakılan Spearman Korelasyon Analizi.....	71
Tablo 28. Cinsiyet Temelli Taciz Puanı ve Katılımcıların Yaşı Arasında Bakılan Spearman Korelasyon Analizi.....	72

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye’deki Bağlı Cihazların ve Hizmetlerin Kabul Edilmesine Ve Kullanılmasına Genel Bakış İstatistikleri.....	8
Şekil 2. Türkiye’deki Nüfus Hakkındaki Temel Bilgiler İstatistikleri.....	8
Şekil 3. Türkiye’deki İnternet Kullanıma Genel Bakış İstatistikleri	9
Şekil 4. Türkiye’deki Medyada Günlük Harcanan Zaman İstatistikleri	9
Şekil 5. Türkiye’deki İnternet Kullanımında Geçirilen Günlük Zaman İstatistikleri	10
Şekil 6. Türkiye’deki Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri	10
Şekil 7. Türkiye’deki İnternet Kullanmanın Temel Nedenleri İstatistikleri	11
Şekil 8. Türkiye’deki En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları İstatistikleri ..	12
Şekil 9. Türkiye’deki Favori Sosyal Medya Platformları İstatistikleri.....	12
Şekil 10. Türkiye’deki Takip Edilen Sosyal Medya Hesap Türleri İstatistikleri	13

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Yaş Dağılımı Grafiği.....	41
Grafik 2: Katılımcıların Etnik Kökene Göre Dağılım Grafiği.....	41
Grafik 3: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Etnik Köken Dağılımı Grafiği	42
Grafik 4: Katılımcıların Gelir Düzeyi Dağılımı Grafiği	42
Grafik 5: Katılımcıların Cinsel Yönelim Dağılımı Grafiği.....	43
Grafik 6: Katılımcıların Yaşam Şekli Dağılımı Grafiği	43
Grafik 7: Katılımcıların Çevrimiçi Platformlarda Geçirdikleri Günlük Ortalama Süre Dağılımı Grafiği	47
Grafik 8: Katılımcıların En Yoğun Kullandıkları Çevrimiçi Platformların Dağılımı Grafiği	48
Grafik 9: Katılımcıların Çevrimiçi Platformları Kullandıkları Süre Dağılımı Grafiği	48
Grafik 10: Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Maruz Kaldıkları Uygulamaların Dağılımı Grafiği	59
Grafik 11: Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Maruz Kaldıkları Kişilerin Dağılımı Grafiği	60

SİMGELER VE KISALTMALAR

TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi,
TFSV	: Teknolojinin Kolaylaştırdığı Cinsel Şiddet (Technology-Facilitated Sexual Violence)
X	: Twitter
TDK	: Türk Dil Kurumu
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
ABD	: Amerika Birleşik Devleti
DSM-V	: The Diagnostic and Statistical Manuel of Mental Disorders- V
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
TCK	: Türk Ceza Kanunu
md.	: madde
SCÜTF	: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi
ÇCTÖ	: Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği Türkçe Versiyonu
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
IBM	: International Business Machines
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
EU Kids Online	: Avrupa Çevrimiçi Çocuklar
Covid-19	: Korona Virüs-19

ÖZET

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Çevrimiçi Cinsel Tacize İlişkin Bakış Açılarının Değerlendirilmesi

Esme ALPARSLAN

Adli Tıp Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatma YÜCEL BEYAZTAŞ

2024, Sivas

Çalışmamızda Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi 1.-5. sınıf öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerini, internet ve çevrimiçi platformları kullanım alışkanlıklarını, çevrimiçi cinsel tacize maruz kalıp kalmadıklarını, hangi çevrimiçi cinsel taciz türlerine maruz kaldıklarını, çevrimiçi cinsel tacize karşı gösterdikleri tutumları incelemek, ülkemiz ve dünya literatürüne kaynak oluşturmak ve çevrimiçi cinsel tacizin yaygınlığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmaya 18-30 yaş aralığındaki 159'u kadın, 151'i erkek olan 1.-5. sınıf toplam 310 öğrenci katılmıştır. Katılımcılara 8'i istenmeyen cinsel ilgi, 4'ü cinsiyet temelli taciz alt ölçek olmak üzere toplam 12 sorudan oluşan Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcılardan ölçek sorularına 5'li Likert (0=Hiç, 1=Bir veya iki kez, 2=Birkaç kez, 3=Çok kez, 4=Her zaman) göre cevap vermeleri istenmiştir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça katılımcıların çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma oranlarının arttığı kabul edilmiştir. Çalışmamızda erkeklerin toplam ölçek puanı (ss=6,21), istenmeyen cinsel ilgi puanı (ss=4,45) ve cinsiyet temelli taciz puanı (ss=2,05), kadınların toplam ölçek puanı (ss=4,99), istenmeyen cinsel ilgi puanı (ss=3,46) ve cinsiyet temelli taciz puanı (ss=1,89) göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre erkeklerin istenmeyen cinsel ilgiye ($p=0,025$) kadınlara göre daha çok maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların çevrimiçi cinsel tacize en çok maruz kaldıkları uygulamalara baktığımızda birinci sırada Instagram ($n=165$), ikinci sırada Twitter ($n=43$) ve üçüncü sırada Tiktok ($n=22$) yer alırken, taciz edenlerin ise birinci sırada tanınmayan kişiler ($n=158$), ikinci sırada anonim/sahte hesaplar ($n=143$), üçüncü sırada okuldan biri ($n=48$) olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca toplam ölçek puanına göre yabancı uyruklu olmak ($p= 0,013$), çevrimiçi platformlarda herkese açık hesap kullanmak ($p<0,01$), çevrimiçi platformlarda farklı bir isim, lakap kullanmak ($p=0,010$), tanınmadık hesaplardan gelen istek/mesajları kabul etmek ($p=0,003$), çevrimiçi platformlarda tanışılan kişilerle yüz yüze görüşmek ($p<0,01$), özel fotoğraf/videoların başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olmamak ($p<0,01$), arkadaşlık/buluşma uygulamaları kullanmak ($p=0,002$) ile çevrimiçi cinsel taciz arasında yüksek anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi Cinsel Taciz, İstenmeyen Cinsel İlgi, Cinsiyet Temelli Taciz, İnternet, Çevrimiçi Platform

ABSTRACT

Evaluation of Perspectives on Online Sexual Harassment among Sivas

Cumhuriyet University Faculty of Medicine Students

Esme ALPARSLAN

Department of Forensic Medicine

Advisor: Prof. Dr. Fatma YÜCEL BEYAZTAŞ

2024, Sivas

In our study, Sivas Cumhuriyet University Faculty of Medicine 1st-5th grades. The aim of this study is to examine the sociodemographic characteristics of 10th grade students, their habits of using the internet and online platforms, whether they are exposed to online sexual harassment, which types of online sexual harassment they are exposed to, their attitudes towards online sexual harassment, to create a resource for our country and the world's literature, and to reveal the prevalence of online sexual harassment.

The study included 159 women and 151 men, aged 18-30, from 1st to 5th grades. A total of 310 students participated in the class. The Online Sexual Harassment Scale, consisting of a total of 12 questions, 8 of which were unwanted sexual attention and 4 of which were gender-based harassment subscales, was applied to the participants. Participants were asked to answer the scale questions on a 5-point Likert scale (0 = Never, 1 = Once or twice, 2 = A few times, 3 = Many times, 4 = Always). It is accepted that as the scores from the scale increase, the rate of participants being exposed to online sexual harassment increases. In our study, men's total scale score (sd=6.21), unwanted sexual attention score (sd=4.45) and gender-based harassment score (sd=2.05), women's total scale score (sd=4.99), unwanted sexual attention score (sd=4.45) and It was found to be higher than the sexual interest score (sd=3.46) and gender-based harassment score (sd=1.89). Accordingly, it was concluded that men were more exposed to unwanted sexual attention ($p = 0.025$) than women.

When we look at the applications where participants are most exposed to online sexual harassment, Instagram comes first (n=165), Twitter (n=43) comes second and Tiktok (n=22) comes third, while unknown people (n=158) rank first

among the harassers.), anonymous/fake accounts came second (n=143), and someone from the school came third (n=48).

In addition, according to the total scale score, being a foreign national ($p=0.013$), using a public account on online platforms ($p<0.01$), using a different name or nickname on online platforms ($p=0.010$), accepting requests/messages from unknown accounts ($p=0.003$), meeting face to face with people met on online platforms ($p<0.01$), having private photos/videos viewed by others. It was determined that there was a highly significant relationship between not being disturbed by sharing ($p<0.01$), using friendship/dating applications ($p=0.002$) and online sexual harassment.

Keywords: Online Sexual Harassment, Unwanted Sexual Attention, Gender-Based Harassment, Internet, Online Platform

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Hiçbir yenilik, hiçbir teknoloji birden bire ortaya çıkmamıştır. Önce zemin oluşturulmuş sonra toplum bu zemindeki gelişmelere yavaş yavaş ayak uydurmuştur. Bu durum bazen uzun bazen kısa sürmüştür. Yazının icadı ile matbaa hayatımıza girerken teknolojinin gelişip ilerlemesi ile bilgisayar hayatımıza girip yeni medya ortamlarını oluşturmuştur. (1). Toplu iletişim araçları olarak yıllardır televizyon, radyo kullanılırken teknolojinin geliştirilip ilerlemesiyle beraber internet hayatımıza dahil olmuştur (2).

Türkiye 12 Nisan 1993 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı projesi dahilinde TÜBİTAK ve ODTÜ iş birliği ile internete erişimi sağlamıştır. Bu gelişmeyi sırasıyla 1994 yılında Ege Üniversitesi, 1995 yılında Bilkent Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi, 1996 yılında da İstanbul Teknik Üniversitesi izlemiştir (3).

1990 yılından sonra internet kullanımı hız kesmeden devam etmiş, web sitelerinin ve portalların yaygınlaşmasıyla kullanıcı kitlesini büyütmüş, Web 2.0 teknolojisinin geliştirilmesiyle toplu iletişimi sağlayan e-postalar, mesajlar, sosyal medya uygulamaları da hayatımızın merkezinde yerini almıştır (4). İnternetin yayılması ile kullanıcı sayısının artması, ulaşılan ve paylaşılan bilginin artmasına katkıda bulunmuştur. Bu katkı, kullanıcıların internete daha fazla müdahil olmasını sağlarken, aynı zamanda kullanıcıların internet ortamında içerik oluşturma, dağıtma, yayma gibi gereksinimlerinin oluşmasına da katkı sağlamıştır (5).

Günümüzün dijital olarak yorumlanmasının temelini web teknolojisi oluşturmaktadır (1). İnternet ve teknolojik gelişmelerden önce medya genel anlamda gazete, dergi, radyo, televizyon gibi toplu iletişim araçları kapsamında değerlendirilmekteyken teknolojik gelişmeler ile birlikte medya dönüşüme uğrayarak dijitalleşmeye başlamıştır. Bu medya araçlarının internet ortamına taşınmasıyla beraber dijital toplumsal iletişim araçlarının doğmasına sebep olmuştur. Böylelikle medyanın hem geleneksel hem de dijital medya olarak iki başlığa ayrıldığı söylenebilir (5). Teknolojik gelişmelerden referans alan ve dijitalleşen tüm medya araçlarını içerisine alan dijital medya, dolayısıyla sosyal medyayı da içerisinde barındırmaktadır (6).

Sosyal medya, insanların birbirleriyle mesafe fark etmeksizin iletişime geçebildikleri, fikir ve düşüncelerini paylaşabildikleri, toplumsal anlamda etki yaratabilen internet siteleri ve uygulamaların hepsi olarak tanımlanmaktadır (7). Günümüzde artık internet ve sosyal paylaşım siteleri tıpkı elektrik kabloları, altyapı, yollar, su boruları, televizyon vb. temel ihtiyaçlar kadar ihtiyaçlar listesinin ilk sıralarında yerini almaktadır (1).

Sosyal medya kullanıcıların içerikler üretilip yayınlandığı, bütün kullanıcıların katkı ve iş birliği ile ilerleyen bir platformdur (8). Bir başka ifadeyle sosyal medya; kullanıcılara katılma izni veren, profil oluşturma, bağlantı paylaşma, diğer kullanıcıların oluşturdukları bağlantıları görüntüleme imkanı sağlayan internet temelli bir oluşumdur (9).

Yeni medya araçları güçlü ve yüksek depolama kapasitesine sahiptir. Bu güçlü ve yüksek depolama kapasitesi çoğu kullanıcının sosyal medya uygulamalarında fotoğraf ve video paylaşmasının nedenlerindendir. Yapılan paylaşımlar sosyal medya ağlarında arşivlenebilmekte, kullanılan teknolojik araçlara herhangi bir zarar gelmesi halinde paylaşımlar sosyal medya ağlarında depolanabilmektedir. Bu özellik paylaşımların hem arşivlenmesini hem de istenilen yerden ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır (1).

Sosyal medya başta olmak üzere yeni medya araçlarının kullanımının artmasıyla birlikte, nefret söylemleri, özel hayatın ihlali, dijital gözetlemecilik, yasal olmayan içerik üretimi gibi birçok alanda etik problemler de karşımıza çıkmaktadır. Hayatımızdaki birçok alışkanlığın internet ortamında kendine yer bulması gibi kuşkusuz şiddet de ortam değiştirerek dijitalde yerini almıştır. Dijital şiddet, ilerleyen teknolojilerinin sağladığı imkânlar doğrultusunda eylemleştirilen yine bu imkânlar ile yaygın hale gelebilen bir şiddet olarak tanımlanabilir. Özelde bir kimsenin erişebildiği araçlar (cep telefonu, bilgisayar, tablet vb.) ve çevrimiçi ortamlar ile (sosyal medya, bloglar, dijital oyunlar vb.) bir kimseye veya topluluğa karşı yapılan taciz, tehdit, şantaj ve nefret içerikli sözlü veya yazılı tüm eylemleri içine almaktadır (10).

Cinsel şiddet; bireylerin cinsel dokunulmazlığını amaçlayan rıza dışı eylemlerden oluşan, mağdurların hayatlarında kötü anılar bırakan, evrensel anlamda

bir insan hakkı ihlalidir (11,12). Her türlü ilişkide ve her türlü ortamda karşımıza çıkan cinsel taciz, gelişen teknoloji ile birlikte internet ortamında da kendisine yer bulmuştur. İnternetin kullanıcıya bahsettiği erişilebilir olma, bilinmez olma ve görünmez olma gibi güçler, aslında gerçek hayatta kişinin yapmaya cesaret edemediği ya da yapmaktan kaçındığı uç veya düşmanca eylemleri internet ortamında özgürce hayata geçirmesine imkan sağlamıştır (13,14). Bu nedenle çevrimiçi ortamlar kişilerin taciz edilmesine veya taciz etmesine zemin hazırlamaktadır.

Çevrimiçi ortamda gerçekleşen cinsel tacizin adlandırılmasında araştırmacılar çeşitli kavramlar önermişlerdir. Bu anlamda araştırmacılar, teknolojinin kolaylaştırdığı cinsel şiddet (technology-facilitated sexual violence) (15), siber cinsel şiddet (cybesexual violence) (16), teknoloji tabanlı zorlayıcı davranış (technology-based coercive behavior) (17), siber cinsel taciz (cyber sexual harassment) (18), dijital cinsel taciz (digital sexual harassment) (19) gibi çeşitli kavramları önermişlerdir (20).

Çevrimiçi dünyanın hızla değişmesiyle bu kavramların güncelliği ve çeşitliliği de değişmiştir. Günümüzde en yaygın kullanılan ifadenin ‘çevrimiçi cinsel taciz’ olduğunu söylemek mümkündür (21,22). En genel haliyle çevrimiçi cinsel taciz, dijital medya araçlarıyla kişiyi hedef alan, kişinin rızası dışında maruz kaldığı cinsel içerikli saldırgan, küçük düşürücü veya göz korkutucu eylemler olarak tanımlanmaktadır (23,24).

Çevrimiçi cinsel taciz, cinsel içeriklere maruz kalma, cinsel uşaklaştırma, deepfake (cinsel içerikli videolarda mağdurun yüzünü, mimiklerini ve sesini başka bir kişiye aktararak oluşturulmuş görsel ve işitsel içerikler), yabancı kişilerle tanışma sonrası cinsel şiddet, sosyal medya aracılığıyla maruz kalınan cinsel eylemlerden bazılarıdır. Teknolojinin Kolaylaştırdığı Cinsel Şiddet (Technology-Facilitated Sexual Violence-TFSV) kavramı teknoloji temelli araçların bir kimseye karşı üzerinde kontrol sağlamak, şantaj, zor kullanma, taciz etme, küçümseme, köleleştirme veya kişisel haklarını ihlal etme amacıyla gerçekleştirilen davranışların tümü olarak tanımlanabilmektedir (25).

2021 yılında Buchanan ve Mahoney tarafından geliştirilen çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ile yetişkin bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır (26). Bu ölçek Esen ve arkadaşları tarafından 2023 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Türkçe formunun ülkemizde çevrimiçi cinsel tacizi ölçmek için kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin batısındaki bir üniversitede okuyan 340 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Her iki çalışma arasında benzer sonuçlar bulunduğu, geçerlilik ve güvenilirliğinin uygun olduğu kaydedilmiştir (20).

Bu araştırmanın amacı; çevrimiçi cinsel taciz ölçeğini üniversitemizde eğitim gören tıp fakültesi öğrencilerinde uygulayarak, ülkemizin batısında yapılan çalışma ile bizim çalışmamız arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmek, ortaya çıkan sonuçların adli tıbbi boyutunu incelemek ve çözüm önerileri sunmaktır. Bu çalışmamız ile ülkemizde ve dünyada konuyla ilgili yapılan çalışmaların yetersiz olması nedeniyle elde ettiğimiz verilerin literatüre katkı sağlaması ve bundan sonra yapılacak çalışmalara yardımcı olması hedeflenmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İnternet ve Sosyal Medya Kavramı

2.1.1. Tanımı, Tarihçesi ve Özellikleri

Aktif ve yaratıcı bir ortam olması ile hayatımıza dahil olan internet; kullanıcıları sadece izleyen, dinleyen veya okuyan değil aynı zamanda ortama dahil olmalarını sağlayan katılımcılara dönüşmesini sağlamıştır (1). Gelişmesine devam eden teknoloji sayesinde 1971 yılında ilk e-posta gönderilmiş, bu gelişme radyo, televizyon, gazete, dergi gibi geleneksel haberleşme araçlarının yerine sosyal medyanın kullanımını başlatmıştır (27). 1990’larda yükselişe geçen İnternet, Web 2.0’ın ortaya çıkması ve 2004’ü takip eden yıl demokratik bir iletişim aracı olarak görülmeye başlanmıştır (1). İnternet hem yeni toplumsal hareketlerin oluşmasını hem de ‘yeni demokratik temsil yollarının’ oluşmasını sağlamıştır. İnternet sayesinde insanlar akıllı telefonlar, kişisel bilgisayarlar, tabletler ile her an her yerde bağlantı halinde kalabilmektedir (28).

Teknoloji alanında günümüze kadar yaşanan gelişmeler, beraberinde medyayı da etkilemiştir. Özellikle dijitalleşme ile birlikte iletişim teknolojilerinde kaydedilen gelişmeler medyayı da etkisine alırken, geleneksel medya uygulamaları yerini zamanla yeni medya platformlarına bırakmıştır. Yeni medya uygulamaları özellikle internetin gelişiminden sonra ciddi düzeyde yaygınlaşmıştır. Yeni medyanın sunduğu uygulamaların başında sosyal medya gelmektedir (29). 2004 yılından itibaren internet daha çok sosyal medya ağlarına bağlanmak için kullanılan bir araç haline gelmiştir (28).

Sosyal medya siteleri web’e dayalı bir platformda kullanıcılarına sınırları çizilmiş bir sistem içerisinde tamamen herkese açık veya yarı açık profil oluşturmasını; bağlantıya sahip oldukları tüm kullanıcıların listesini oluşturmasını; kendilerinin ve sistem içerisinde diğer kullanıcıların yarattığı bağlantı listelerini görmeyi ve incelemelerini mümkün kılmaktadır (30). Sosyal medya, fotoğraf, video, müzik, mesaj ve bilgi gibi şeylerin paylaşılmasını, insanlar ile iletişim kurulmasını sağlayan internet uygulamalarıdır (1). Bireyler renk, ırk, din ve dil ayrımı olmadan söz konusu ağlar aracılığı ile iletişim kurarak her türlü düşünce ve bilgi alışverişi sağlamaktadır (29).

Sosyal medyada bireyler arkadaşlık, dayanışma kurabilir, eğlenebilir, yeniden düşünülüp çizilmiş bireysel özelliklerle çevreli özel kamu alanları oluşturabilir, içerik üretme konusunda oldukça aktif çalışabilirler (31). İnternet ve sosyal medya ağları sayesinde iletişim çift yönlü hale gelmiştir. Sosyal medya kullanıcıları alıcı ya da izleyici konumundan çıkarak bilgiyi üreten ve onu dönüştüren kişi haline gelmiştir. Sosyal medya ağları bireylere günlük hayattan haber ve bilgi alma, iletişimde kalmanın dışında siyasal, ideolojik, iktisadi ve kültürel alanlarda birçok kapıyı aralama olanağı sunmaktadır. Dijital iletişimin gelişmesiyle birlikte insanlar arasındaki iletişim biçimine dönüşmüştür. İnsanlar artık her an her yerde çevrim içi olarak diğer insanlar ile iletişim kurabilmektedir. Dünyada ve Türkiye’de milyonlarca kullanıcıya sahip olan sosyal medya ağları aynı anda birçok insanı birbirine bağlamaktadır (28).

Sosyal medya platformlarının kullanıcılarına sağladığı ortak özellikler arasında; kendi has istedikleri profillerini oluşturabilme, ortak platformlardan diğer kullanıcılarla iletişim halinde olabilme, farklı iletişim gruplarına dahil olabilme, fotoğraf, video, ses ve görüntülerin sosyal medya platformlarında paylaşılmasını sağlayabilme, bilgi, haber, düşünce ve yorumların diğer sosyal medya ortamlarında yayılmasını sağlayabilme, güncelle ulaşmayı ve takip etmeyi kolaylaştırabilme ve kişilerin sosyal medya platformlarında daha uzun süre etkin kalabilmesi sayılabilmektedir (27).

Sosyal medya ağları günümüzde televizyon izlemeyen genç nesille iletişime geçmek için en etkili iletişim aracıdır; çünkü yeni nesil gündemi, siyaseti takip etme konusunda interneti, sosyal medya ağlarını daha çok kullanmaktadır. Sosyal medyanın ‘dijital yerlileri’ olan genç nesil için sosyal medya eğlendikleri, iletişim kurdukları, gündemi takip ettikleri, duygu ve düşüncelerini ifade ettikleri yeni bir kamusal alandır. Dijital yerliler kavramı, dijital teknolojiyle büyümüş 1990'lardan sonra doğan ve hayatlarındaki her türlü amaç için yeni medyayı kullanmaya alışmış gençler için kullanılmaktadır (1).

Genç nesilde olduğu gibi artık her yaş grubundan insan sosyal medya ağlarını çeşitli amaçlar için kullanabilmektedir. Sosyal medya, insanların örgütlenme biçiminde ve kültürde de değişiklikler meydana getirmiştir. İnsanlar sosyal medya

ağları sayesinde küresel ölçekte zaman ve mekânı aşarak içerik üretip bağlantı kurabilmekte, yeni fikirler, mesajlar ve bilgilere ulaşabilmektedir (28).

Castells'in belirttiği gibi internet üzerinde en önemli faaliyetler artık sosyal medya ağları üzerinde gerçekleşmektedir. Genç insanlar da sosyal medya ağları sayesinde sivil ve politik hayata daha çok katılım göstermektedir. Facebook, Twitter ve Instagram gibi sosyal medya ağları geleneksel medyadan farklı olarak yeni örgütlenme biçimleri oluşturmuştur. Zaman, mekân ve fiziksel koşullara bağlı olmayan sosyal medya sayesinde insanlar ağlar oluşturarak belli konular etrafında örgütlenmektedir (30).

İnternet ve sosyal medya dünyayı artık küresel bir köye dönüştürmüştür. Bu küresel köyde meydana gelen herhangi bir olay tüm dünyaya sosyal platformlar sayesinde aynı anda ve hızlı bir şekilde yayılabilmektedir.

2.1.2. Sosyal Medya Platformları

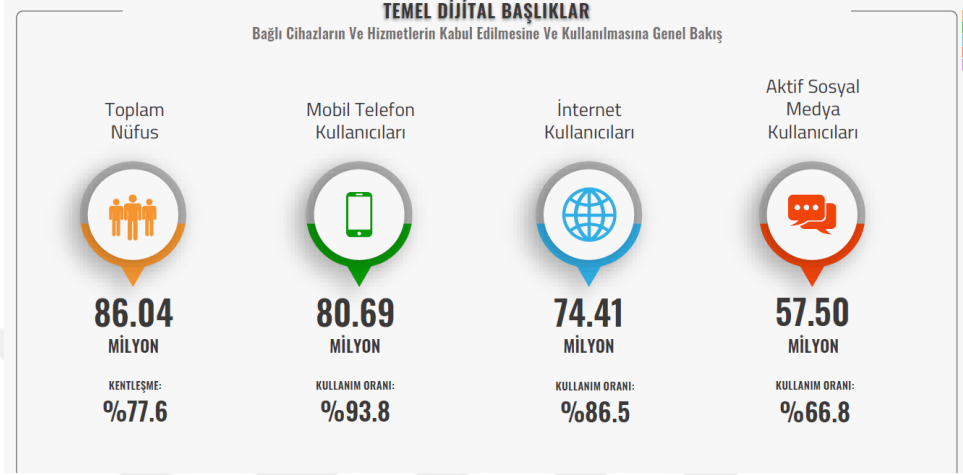
Sosyal medyanın başlıca bileşenleri ve uygulama mecraları kısaca;

- a. Sosyal Ağlar (Facebook, Myspace, Google Plus, LinkedIn),
- b. Çevrimiçi Haberleşme Uygulamaları (Whatsapp, WeChat, Telegram, Skype, Zoom, BİP), fotoğraf, ses ve video paylaşım siteleri (Youtube, Instagram, Snapchat, Twitter, Tiktok, Flickr, Pinterest, Dailymotion),
- c. Bloglar (Blogspot/Blogger, Wordpress, Tumblr),
- d. Mikrobloglar,
- e. Wikiler (Wikipedia),
- f. Sanal Oyun–Sanal Gerçeklik (yaşam simülasyon) platformları (World Of Warcraft, Steam) olarak sıralanabilir (32).

2.1.3. Türkiye’de İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı

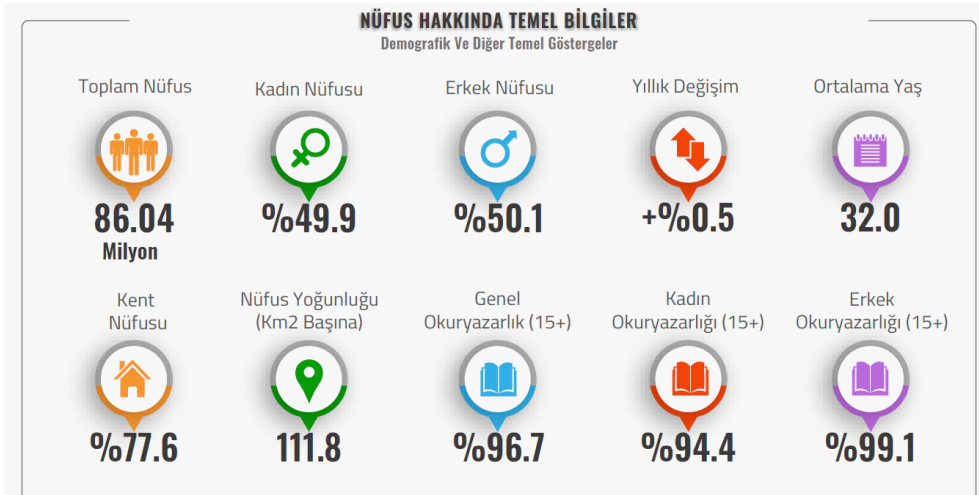
We Are Social Nisan 2024 Dijital Türkiye Raporu’na göre; 2023 yılında dünya nüfusu 8,1 milyar Türkiye nüfusu 86,04 milyon olarak belirlenmiştir. Dünya genelinde internet kullanıcıları 5,35 milyar iken nüfusa göre kullanım oranı %66,2’dir. Türkiye’de ise internet kullanıcıları 74,41 milyon iken nüfusa göre kullanım oranı %86,5’tir. Bu oran dünya geneline göre ortalamanın oldukça üzerindedir. Dünya genelinde sosyal medya kullanıcılarının sayısı 5,04 milyar iken

bu sayının nüfusa oranı da %62,3'tür. Türkiye'de ise aktif sosyal medya kullanıcıları 57,50 milyondur. Türkiye'de nüfusa göre aktif sosyal medya kullanıcılarının oranı %66,8 iken internet kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunu sosyal medya kullanıcıları oluşturmaktadır (33).

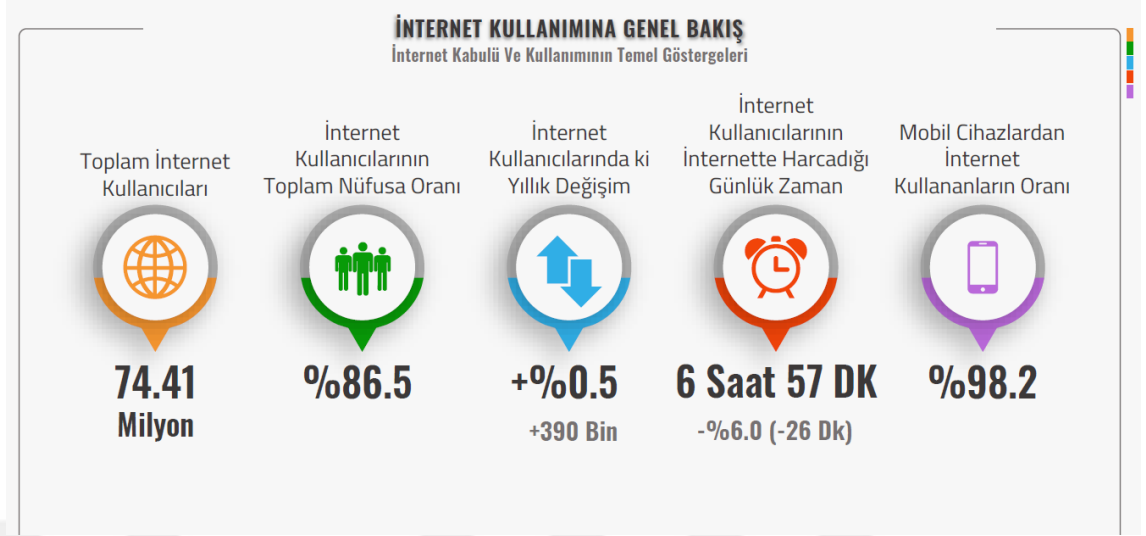
Şekil 1. Türkiye'deki Bağlı Cihazların ve Hizmetlerin Kabul Edilmesine Ve Kullanılmasına Genel Bakış İstatistikleri

Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Şekil 2. Türkiye'deki Nüfus Hakkındaki Temel Bilgiler İstatistikleri

Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Şekil 3. Türkiye’deki İnternet Kullanıma Genel Bakış İstatistikleri

Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Şekil 4. Türkiye’deki Medyada Günlük Harcanan Zaman İstatistikleri

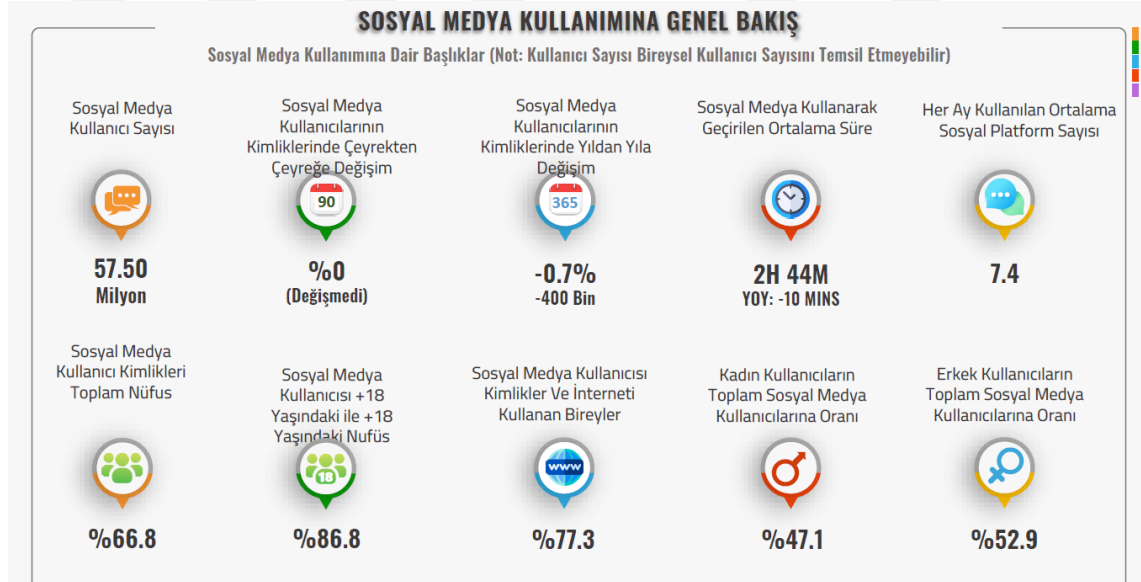
Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Türkiye'de tüm cihazlardan internet kullanımı günlük ortalama 6 saat 57 dakika olarak tespit edilmiştir. Bu sürenin 4 saat 7 dakikasını kullanıcıların cep telefonları ile internete bağlanması oluşturmaktadır (33).

Şekil 5. Türkiye’deki İnternet Kullanımında Geçirilen Günlük Zaman İstatistikleri

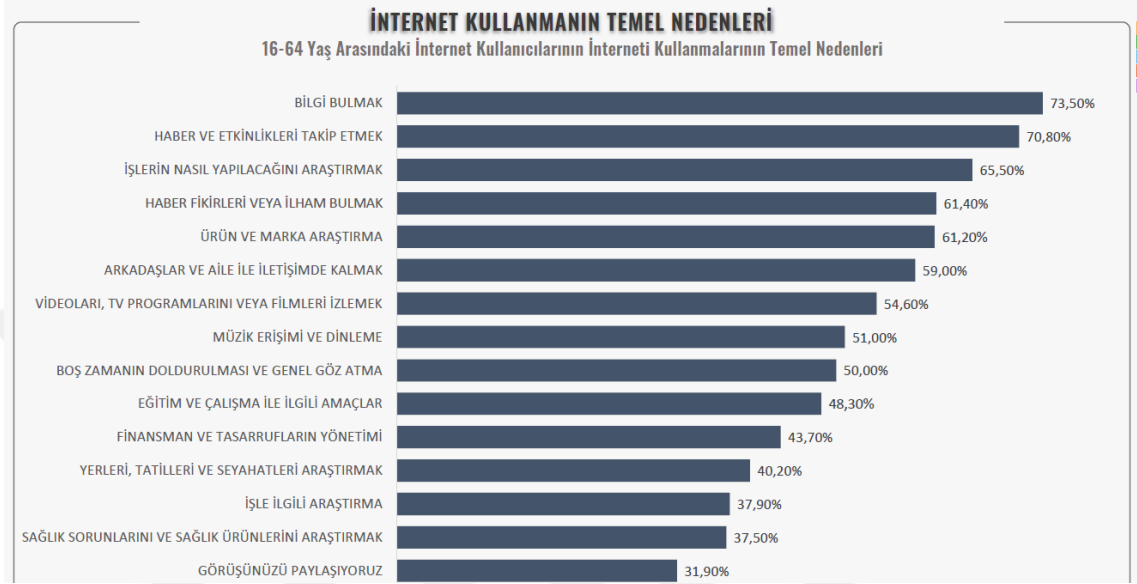
Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Şekil 6. Türkiye’deki Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri

Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

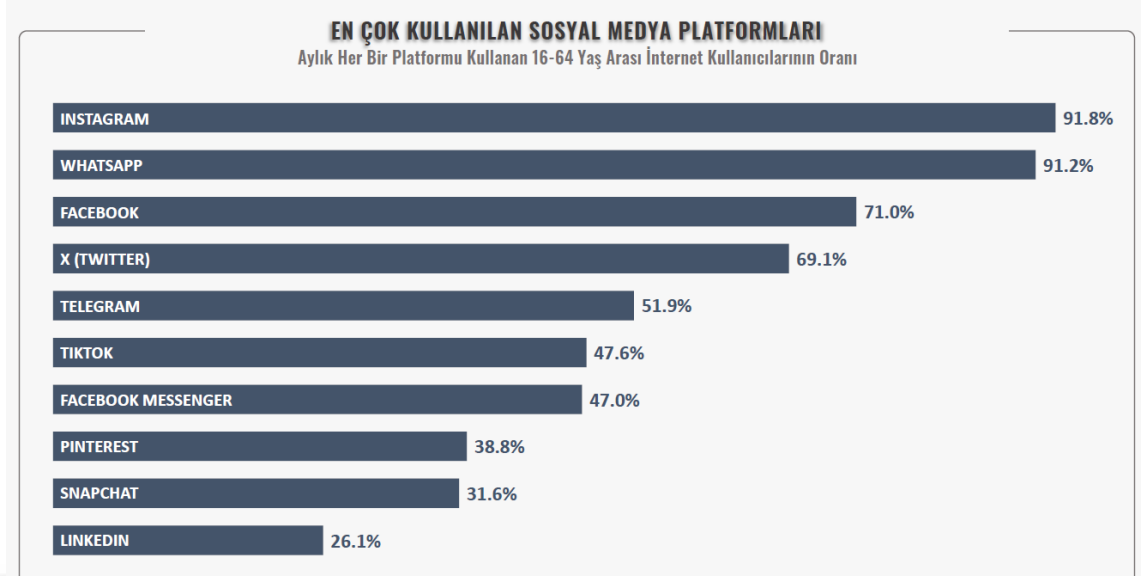
Türkiye'de kullanıcıların internet kullanımının temel sebeplerinden ilk sırada yer alanı bilgi edinmek olurken kullanıcıların oranı %73,5 olarak tespit edilmiştir (33).

Şekil 7. Türkiye’deki İnternet Kullanmanın Temel Nedenleri İstatistikleri

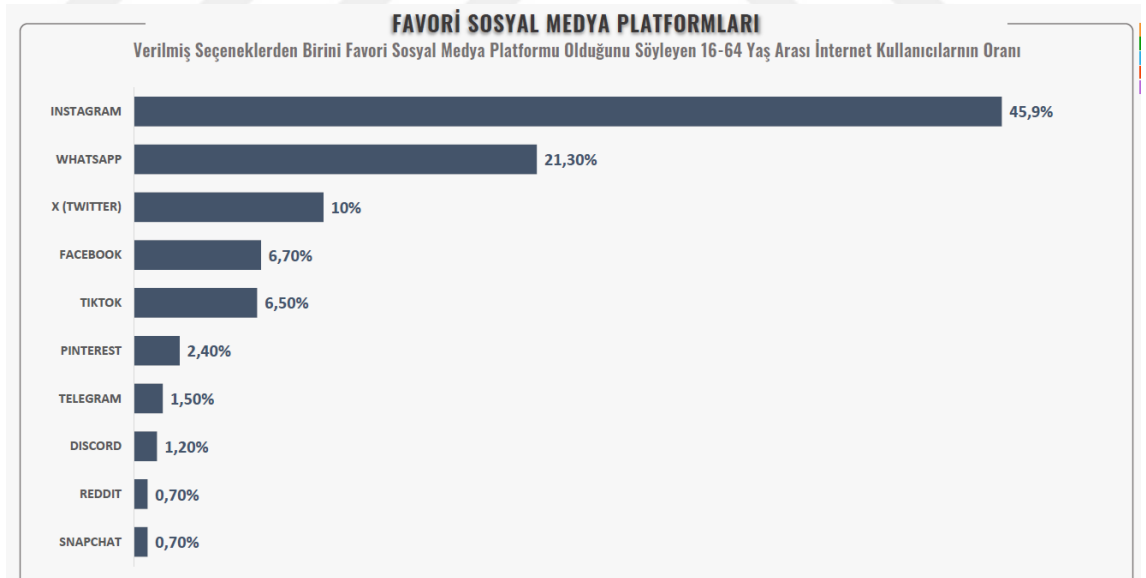
Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Türkiye'deki internet kullanıcılarının en çok kullandığı uygulama %91,8 oranla Instagram olurken, Instagram’ı sırası ile WhatsApp, Facebook ve X (Twitter) takip etmektedir (33).

Şekil 8. Türkiye’deki En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları İstatistikleri

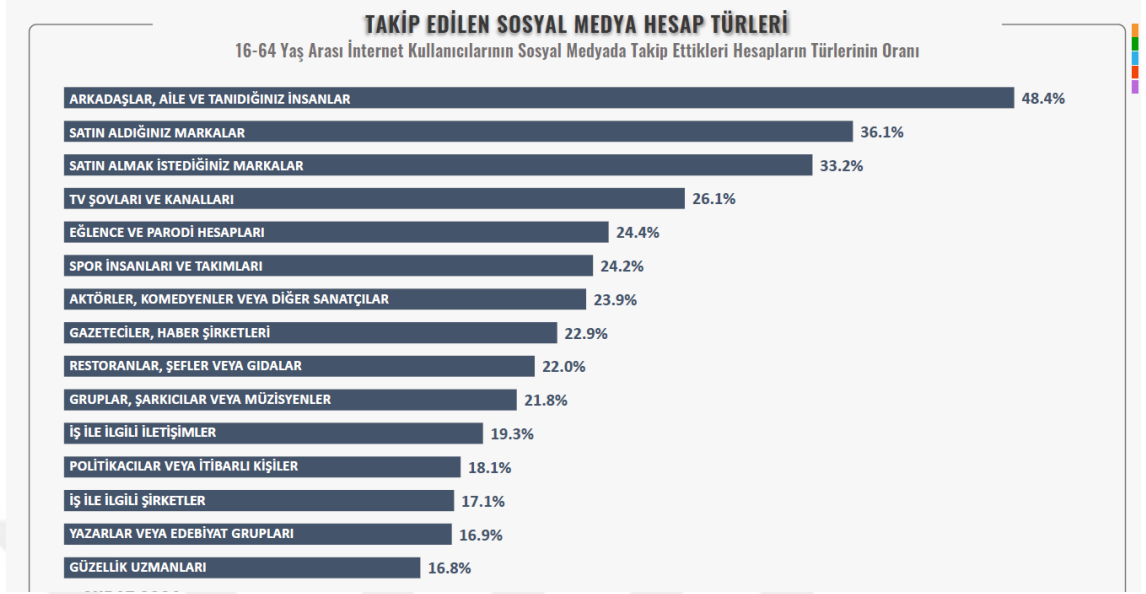
Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Şekil 9. Türkiye’deki Favori Sosyal Medya Platformları İstatistikleri

Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

Kullanıcılar sosyal medya hesaplarından en çok arkadaşlarını, ailelerini ve tanıdıklarını takip etmektedir (33).

Şekil 10. Türkiye’deki Takip Edilen Sosyal Medya Hesap Türleri İstatistikleri

Kaynak: guvenliweb.org.tr, Erişim Tarihi: Eylül 2024

2.2. Şiddet Kavramı

Şiddet, Türk Dil Kurumu’nun (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğünde; “1- Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik, 2- Hız, 3- Bir hareketten doğan güç (aşırılık), 4- Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, 5- Kaba güç, 6- Duygu veya davranışta aşırılık” olmak üzere altı farklı şekilde tanımlanmıştır (34). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) göre şiddet; “Bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluk ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel zor kullanma” olarak tanımlanmaktadır (35).

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 190 sayılı Sözleşmesinde ise şiddet ve tacizi *Fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik zararı amaçlayan, bunlarla sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan ve cinsiyete dayalı şiddet ve tacizi içeren, ister tek bir olay ister tekrar olsun, bir dizi kabul edilemez davranış ve uygulama veya bunlara ilişkin tehditler*” olarak tanımlanmıştır (36). Şiddet; uygulayan ve maruz kalan kişiler olarak değerlendirildiğinde; kişinin kendisine

uyguladığı şiddet, kişiler arası şiddet ve topluluk şiddeti olarak üç kategoriye ayrılmaktadır (37).

Şiddet, türlerine göre değerlendirildiğinde; fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, siber şiddet ve cinsel şiddet olarak alt gruplara ayrılmaktadır (38).

2.2.1. Türlerine Göre Şiddet

2.2.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, herhangi bir güç kullanarak bir insana tokat atmaktan, öldürücü nitelikte zarar vermeye kadar uzanan, şiddete uğrayan kişinin vücut bütünlüğünün bozulduğu şiddet biçimi olarak tanımlanmaktadır (39). Fiziksel şiddet, en fazla tesbit edilen şiddet türüdür. Klinik olarak fiziksel zarar en fazla cilt, kemik ve merkezi sinir sistemi patolojileriyle karşımıza çıkmakta olup en sık görülen lezyonlar dermabrazyon ve ekimozdur (38).

2.2.1.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, mağdurda ruhsal anlamda hasara neden olan, diğer şiddet türleriyle birlikteliği sık olan ve gündelik yaşamda en sık karşımıza çıkan şiddet türüdür. Kadınlarda, yaşlılarda ve çocuklarda büyük hasarlara neden olabilmektedir (40). Fiziksel ve cinsel şiddet olgularında olduğu gibi somut bulguların olmayışı ve çoğu şiddet olgularında görülmesi nedeniyle diğer şiddet türlerinden ayrılmaktadır (38). Sözel şiddet de psikolojik şiddetin bir parçası olup psikolojik şiddet gören olguların çok sık maruz kaldığı bir durumdur. Özellikle kadınlara ve yaşlılara yönelik psikolojik şiddet de en çok karşılaşılan şiddet türüdür (38).

Sürekli eleştiri, manipülasyon, kontrol girişimleri, düşmanca, alaycı bir şekilde suçlama, sözel taciz, tehdit, bireyin günlük hayatın dinamiğindeki rolünü kabul etmeyi reddetme, iletişim kurmayı reddetme, bireyleri arkadaşlarından ve ailesinden tecrit etme psikolojik şiddet davranışlarından sayılmaktadır (41).

2.2.1.3. Ekonomik Şiddet

Ülkemiz gibi ataerkil aile yapısının daha yaygın görüldüğü toplumlarda sık görülen bir şiddet türü olup genellikle erkekler tarafından kadınlara karşı uygulanan, erkek bireyin çalışıp kadın bireyin çalışmadığı, kadının maddi destekten yoksun

bırakıldığı, çalışmasına izin verilmediği, maddi olarak ev ihtiyaçlarının karşılanmadığı, kadının kazancının elinden alındığı, maddi imkanların ve gücün kadın karşı yaptırım ve tehdit unsuru olarak kullanıldığı bir şiddet türüdür (38). Ekonomik şiddetin alt başlıklarına olarak; kadın ya da çocuğun para kazanması ve kazandığı paranın elinden alınması ya da çalışan kadının ekonomik özgürlüğünün kısıtlanması, çalışmasına izin verilmemesi sayılabilir (41).

2.2.1.4. Cinsel Şiddet

DSÖ'ye göre cinsel şiddet; failin cinsel olarak tatmin olma amacıyla rızası olmayan veya rızası yasalar gereği geçerli sayılmayan mağdur kişiye cinsel içerikli sözler söyleyerek, cinsel içerikli tekliflerde bulunarak, mağdurun vücut bütünlüğünü bozan temas içeren penetran veya non-penetran cinsel eylemlerde bulunarak ve/veya ticari olarak cinselliğini kullanarak yapılan eylemlerin tümüdür (37). Yaşı küçük ya da akıl hastalığı gibi rızası geçerli olmayan kişilere karşı ya da fiziksel güç kullanma, tehdit etme, korkutma, hile veya kandırma ile zor kullanarak, cinsel içerikli davranışlara maruz kalmak da cinsel şiddet olarak tanımlanabilir. Zorlayıcı ve yıkıcı cinsel davranışları içeren cinsel şiddette saldırganın amacı; mağdurun cinselliğinden yararlanmak dışında, onu kontrolü altına almak, küçük düşürüp utandırmak, zorlamak, itaatkar hale getirmek ve ona zarar vermektir (38).

En hafifinden en ağırına kadar cinsel şiddet birçok davranışı barındıran geniş bir yelpazeye sahiptir. Cinsel fetiş olarak kişisel eşyaların kullanılması, rahatsız edici ısrarlı temas ya da yakınlaşma, zorla evlendirilme, küretaj ya da cinsel yolla bulaşan hastalıktan korunma haklarının engellenmesi, zorla düşük yaptırılması, zorla hymen muayenesi yaptırılması, kadın sünneti, çevrimiçi cinsel içerikli mesaj ya da görüntü gönderilmesi, rıza dışı ve gizli olarak çıplak görüntülerin kaydedilmesi, üçüncü şahıslarla kişisel yazışma, ses ya da görüntü paylaşımı, pornografik görüntülerin zorla izletilmesi, laf atma, her türlü sarkıntılıktaki bulunma, rıza dışı, non-penetran ya da penetran (oral, anal, vajinal) ilişkiye zorlama, seks işçiliği ya da pornografiye zorlama bu yelpazede içerisinde sayılabilir (42).

Rızası olmayan ya da rızası geçerli olmayan kişilere karşı cinsel şiddet genellikle tehdit, hile, kandırma, fiziksel şiddet, alıkoyma gibi zor kullanarak ya da alkol/madde kullanımı gibi kolaylaştırıcı yollarla olmaktadır. Tehdit olarak; kişisel

özel yazışma ya da görüntüleri yaymak, mağdur ya da yakınlarına fiziksel şiddet uygulamak, yaralamak ya da öldürmek gibi tehditlerin dışında okul veya derslerini, iş hayatını veya mesleğini etkileyecek nitelikte tehditlere başvurulabilmektedir. “Sevgili olma” ya da “evlenme vaadi” en sık başvuru hile tekniklerindendir. Kişinin beden ve ruh direncini kırmak amacıyla alkol, uyutucu, uyuşturucu ya da uyarıcı maddeler de başvuru yöntemleridir (42).

Cinsel şiddet, cinsiyet ayırt etmeksizin her yaş grubunda görülebilen bir suçtur. Mağdur profili kadın, çocuk, yaşlı, fiziksel veya zihinsel olarak yetersiz kişilerden erkeklere kadar uzanmaktadır. Yine de en çok kadınlar ve çocukların cinsel saldırıya maruz kaldıkları bildirilmiştir (38). Ülkemizde yapılan bir çalışmada; 366 kadından %56,8’inin; aşırı kıskançlık, aşırı şüphencilik, cinsel ihtiyaçların görmezden gelinilmesi, duygusal baskı ile cinsel ilişkiye zorlanma, cinsel performans nedeniyle aşağılanma, iktidarsızlığın ceza sebebi olması, tecavüze uğrama, cinsel ilişki esnasında sadistik davranışlara başvurulması gibi çeşitli cinsel şiddet olaylarına maruz kaldığı sonucuna varılmıştır (43).

TDK’ya göre taciz “tedirgin etme, rahatsız etme” olarak tanımlanmıştır (34). Kişinin cinsel özgürlüğünü kısıtlayan boyuttaki bu rahatsız ve tedirgin edici davranışlar cinsel taciz olarak değerlendirilmiştir. Başka bir ifadeyle cinsel taciz; kişinin vücut dokunulmazlığı ihlal etmeyen ancak kişinin cinsel yönden rahatsız edildiği davranış biçimidir. Cinsel taciz eyleminin ispatı oldukça zordur. Kişiyi aşağılayan zor kullanma olsun ya da olmasın kişinin cinsiyetinden etnik kökenine, kişilik özelliklerinden dini inanışına kadar her türlü fiziksel, işitsel ve görsel davranış bir taciz eylemidir. Tacizi taciz yapan temel unsur maruz kalanda bıraktığı izdir. El kol hareketi yapma, söz atmak gibi tüm rahatsız edici hareketler cinsel taciz eylemlerinin başlangıcını oluşturmaktadır (38).

Son dönemde cinsel suçlar kategorisine giren ve cinsel taciz başlığı altında değerlendirilen eylemlerden birisi de ısrarlı takiptir. Fiziksel temas içermediği ve yapılan eylem cinsellik kökenli olduğundan bu kategoride değerlendirilmektedir (38). 1990’a kadar suç olarak değerlendirilmeyen bu eylem ancak bu tarihten sonra ilk kez ABD’de suç olarak kabul edilmiştir. Takip bir kişiyi takip etme, peşinden ayrılmama, onunla iletişim kurmaya yönelik yapılan taciz eylemlerinin tümüdür.

Takipçi, hedeflediği kişiyi kontrolü altına almak ve korkutmak için izler, kişisel aktivitelerini gözlemler, çevrimiçi ortamlardan veya mobil araçlardan rahatsız eder, gözetleme, dinleme, görüntüleme gibi yöntemler kullanarak özel hayatına sızmaya çalışır (44).

Teşhircilik (ekshibionizm) bir bireyin cinsel organlarını cinsel tatmin için yabancılara göstermek, röntgencilik (voyerizm) bir kişinin soyunmasını veya cinsel aktivitede bulunmasını izlemek iken sürtünmecilik (frotteurizm) rızası olmayan bir kişiye dokunmak veya sürtünmek olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar karşındaki kişinin rızası dışında olunca cinsel taciz olarak değerlendirilmektedir DSM-V'te (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) parafili bozuklukları başlığı altında teşhircilik bozukluğu, röntgencilik bozukluğu ve sürtünmecilik bozukluğu olarak yer almaktadır (45).

Temas içeren fakat penetrasyonun olmadığı cinsel saldırılar cinsel dokunma, öpme, okşama, interfemoral ve intergluteal ilişki olarak değerlendirilirken penetrasyonun olduğu cinsel saldırılar; vajinal, anal ve/veya oral bölgeye sair cisim veya organ sokma sonucu oluşan saldırılar olarak değerlendirilmektedir (38).

Cinsel sömürü ise cinsel tatminden çok maddi kazanç amacıyla mağdurun kullanıldığı cinsel şiddet tipidir. Seks işçiliği, insan ticareti, çocuk pornografisi ve çocuk fuhuşu olarak farklı şekillerde meydana gelmektedir (38).

2.2.1.5. Dijital Şiddet (Siber Şiddet)

İngilizcesi “cyber” olan “siber” sözcüğü; sanal olan, internet ağlarına ait olan anlamında kullanılabilir (46).

Siber zorbalık, siber taciz, siber tartaklama gibi farklı kavramlarla da ifade edilen dijital şiddet; dijital medya platformlarının kötü amaçlı kullanımı ile ortaya çıkmıştır (47). Her alanda gelişme gösteren teknolojinin özellikle iletişim alanındaki olumlu ve olumsuz etkileri daha baskındır. İnternete erişimi olan tüm dijital araçlar üzerinden tehdit, taciz, şantaj ve hakaret gibi şiddet içerikli eylemler sanal ortamda hayata geçirilmektedir (48).

Dijital şiddet, bir başkasına kötü niyet ve zarar verme düşüncesiyle dijital iletişim araçlarının sürekli kullanımıyla ortaya çıkan (49), dijital iletişim araçlarının

kullanılabildiği her yerde maruz kalınabilen ve diğer şiddet türleri gibi kişide derin izler bırakan ve ciddi sorunlar doğuran bir şiddet türüdür (50). Mahrem yazışma ve görüntülerin cinsel tehdit amaçlı kullanılması, günümüzde internetin sosyalleşme aracı olarak kullanılması nedeniyle artış göstermiştir (41).

Dijital şiddet; bireyin kişisel bilgilerini, paylaşımlarını veya sırlarını rızası dışında başkalarıyla paylaşmak, bireyin internet ortamındaki topluluklardan mahrum kalmasını sağlamak, saldırgan ve düşmanca tavırla ile kişiyi korkutmak, tehdit veya taciz etmek amacıyla istenmeyen rahatsız edici mesajlar göndermek, aşağılamak, onur kırıcı ikili ilişkileri bozacak nitelikte yalan bili ya da dedikodu çıkartmakta gibi eylemleri de içerisinde barındırmaktadır (51). Dijital şiddet, yaş fark etmeksizin tüm dijital medya kullanıcıları dijital şiddet için bir risk faktörüdür. Bu nedenle dijital şiddetin önlenmesinde dijital şiddet kapsamına giren eylemlerin ayrıntılı olarak değerlendirilmesi ve dijital şiddetin kişiler üzerindeki etkilerini ortaya koymak oldukça önemlidir. Tüm bu tanım ve açıklamalar sonucunda dijital şiddetin ortak paydasının, dijital medya araçları kullanılarak dijital medya ortamlarında bir kişiye bile isteye zarar verme amacı taşıdığı söylenebilir (52). Farklı araçlar (bilgisayar, cep telefonu, tablet vb.) ve mecralar (SMS, e-posta, sosyal medya, oyunlar, bloglar vb.) kullanılarak gerçekleştirilebilen dijital şiddet, görülme biçimleri olarak da farklılıklar göstermektedir. En yaygın haliyle gördüğümüz dijital şiddet türleri ise taciz etme, nefret söylemleri, aşağılama, kimliğe bürünme, ifşalama, dışlama, hile, siber taktır (53).

Bu konuda yapılan birçok çalışmada dijital şiddette kendi içinde türlere ayrılmıştır. Willard (2007:5-13) dijital şiddeti sekiz başlık altında inceleyerek;

- 1) **İftira (denigration):** Bir kişiyi teknolojik araçlar kullanarak küçük düşürmek.
- 2) **Kimliğe bürünme (impersonation):** Bir kişinin sosyal medya hesabını ele geçirip onun gibi davranmak.
- 3) **İfşa etme (outing and trickery):** Bir kişinin rızası olmadan özel görüntü, video veya yazışmaları internet ortamında yaymak veya bir başkasına göndermek.

- 4) **Dışlama (exclusion):** Bir kişinin dijital ortamlardaki aktivitelerde veya gruplarda yer almasını engellenmek.
- 5) **Siber tehdit (cyberthreats):** Bir kişiyi internet ortamında tehdit etmek veya korkutmak.
- 6) **Taciz (harassment):** Bir kişiyi ısrarla aramak veya mesaj göndermek.
- 7) **Siber takip (cybertalking):** Bir kişiyi internet ortamında takip veya kontrol etmek.
- 8) **Kızdırma (flaming):** Bir kişiyi kızdırmak amaçlı kaba bir üslupla konuşmak, kişiye hakaret etmek agresif eylemlerde bulunmak (54).

Slonje (2012) dijital şiddetin ‘**cinsel içerikli mesajlaşma**’ (**sexting**) türüne dikkat çekerek; cinsel içerikli mesajlaşmayı rıza dışı bir kişiye ait cinsel fotoğraf ve videoların internet ortamında ve sosyal medya platformlarında paylaşılması, yayılması, dağıtılması olarak tanımlamaktadır (55).

İfşa etme eylemleri kavramsallaştırılarak ‘**intikam pornografisi**’ (**revenge porn**) olarak değerlendirilmektedir. Bu tanımlama intikam alma duygusu ile kişinin cinsel içerikli fotoğraf ve videoları ifşa etme eylemini kapsar. İntikam pornografisi; tarafların rızası ile çekilen cinsel içerikli fotoğrafların ve videoların, sonrasında taraflardan birinin herhangi bir nedenden dolayı intikam alma duygusuyla bu cinsel içerikli fotoğrafları ve videoları internet ortamında veya sosyal medya platformlarında partnerini utandırmak ve aşağılamak için paylaşması veya başka birilerine göndermesi olarak açıklanabilir (56). İnternette önce var olan intikam pornografisi çevrimiçi uygulamaların hayatımıza daha fazla dahil olmasıyla bu tarz eylemlerin daha kolay işlenebilmesine neden olmuştur. İnternet teknolojisinin gelişmesiyle birlikte adını duyduğumuz bilgisayar korsanlığı ve hırsızlığı da kişiye ait mahrem görüntü ve videoların ele geçirilerek intikam pornografisi tanımı kapsamına dahil edilebilmektedir (57,58).

Dijital şiddetin en sık karşılaşılan türlerinden biri de ‘**Kurban Suçlama**’ (**Victim Blaming**)’dır. Akgün (2019)’ün ifadesiyle kurban suçlama, kişinin yaşadığı olumsuz deneyimlerin sebebi olarak yine kişinin kendi yanlışlarından köken aldığını ve bu olumsuz deneyimleri hak ettiğini düşünmesini sağlamaktır. Yaşadığı olumsuz

deneyimler neticesinde kurban ya da mağdur olarak tanımlanan kişinin karakterine, yaşam tarzına yönelik bir başka kişiler tarafından yapılan kötü niyetli yanlış söylemler yapılmaktadır. Bunun sonucunda da mağdur kendisini değersiz hissedebilir ve iyi bir insan olmadığı için iyi şeyleri hak etmediğini düşünebilir. Ayrıca ilk kez suçlanan ya da değersizleştirilen mağdur, sonrasında birçok kez daha mağdur olma riski ile karşı karşıya kalabilir. Bu noktada mağdur olarak damgalanan kişiler acı ve ızdırıp içinde boğuştukları aşağılanma, hor görülme kaynaklı ruhsal ve psikolojik birçok sorunla mücadele etmek zorunda kalabilir (59). Bir başka ifadeyle kurban suçlama; şiddete uğrayan mağdurun, şiddete uğramasının sebebi olarak kendisini suçlamasıdır. Bu göre kurban suçlamadaki temel amaç; şiddetin sebebi mağdurdur ve mağdur bu şiddeti hak etmiştir algısını yaratmaktır (60).

Mağdurun maruz kaldığı her türlü şiddeti hak ettiğine inandırarak, şiddetin ahlaki etkisini azaltma stratejisinin kurban suçlama olduğunu ifade eden Gökkaya ve Tekinsav Sütçü (2014) bu stratejinin normal kabul edilebilir bir durum olduğuna da şu sözlerle dikkat çekerler: *“Zararlı davranışlarının etkilerini görmezden gelen birinin zorbalığı normalleştirme eğiliminin olması ve zorbalıktaki rolünü minimize ederek kurbanı suçlaması anlaşılır bir durumdur. Dünyanın veya diğer insanların kendi istediği gibi davranması gerektiğini düşünen aşırı talepkâr birinin, talepleri karşılanmayınca gösterilecek zorba davranışı normal kabul etmesi beklenebilir bir durumdur.”*(61).

Kişiyi dijital şiddet eylemine yönlendiren en bilindik unsurlardan biri de kıskançlık duygusudur. Anlamsız bir sebepten ötürü partnerini kıskanan bir erkek, partnerinin özel hayatına dair her türlü bilgiyi internet ortamında paylaşmaktan çekinmemektedir (62).

Kanada’da yapılan bir çalışmada 18-24 yaş aralığındaki kadınların 25 yaş ve üzeri kadınlara göre üç kat daha fazla siber mağduriyet bildirdikleri belirtilmiştir (63). Cep telefonları, Facebook ve Twitter gibi sosyal ağ siteleri, kişisel bloglar ve YouTube gibi video gönderme sitelerini kullanan en kalabalık grubu 14-34 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin oluşturduğu ve bu durumun normal olduğu düşünülmektedir (64).

2.2.1.5.1. Siber Zorbalık

Siber zorbalık kavramının isim babası Kanadalı pedagog Bill Bersey olup, bu kavramı ilk kez 2004 yılında kullanmıştır (52). Mesaj, e-posta, web sitesi, blog veya telefon ile gönderilen görüntü, video veya mesaj ile ortaya çıkan siber zorbalık (65), failin aradaki güç farkını gözeterek tekrarlı ve kasten yaptığı, mağdur ise çok kez deneyimleyebildiği zarar verici eylemlerin tümüdür (66).

Siber zorbalık; herhangi bir kişiye veya gruba rahatsızlık veya zarar vermek amacıyla bir kişi veya grubun dijital ortamda gerçekleştirdikleri davranışların tümü olarak tanımlanmaktadır (67). Eylem; tekrarlayan taciz mesajları ve görüntü belgelerinin karşı tarafa dijital ortamdan gönderilmesi yoluyla olmaktadır. Kullanılan teknolojik cihazlar genellikle kişisel cep telefonları ve kişisel bilgisayarlardır. İsim takma, tehdit ve hakaret gibi doğrudan yapılan eylemler olabileceği gibi çevrimiçi sosyal ağlardan dışlama, kimlik hırsızlığı ve sahte kimliğe bürünme gibi dolaylı yoldan da olabilmektedir (68).

Dünyada çocuk ve adölesan yaş grubu arasında görülen dijital şiddet davranışlarının, lakap takmak, alay etmek, tehdit etmek, başkaları tarafından duyulmasını istemeyeceği davranışlarını ifşalamak, kişiyle ilgili asılsız dedikodu çıkartmak, rızası olmadığı halde resmini veya videosunu paylaşmak, hesap şifresini öğrenmek, hesaplarına saldırmak, kişi adına sosyal medya hesabı açmak, kişinin onurunu zedeleyecek, onu küçük düşürecek eylemlerde bulunmak, kişinin oyun şifrelerini ele geçirip hoşlanmayacağı değişiklikler yapmak, kişiyi internetteki gruplardan (oyun sosyal paylaşım sitesi gibi) dışlamak gibi davranışlar olduğu belirtilmiştir (69).

Siber zorbalık, anonim kalma şansının ve gözetim eksikliğinin daha fazla olması, zorbalık üzerine düşünme ve bu sebeple ortaya çıkacak sıkıntıyı maksimize etme olasılığının yüksekliği, potansiyel olarak daha büyük bir izleyici kitlesinin tanıklığı ve olasılıkla daha fazla mağdur sayısı gibi özelliklerle geleneksel zorbalıktan ayrılmaktadır (70). Zorbalık yapan kişiler zarar vermek ya da sadece eğlence amacıyla karşısındakini incitirken, bazen intikam da zorbalık sebebi olabilmektedir (71). Siber zorbalık; internette geçirilen zaman, kişisel bilgilerin çevrimiçi olarak yabancılarla paylaşılması, çevrimiçi tanışılan yabancılara fotoğraf

gönderme ve onlarla yüz yüze görüşme gibi riskli internet davranışlarında artışla ilişkilidir (72).

Konuyla ilgili yurtiçinde liseli öğrencilerin kullandıkları çevrimiçi bir haberleşme uygulamasıyla ilgili yapılan çalışmada: 36,161 mesajlaşma içeriğinin incelendiği ve 175 isim takma ifadesi, 1,242 alay etme ifadesi, 813 ifşa içeriği, 5,071 adet küfür, hakaret ve tehdit içeriği, 82 adet fotoğraf ve video içeren yorum, 166 adet etnik kimlik/ırk, din, cinsel tercih, sosyoekonomik farklılıklar ve siyasal yönelim konularında dışlayıcı ifadeler içeren yoruma rastlanıldığı ve okulların %64'ünün başlığı altında cep telefonu numarası, Instagram adresi gibi özel bilgilerin paylaşıldığı yorumların olduğu bildirilmiştir (73).

2.3. Sosyal Medya ve Cinsel Şiddet

Teknolojinin gelişiminden önce cinsel şiddet, doğrudan fail-mağdur temasıyla sınırlıyken içinde bulunduğumuz çağda mağdurlar çok daha erişilebilir konumdadır. Bazen bir insanı cinsel olarak mağdur etmek için tek gereken şey bir düğmeye tıklamak olmaktadır. Bu nedenle modern çağda insanlar cinsel şiddet açısından her zaman olduğundan daha fazla risk altındadır (41).

Tüm dünyada internette geçirilen zamanın büyük çoğunluğunu sosyal medya kullanımı oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalarda çocuk ve adölesanların kullandığı en popüler sosyal medya platformlarının; Youtube, Instagram, Facebook ve Snapchat olduğu (74), yaş kısıtlamalarına rağmen bu yaş grubunun bu uygulamaları aktif olarak kullandıkları görülmüştür (75,76). Çoğu flört uygulamasının minimum 18 yaş şartı koymasına rağmen, çocuklar bu platformlara yaygın olarak erişim sağlamakta ve Bumble, Grindr ve Tinder gibi yetişkinlere yönelik flört uygulamalarını aktif kullanmaktadırlar (77).

Gelişen teknoloji, artan sosyal medya uygulamaları ve artan kullanıcı sayısı cinsel şiddetin de yeni bir form kazanmasını sağlamıştır. Teknolojinin kolaylaştırdığı cinsel şiddet (TFSV) olarak tariflenen bu şiddet formu şantaj, taciz, kontrol etme, özlük haklarını ihlal etme, köleleştirme, zor kullanma ve onuru zedeleme gibi davranışlarda internet ve sosyal medya platformları kullanmaya dayalıdır (25). İnternete erişimi sağlayan cihazların, sosyal medya uygulamalarının sayısının artması

ve artan kullanıcı sayısı kişilerin siber zorbalıktan, cinsel içerikli mesajlara, çevrimiçi cinsel tacizden, temasa dayalı cinsel saldırıya, cinsel köleleştirmeden, cinsel ilişki ve buluşma teklifine, pornografi gibi çevrimiçi cinsel şiddete ve istenmeyen cinsel eylemlere maruz kalma olasılığını artırırken bu tarz cinsel suçların daha kolay ve rahatça işlenmesine sebep olmuştur (78,79).

TFSV, yeni teknolojilerin yardımıyla ve kullanımıyla cinsel şiddet davranışlarını tanımlamakta ve birbirinden farklı fakat birbiriyle ilişkili beş alt başlıkta incelenmektedir Bunlar;

- 1) Çevrimiçi cinsel taciz,
- 2) Çevrimiçi cinsiyet temelli taciz,
- 3) Israrlı siber takip,
- 4) Çevrimiçi cinsel sömürü,
- 5) Teknolojinin kolaylaştırdığı cinsel saldırı olarak gruplandırılmaktadır (15).

2.3.1. Çevrimiçi Cinsel Taciz

Cinsel taciz, kişiyi aşağılayan veya korkutan, istenmeyen veya arzu edilmeyen cinsel davranış olarak tanımlanmaktadır (80). Çevrimiçi cinsel taciz ise, elektronik cihazlar ve network teknolojisi kullanılarak cinsel içerikli mesaj ve görüntü belgelerinin gönderilmesi, cinsel içerikli tehdit, hakaret ve küfür içerikli sözlü ve/veya yazılı konuşmalardan oluşan, zarar verme, incitme niyetiyle yapılan eylemlerdir. Cinsel bölgelerini göstermek, cinsel bölgelerinin fotoğraflarını göndermek, cinsel içerikli mesaj atmak, cinsel ilişki teklif etmek gibi eylemler yoluyla sosyal ağlar üzerinden bir yetişkin tarafından yaratılan mağduriyet durumu olarak da tanımlanmaktadır (81). Çevrimiçi cinsel taciz, forumlarda, sohbet odalarında, paylaşımda bulunulan tüm internet sitelerinde olabilmektedir.

Herhangi birine cinsel sorular sormak, cinsel içerikli ifadeler kullanmak, internet üzerinden istenmeyen pornografik materyaller göndermek, aşağılayıcı yorumlar yapmak, e-posta yoluyla cinsel içerikli resim ve videolar göndermek veya yayınlamak gibi aktif davranış biçimlerini içerebileceği gibi müstehcen takma isimler kullanmak ve pornografik figürler (dijital platformlardaki fotoğraf vb. kişisel temsil ibareleri) kullanmak gibi pasif davranış biçimlerini de içermektedir. Bazı

çalışmalarda çevrimiçi cinsel taciz, cinsiyet temelli taciz (nefret söylemi de dahil olmak üzere kişinin cinsiyetine dayalı taciz), istenmeyen cinsel ilgi (cinsel içerikli yorumlar ve açıklamalar) ve cinsel zorlama (yüz yüze veya sanal seks eylemine zorlamak) olarak gruplandırılmıştır (23).

Çevrimiçi cinsel tacizin en önemli özelliklerinden birisi; sosyal medya platformlarının, tacizcinin kimliğini rahatlıkla gizleyebilmesine ve sahte hesaplar oluşturarak kendilerini olduklarından farklı göstermelerine fırsat vermesi olduğu düşünülmektedir. Özellikle erkek kullanıcılar sahte kadın profilleri açarak karşı tarafta güven sağlamaya çalışmakta veya flört ilişki beklentisindeki kızlara yönelik, akran erkek profili oluşturmaktadırlar. Kişisel bilgi, fotoğraf ve video gibi görüntü belgelerinin tacizci tarafından ele geçirilmesi bir sonraki taciz davranışı için koz olmakta, görüntü ve bilgilerin paylaşılacağı yönünde tehdit edilmeleri mağdur üzerinde korku ve anksiyeteye neden olmakta ve fiziksel tacize neden olabilecek yüz yüze buluşmaya kadar olaylar ilerlemektedir (81).

Rıza dışı oluşturulmuş ve dağıtılmış özel cinsel görüntülerin başka bir kategorisi, kişinin görüntülerinin değiştirildiği veya “fotoşoplandığı” (photoshopped), böylece bireyin belirli cinsel faaliyetlerde bulunduğu izlenimini verme halidir (57). Buna “cinselleştirilmiş fotoşoplama” (sexualised photoshopping) denir (58). Deepfake ise videolarda bir kişinin yüzünün, mimiklerinin ve sesinin başka bir kişiye aktararak oluşturulan manipülatif görsel ve işitsel içerikler olarak tanımlanmaktadır (82).

2.3.2. Çevrimiçi Cinsiyet Temelli Taciz

Dijital teknolojiler, kadınların bilgi ve iletişim olanaklarını arttırmakla birlikte özel ve kamusal alanda kendilerini ifade etmelerini ve toplumsal aktivasyonlara katılımlarını arttırmıştır. İronik olarak, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) kadınlara böyle olanaklar sağlarken aynı zamanda zarar görmelerine de neden olmuştur. Çevrimiçi görünmezlik pelerini, kadınlar üzerinde hak sahibi olmaya yönelik ataerkil tutumları teşvik ederek, cinsiyetçi davranışların artmasına neden olmaktadır (41). Cinsiyet temelli taciz, çoğunlukla kadınlara yönelik olmak üzere bir kişiye veya bir grup insana yönelik cinsiyetlerinden dolayı aşağılayıcı, rahatsız edici sözlü, yazılı ve görsel ifadeler (kamuya açık yerlerde veya kasıtlı olarak bulundukları yerlerde

pornografik resimler yayınlamak, cinsiyetçi şakalar yapmak ve aşağılayıcı ifadeler) kullanmaktır (23).

Cinsiyet temelli taciz, sohbet odaları, forumlar, e-posta ve sosyal medya siteleri aracılığıyla gerçekleşebilmektedir. Dolayısıyla cinsiyete ve cinselliğe karşı nefret söylemi, tecavüz tehditleri, karşı tarafı yıpratıcı iftiralar, taklitler ve şiddet içerikli söylemler ve sanal tecavüz dahil olmak üzere bireylere zarar veren davranış kümesini ifade etmektedir. Bu tür davranışlar tek bir kişi tarafından yapıldığı gibi bir grup tarafından da yapılabilmektedir (15). Facebook'ta cinsel içerikli tehditler içeren ("tecavüze uğramayı hak ettiği" düşünülen kadınların isimlerini ve adreslerini herkese açık bir şekilde yayınlamak dahil olmak üzere) ve cinsel ilişkiye gireceği düşünülen kız öğrencilerin kişisel bilgilerinin afişe edildiği Facebook grupları ortaya çıkmıştır (83). Ayrıca sosyal medya platformlarında kadın ismiyle paylaşımda bulunan kişiler erkek isimli kişilere göre 25 kat daha fazla nefret söylemine maruz kalmıştır (84).

2.3.3. Israrlı Siber Takip (Siberstalking)

'*Stalk*' kavramına sosyal medya kullanıcıları arasında her ne kadar sempatik bir anlam yüklenmiş olsa da '*stalklama*' yoluyla insanların özel hayatlarına ilişkin bilgiler, fotoğraflar, videolar vb. birçok bilgi çeşitli açıklardan yararlanarak elde edilebilmektedir. Bu faaliyetin ileri boyutlara ulaşması, ısrarlı takip gibi saplantılı durumlara sebep olabilmekte, insanlar günlük yaşamlarından çok büyük zamanlarını bu faaliyete ayırabilmektedirler. Bilinçsiz sosyal medya kullanımı, insanları stalk yapan kişiler için açık hedef haline getirmektedir (85). Siber takipte '*stalklama*' (gizlice izlemek) terimi de kullanılmaktadır. Takip eden kişiye de '*stalker*' denilmektedir. Siber takip/*stalklama* terimi, tekrarlanan tehditler ve/veya taciz, elektronik posta, diğer bilgisayar temelli iletişim yoluyla bir insanın korktuğu, güvenliğinden endişe duyduğu çeşitli davranışları tanımlamak için kullanılmaktadır (86).

Tehdit, şantaj, takip, özel hayat ihlali gibi davranışların toplamı olan '*stalking*' şiddet kavramından bağımsız düşünülmemektedir. '*Stalking*' eylemlerine zemin hazırlayan sebepler ile şiddetin farklı türlerini harekete geçiren etkenlerin kesişmesi (boşanma, ayrılık, obsesiflik, takıntılı kişilik vb.) bu ilişkiyi kurmayı zorunlu

kılmaktadır. Israrlı takibe maruz kalan mağdurlar şiddetin farklı türleri olan fiziksel, duygusal, psikolojik, sözlü ya da cinsel şiddete maruz kalabilmektedir (87).

Israrlı takip bir kişiyi elektronik ortamlar aracılığıyla zarar verici şekilde arama, takip etme ve tehdit etme, saldırma olarak tanımlanmaktadır. Gelişen teknoloji ile suçların elektronik ortama taşınmasına olanak sağlanmıştır. Israrlı takipte diğer birçok suç gibi elektronik ortamda görülmektedir. Çevrimiçi, elektronik araçların kullanılarak bir kişinin diğer kişiyi takip etmesi ve tehdit etmesi siber stalking olarak adlandırılmaktadır. Siber stalking; tekrarlayıcı, stres yaratici, takıntılı, tehdit edici, zarar verici, durması söylenmesine rağmen devam edici niteliktedir (88). Cep telefonu, bilgisayar, e-posta, anlık mesaj ve sohbet uygulamalarının yanı sıra günümüzde sosyal medya aracılığıyla da yapılmaktadır (25).

Bir tür psikolojik şiddet biçimi olan ve suç teşkil eden ısrarlı takip eylemi, günlük dilde kullanılan “stalklama” ile karıştırılmamalıdır. Günlük dilde, biri hakkında araştırma yapmak, sosyal medya hesaplarını incelemek “stalklama” olarak ifade edilebilmektedir. Oysa ısrarlı takip çok daha farklı bir eylemdir. Bununla birlikte, ısrarlı takip teşkil eden bir eylem, aynı zamanda günlük dilde “taciz” olarak da ifade edilebilmektedir. Taciz, farklı bir suç tanımlaması olup ısrarlı takip eyleminin kendine münhasır özellikleri söz konusudur. Israrlı takibin en önemli özelliği süreklilik arz etmesi ve mağdurda ciddi bir korkuya, tedirginliğe ve endişeye sebebiyet vermesidir. Israrlı takip teşkil eden fiillerin en az iki kez tekrarlanması halinde sürekli olduğu kabul edilmektedir (89).

Israrlı takip fiilinin mağduru genellikle kadınlardır. Cupach ve Spitzberg’in yaptığı meta analiz çalışmasına göre kadınların %26,29’u, erkeklerin %10,22’si ısrarlı takibe maruz kalmaktadır. Israrlı takip yapanların %77’si erkek iken, %22’si kadındır (90). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün maddi desteğiyle gerçekleştirilen *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*’na göre ise, Türkiye genelinde, her 10 kadından yaklaşık üçünün hayatlarında en az bir kez ısrarlı takibe maruz kaldığı belirtilmiştir (91).

Israrlı takip faili sanıldığı gibi yabancılar değildir, herkes fail olabilir. Birçok araştırmaya göre, ısrarlı takip suçunu en çok işleyen kişilerin eski partner veya şu anki partner olduğu, daha sonra tanıdıkların geldiği tespit edilmiştir (92). Siber takip

faillerinin çoğunun arkadaş, eski sevgili/eş veya akraba olduğu bildirilmiştir (93). Siber takip mağdurlarının çevrimdışı mağduriyet riskleri artmakta, kadınların siber takipte bulunma ve maruz kalma olasılığı daha fazla olmasına rağmen erkeklerin bildirme olasılığı daha yüksek seyretmektedir (41,93).

2.3.4. Görüntüye Dayalı Cinsel İstismar

Özel cinsel görüntülerin rıza dışı oluşturulması veya dağıtılması olarak tanımladığımız “görüntüye dayalı cinsel istismar” kavramı, ceza kanunlarında yer alan cinsel saldırı/istismarın teknoloji araçlarıyla işlenmesindeki bağlantıyı ortaya koymaktadır (57,58). Görüntüye dayalı cinsel istismar, beraber olmak veya cinsel temas kurmak amacıyla cep telefonları veya internet erişimi olan herhangi bir cihaz aracılığıyla mağdurun cinsel görüntülerinin veya bilgilerinin fail tarafından mağdurun rızası olmadan paylaşılması veya paylaşma tehdidi olarak tanımlanmaktadır (94). Bu saldırıya iki tür davranış neden olmaktadır. Bunlardan ilki, “müstehcen metin, resim veya video yoluyla cinsel ilişkiye zorlama” olarak belirtilirken ikincisi mağdurun rızası olmadan mahrem veya müstehcen görüntülerinin oluşturulması, paylaşılması veya paylaşma tehdidi olarak belirtilmektedir (95).

Cinsel içerikli fotoğraf ve video gibi görüntü belgelerinin mağdurun izni olmaksızın oluşturulması, elde edilmesi ve/veya dağıtılması intikam pornografisi olarak tanımlanmaktadır. Bu görüntü belgeleri mağdurun kendisi tarafından çekilmiş veya başka birisi tarafından mağdurun izni olmadan (uyurken, bilinç dışıyken, alkol/madde etkisindeyken, cinsel saldırı sırasında vs.) çekilmiş olabilmekte ve mağdurun görüntüsü izni olmadan elde edilerek pornografik bir içerikte kullanılabilir. Her ne olursa olsun mağdur bu görüntülerin paylaşılmasına rıza göstermemektedir. Altında yatan sebep intikam, cinsel tatmin, şantaj, aşağılama, eğlence ve mali kazanç olabilmektedir (25,41).

Şantaj, kişiye ait ve dijital ortamda yayılması anında o kişinin itibarını zedeleyecek nitelikteki her türlü özel bilgilerin saldırganın eline geçmesi ile başlamaktadır. Bu noktada saldırgan konumundaki kişi, elindeki bilgileri dijital ortamda ifşa etmemek için mağdur konumundaki kişiden çıkar sağlamaya çalışır (96). Dijital medya platformlarında gerçekleşen bu tür eylemler uşaklaştırma

(grooming) olarak adlandırılmakta ve dijital şiddetin bir başka yüzü olarak ortaya çıkmaktadır (97). Siber uşaklaştırma denilen kavram mağdura erişim ile başlayan ve belirli bir süreç neticesinde istismar eylemi ile biten stratejilerin bir kısmı, eş deyişle mağduru istismara hazırlama süreci olarak tanımlanmıştır.

2.3.5. Teknolojinin Kolaylaştırdığı Fiziksel Cinsel Saldırı

Teknolojik gelişmeler kişilerin birbiriyle daha kolay ve daha hızlı iletişime geçebilmesine olanak sağlamaktadır. Gün geçtikçe sayısı artan sosyal medya uygulamaları da bu anlamda oldukça yaygın kullanılmaktadır. Sosyal medya uygulamalarında ürün veya mekan tanıtımından, kişisel bilgilere kadar birçok paylaşım yapılmaktadır. Bu paylaşımların amacı kimi zaman sosyal çevreyi genişletmek ve tanınabilir olmak olabildiği gibi kimi zamanda maddi kazanç sağlamak olabilmektedir. Kişilerin yaptıkları paylaşımlara göre de sosyal medyadaki çevreleri şekillenmekte ve belli bir profil oluşturmaktadır.

Çevrimiçi ortamın sağladığı anonimliğin, manipülatif ilişkiler geliştirmek isteyen kişiler için uygun koşullar yarattığı ve özellikle çocukların bu yolla cinsel tacize ve saldırıya uğrayabilme riskinin daha büyük hale geldiğiyle ilgili artan bir endişe söz konusudur. Bu endişenin odak noktası, çevrimdışı cinsel suçların işlenmesine yönelik internetin yeni imkanlar doğurmasıdır (41). Gerçek hayatta cinsel mağduriyete uğrayan kişilerin bu durumun yaşadığı çevre tarafından duyulması nedeniyle çevrimiçi ortamlarda ifşalanması ya da çevrimiçi ortamlarda tacize uğraması kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Tam tersi olarak da iyi giden bir çevrimiçi ilişkide tarafların kendi rızası ile paylaştığı mahrem görüntü, video veya seslerin cinsel ilişki isteği ile şantaj amaçlı kullanılması sonucunda çevrimdışı taciz gerçekleşebilmektedir (98). Bu durumlar “grooming”, “intikam pornosu” kapsamını da oluşturmaktadır. Bu nedenle çevrimiçi taciz ile çevrimdışı taciz birbirine zemin oluşturabilmektedir (26,99).

Çevrimdışı cinsel saldırılar üç şekilde meydana gelmektedir. Bunlardan birincisi failin şantaj, rüşvet veya tehdit yoluyla bir tür baskı uygulayarak mağdurun çevrimiçi veya çevrimdışı cinsel eylemlerde bulunmasını talep etmesi (100), ikincisi fail tarafından flört sitesi veya uygulamasının cinsel temas sağlamak için kullanılması ve üçüncüsü failin kişisel bilgilerini gizleyerek veya sahte kimlik

kullanarak karşı tarafa cinsel saldırıda bulunması olarak değerlendirilmektedir (101) ki bu durum literatürde cinsel uşaklaştırma olarak geçen bir sürecin kendisi de olabilmektedir (41,102).

2.4. Cinsel Taciz Suçu İle İlgili Genel Açıklamalar

Aile düzeni, toplum ahlakı, dini kurallar, gelenek ve görenekler cinselliğe ilişkin değerlerin oluşumunda belirleyici rollere sahiptir. İnsanlığın var olduğu andan itibaren tüm toplumlarda işlenen, insana yönelik suçlar kapsamında en ağırı olarak değerlendirilen cinsel suçlar, tarih boyunca toplumların değişen hukuk düzenlerinde cezalandırılmıştır (103).

Türkiye’de 1982 Anayasası’nın 17. maddesinde bireysel insan hakları sıralanırken, yaşama hakkından daha sonra vücut dokunulmazlığı hakkından bahsedilmiştir. Vücut dokunulmazlığı hakkı, temelde “cinsel dokunulmazlığı” içerisinde bulunduran kapsamlı bir terimdir (104). Vücut dokunulmazlığı, yaşama hakkı gibi, kişisel olduğu kadar toplumsal bir değerdir (105). Vücut dokunulmazlığı kapsamında bulunan beden, akıl ve ruh sağlığı, tüm hukuk kurallarıyla koruma altına alınmış; ceza yasalarında vücut dokunulmazlığına yönelik ihlaller karşılığında yaptırım öngörülmüştür (106). Anayasada geçen hakların korunması için TCK bazı farklı suç tiplerini düzenlemeye almıştır. Bu suç tanımları içerisinde vücut dokunulmazlığına yönelik koruma sağlayan; kasten yaralama (TCK md.86), taksirle yaralama (TCK md.89), işkence (TCK md.94), eziyet (TCK md.96) suçları örnek olarak verilebilirken; cinsel dokunulmazlık haklarına koruma sağlayan suç tipleri ise cinsel saldırı (TCK md.102), çocukların cinsel istismarı (TCK md.103), reşit olmayanla cinsel ilişki (TCK md.104) ve cinsel taciz suçu (TCK md.105)’dur (103). Cinsel dokunulmazlığa yönelik sözler, cinsel ifadeler, müstehcen fotoğraflar, ilişki istekleri ve aynı şekildeki davranışlar cinsel taciz şeklinde nitelendirilerek kanunda yer almaktadır (107).

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi, cinsel tacizin önlenmesi konusundaki 2002/73 sayılı direktifin 2. maddesinin 2. fıkrasında, tacizi ve cinsel tacizi cinsiyet temeline dayalı bir ayrımcılık olarak nitelendirmekte ve böyle bir davranışın kadın ve erkek arasında ayrımcılık oluşturacağını kabul etmektedir (108). Direktifte cinsel taciz; *“bireyin gururunu çiğnemeyi hedefleyen, düşmanca,*

değersizleştirici, incitici, yargılayıcı ve yıldırıcı bir ortam oluşturan ve istenmeyen sözlü ya da sözsüz fiziksel her davranış cinsel içerikli bir saldırıdır” şeklinde nitelendirilmektedir (109). Direktife göre; cinsel tacizin üç temel unsuru bulunmaktadır. Bunlar; istenilmeyen, insan onuruna aykırı, suistimal edilen çalışma ortamıdır (düşmanca, aşağılayıcı, utandırıcı, saldırgan bir ortam) (110).

2.4.1. Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel Taciz Suçu’na Yönelik Düzenlemeler

Cinsel suçlar, 765 sayılı eski TCK’da “*Genel Adap ve Aile Düzeni’ne Karşı Suçlar*” başlığı altında yer almaktaydı (111). 2005 yılına dek yürürlükte kalan bu kanun’da “Cinsel Taciz” suçu isminde bir suç yoktu. Bu suç sarkıntılık ve söz atma olarak 421. maddede düzenlenmekteydi (112). 421. maddeye göre (103); genç erkeklere ve kadınlara yönelik söz atma girişiminde bulunanlar ve atanlar, en az üç ay en fazla bir sene, sarkıntılık davranışında bulunanlar ise en az altı ay ve en fazla iki seneye kadar hapis cezasına hükmedilmekte idi (113). Maddeye göre söz konusu suç erkeklere karşı işlendiğinde, suçun oluşması için mağdurun “genç” olması koşulu aranmakta, kadınlara karşı işlenmesi durumunda ise bu koşul aranmamaktaydı (114).

Türk ceza hukuku’nda cinsel taciz suçuna ilk kez 1997 yılında rastlanmaktadır. Cinsel taciz suçu, 1997 TCK ön tasarısında “söz atma, sarkıntılık, cinsel taciz” başlıklı 317. maddede, söz atma ve sarkıntılık suçunun nitelikli hali olarak düzenlenmiştir (113). 2005 senesinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK ile Türk ceza hukuku sistem içerisinde köklü bir değişime gidilmiş, “Cinsel Taciz” kavramı TCK’ya dahil edilmiştir (115).

5237 sayılı TCK’da cinsel suçlar ayrı bir başlık altında, Kanunun “*Özel Hükümler*” başlığındaki ikinci kitabında “*Kişilere Karşı Suçlar*” başlığında yer alan ikinci bölümün “*Cinsel Dokunulmazlığa Yönelik Suçlar*” başlıklı altıncı bölümünde “*Cinsel Taciz*” suçu 105. maddede düzenlenmiştir (116). 18.06.2014 tarihli 6545 sayılı Kanun’un 61. maddesi ile yapılan değişiklikler neticesinde cinsel taciz suçunun son hali şu şekilde düzenlenmiştir: Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Suçun; a) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin ya da aile içi

ilişkinin sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle, b) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından, c) Aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle, d) Posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle, e) Teşhir suretiyle, işlenmesi hâlinde yukarıdaki fıkra göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise verilecek ceza bir yıldan az olamaz (103).

TCK'nın 105. md.'nin gerekçesi ise; *“Cinsel taciz bireyin vücut dokunulmazlığı hakkının ihlali özeliğini taşımayan farklı davranışlarla gerçekleşir. Maddenin ikinci kısmında, belirtilen cinsel taciz durumlarına göre, hizmet ve hiyerarşi ilişkilerinden kaynaklananın yetkisini kötüye kullanmak veya aynı işyerinde bulunan kişilerin tacizde bulunması, suça ağır ceza uygulanmasını gerektirmektedir”* şeklinde açıklanmıştır (117).

6545 sayılı kanun ile eklenen hüküm ile; cinsel taciz suçunun çocuklara yönelik işlendiği durumlarda uygulanacak ceza arttırılmaktadır. *“Bir kişinin vücut dokunulmazlığı ihlal edilmeden cinsel amaçlı taciz edilmesi”* anlamına gelen cinsel taciz, *“bir kişinin bir başkasını rızası olmadan sözle, gözleriyle veya bedeniyle, cinselliğini hedefleyerek rahatsız etmesi”* ya da *“bireylerin edep ve iffetlerine yönelik rahatsız edici nitelikte hareketlerde bulunması”*dır (118).

Cinsel taciz suçunun konusunu, kişinin cinsel dokunulmazlığı, bütünlüğü ve özgürlüğü oluşturmaktadır (119). Kişinin vücuduna temas edilmeksizin sergilenen cinsel içerikli davranışlar, kişiyi cinsel yönden rahatsız etmekte olduğundan TCK'da cezalandırılacağı belirtilmiştir (120–122). Cinsel tacizin suç olarak düzenlenmesine karşın, TCK'da psikolojik taciz (mobbing) fiillerini yaptırım altına alan herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Örneğin; işverenin işçisini sevmemesi sebebiyle planlı bir şekilde dışlaması veya unvanına uygun işler vermemesi TCK'da yaptırım altına alınmamıştır (123).

4857 sayılı İş Kanunu'nda da psikolojik taciz düzenlenmemiş, ancak cinsel tacize maruz kalınması durumunda, işveren ve işçiye iş sözleşmesini feshetme hakkı tanınmıştır. İş Kanunu'nun 24. md.'ne göre; *“b) İşveren, işçinin veya ailesi*

üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler söyler, davranışlarda bulunursa veya işçiye cinsel tacizde bulunursa, d) İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa” işçi, iş sözleşmesini haklı nedenle feshedebilmekte, yine ilgili kanunun 25. md.’ne göre; “c) İşçinin işverenin başka bir işçisine cinsel tacizde bulunması” durumunda işveren, iş sözleşmesini haklı nedenle feshedebilmektedir (124).

2.4.2. Dijital Şiddet Karşısında Yasal Haklar

Türk hukuk sistemine bakıldığında dijital şiddet davranışlarını doğrudan kapsayan bir düzenlemenin olmadığı gerek incelenen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda (1982 Anayasası) gerek bu anayasa altında düzenlenen diğer yasalarda görülse de dijital şiddet eylemlerini suç olarak kabul eden ilişkili maddeler anayasa ve yasalar içerisinde mevcuttur (5,125). Bu bağlamda kişilerin dijital şiddet eylemleri karşısında ne gibi yasal haklarının olduğu ‘1982 Anayasası’, 5237 sayılı ‘TCK’ ve 5651 sayılı ‘İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’ maddeleri incelenerek gözler önüne serilmiştir (5,125).

2.4.2.1. 1982 Anayasası

1982 Anayasası incelendiğinde dijital şiddete karşı suç sayılabilecek maddeler;

- Özel hayatın gizliliği (20. md.)
- Haberleşme hürriyeti (22. md.)
- Düşünce ve kanaat hürriyeti (25. md.)
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti (26. md.) şeklinde özetlenebilir (126).

Dijital şiddet davranışları ile doğrudan ilgili madde ise “Özel hayatın gizliliği” ile ilgili düzenlemedir. Bu maddeye göre herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının

gizliliğine dokunulamaz. Aynı maddede kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik düzenleme de mevcuttur (5,126).

“Düşünce ve kanaat hürriyeti” ve “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” maddeleri incelendiğinde ise herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğu, kimsenin her ne sebep ve amaçla olursa olsun düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağını, düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamayacağı ve suçlanamayacağı ifade edilmektedir (5,126). Ayrıca herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir (5,126).

2.4.2.2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı TCK uyarınca dijital şiddet davranışlarına yönelik herhangi bir düzenleme mevcut görünmese de bu davranışlarla ilişkilendirilebilecek birçok madde bulunmaktadır. Dijital şiddet davranışları söz konusu kanunda suç olarak kabul edilmese de bu davranışlarla ilişkilendirilebilecek davranışlar nasıl ki TCK’da suç olarak kabul görüyorsa dijital şiddet davranışlarının da aynı biçimde suç teşkil edebileceği söylenebilir (5).

5237 sayılı TCK’ya göre dijital şiddet davranışlarıyla ilişkilendirilebilecek suçlar aşağıdaki gibi toparlanabilir (5).

Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu (TCK 132/1.- 4. md.) (127)

- Taraflar arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihmal etmek, yapılan haberleşme içeriklerini kaydetmek,
- Taraflar arasındaki haberleşme içeriklerini hukuk dışı ifşalamak,
- Tarafların rızası dışında bu haberleşme içeriklerini ifşalamak ve ifşalanan bu içerikleri medya aracılığıyla yayınlamak,
- Taraflar arasındaki konuşmaları kaydetmek.

Özel hayatın gizliliğini ihlal suçu (TCK 134/1., 2. md.) (127)

- Özel hayatın gizliliğini ihlal etmek,
- Görüntü veya sesleri kaydederek gizliliği ihlal etmek,

- Bu özel görüntü veya sesleri hukuka aykırı bir şekilde ifşalamak ve medya aracılığıyla ifşalamak.

Haberleşmenin engellenmesi (TCK 124/1. md.) ve kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması (TCK 133/1., 3. md.) suçu (127)

- Taraflar arasındaki haberleşmeyi hukuka aykırı bir şekilde engellemek,
- Taraflar arasındaki aleni olmayan konuşmaların taraflardan birinin rızası dışında dinlemek ve bu konuşmaları bir ses kayıt cihazıyla kayıt altına almak,
- Taraflar arasındaki aleni olmayan kaydedilen konuşmaları hukuka aykırı bir şekilde ifşalamak ve bu konuşmaları medya aracılığıyla ifşalamak.

Kişisel verilerin kaydedilmesi (TCK 135. md.) ve verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (TCK 136. md.) suçu (127)

- Kişisel verileri hukuka aykırı bir şekilde kayıt altına almak,
- Kişisel verileri hukuka aykırı bir şekilde başkasına vermek, dağıtmak veya ele geçirmek.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu (TCK 123. md.) (127)

- Huzur ve sükûnu bozmak amacıyla bir kimseyi telefonla defaatle aramak ya da aynı amaçla hukuka aykırı bir şekilde başka bir eylemde bulunmak.

Hakaret (TCK 125. md.), tehdit (TCK 106. md.) ve şantaj (TCK 107. md.) suçu (127)

- Bir kişiye karşı onur, şeref ve saygınlığını rencide edecek şekilde sesli, yazılı veya görüntülü bir gönderi ile saldırgan eylemlerde bulunmak,
- Bir kişinin vücut veya cinsel dokunulmazlığına karşı bir saldırıda bulunmak için tehdit etmek,
- Hakkı olan veya sorumlu olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından sebeple, bir kişiyi kanuna aykırı veya sorumlu

olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar elde etmeye zorlamak.

Kasten yaralama (TCK 86. md.) ve intihara yönlendirme (TCK 84. md.) suçu (127)

- Kasten bir başkasının vücuduna acı verecek veya sağlığını ya da algılama yeteneğini bozacak bir eylemde bulunmak,
- Bir kimseyi intihara azmettirmek, teşvik etmek, bir kimsenin intihar kararını güçlendirmek ya da intiharına bir şekilde yardımcı olmak.

Bilişim sistemine girme (TCK 243. md.) ve Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme (TCK 244. md.) suçu (127)

- Hukuka aykırı şekilde bir bilişim sisteminin tamamına veya bir kısmına erişmek, sistemin sahip olduğu verileri imha etmek veya değiştirmek.
- Bir bilişim sisteminin işleyişine engel olmak veya bozmak.

İşkence (TCK 94. md.) ve Eziyet (TCK 96. md.) suçu (127)

- Bir kimseye karşı insan onuruyla örtüşmeyen ve beden veya ruh bakımından acı çektirmek.
- Algılama veya irade yeteneğini etkileyen, aşağılayan eylemlerde bulunmak.
- Bir kimsenin eziyet görmesine neden olacak eylemlerde bulunmak.

Müstehcenlik suçu (TCK 2261.-3. md.) (127)

- Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözlerden oluşan ürünleri vermek ya da bu ürünlerin içeriğini göstermek, okumak, okutmak, dinletmek, görebilecekleri ya da girebilecekleri yerde sergilemek,
- Bu ürünleri içeriğine ulaşılabilecek şekilde satmak veya kiralamak,
- Bu ürünleri satışına özel alışveriş yerleri haricinde satmak veya kiralamak,
- Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya neticesinde bedelsiz olarak vermek veya dağıtmak,
- Bu ürünlerin reklamını yapmak.

- Müstehcen görüntü, yazı veya sözlerden oluşan ürünleri medya aracılığıyla dağıtmak.
- Müstehcen görüntü, yazı veya sözlerden oluşan ürünlerin üretiminde çocukları, temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen bireyleri kullanmak,

Fuhuş suçu (TCK 227/1.-4. md.) (127)

- Çocuğu fuhşa teşvik etmek, fuhşu kolaylaştırmak, bu amaçla tedarik etmek veya barındırmak ya da çocuk fuhşuna aracılık etmek,
- Bir kimseyi fuhşa teşvik etmek, fuhşu kolaylaştırmak ya da fuhuş için aracılık etmek veya yer sağlamak,
- Fuhşu kolaylaştırmak veya fuhşa aracılık etmek amacıyla hazırlanmış görüntü, yazı ve sözlerden oluşan ürünleri vermek, dağıtmak veya yaymak,
- Cebir, tehdit, hile ile ya da çaresizlikten faydalanarak bir kişiyi fuhşa yönlendirmek veya fuhuş yapmasını sağlamak.

2.4.2.3. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

5651 sayılı kanun amaç ve kapsam bakımından içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı (madde 2/1-m), erişim sağlayıcı (madde 2/1-e) ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlediği görülmektedir (madde 1/1) (128). Nitekim söz konusu kanunun dijital ortamda yapılan dijital şiddet davranışlarına maruz kalan kişiler için getirdiği düzenlemelerle dijital şiddet eylemlerinin önüne geçilmesinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu noktada örnek olarak partnerinin cinsel içerikli fotoğraf veya videolarını dijital ortamda ifşa ederek partnerini dijital şiddete maruz bırakan kişinin bu davranışı 5237 sayılı TCK'ya (127) göre nasıl ki suç oluşturuyorsa aynı şekilde 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (128) uyarınca da suç oluşturacak ve ifşa edilen içeriklerin dijital ortamdan kaldırılması istenecektir (5). Bu bağlamda hukuka aykırı olan içeriklerin yer sağlayıcılar tarafından yayından çıkarılacağı belirtilmektedir

(5651 Sayılı Kanun, madde 5/2) (128). Ayrıca erişim sağlayıcılar da kullanıcılarının yayınladıkları hukuka aykırı olan içeriklerin erişimini engelleme hakkına sahiptir (5651 Sayılı Kanun, madde 6/1-a) (5,128).

3.GEREÇ ve YÖNTEM

3.1.Çalışmanın Yöntemi

3.1.1.Örneklem Seçimi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi (SCÜTF) Adli Tıp Anabilim Dalı'nda 01.05-15.07.2024 tarihlerinde yürütülen bu çalışmanın verilerini 2023-2024 eğitim öğretim yılında üniversitemiz tıp fakültesinde eğitim gören 1.-5. sınıftaki toplam 1,340 öğrenciden rastgele örneklem yöntemi ile seçilen 18-30 yaş aralığındaki 151'i erkek, 159'u kadın toplam 310 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmamız SCÜTF Adli Tıp Anabilim Dalında 1/05/2024-15/07/2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Tez çalışması için gerekli "etik kurul onayı" SCÜTF Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 22/03/2023 tarih ve 2023-03/31 sayılı karar ile alınmıştır. Çalışmamız İyi Klinik Uygulamalar prosedürlerine ve Helsinki Bildirgesi'nin güncel revizyonuna uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılımda gönüllülük şartı aranarak, aday katılımcılar araştırma hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmiştir. Katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı onay beyan alınmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

3.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Çalışmaya alınan tıp fakültesi 1.-5. sınıf öğrencilerinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, etnik kökeni, yaşadığı yer, sosyoekonomik düzeyi, günlük internet kullanım süresi, en yoğun kullandığı çevrimiçi uygulamalar, hangi sayfaları, hangi amaçla takip ettiği, çevrimiçi uygulamalarda tacize maruz kalıp kalmadığı, kaldıysa kim tarafından kaldığı, internetin çevrimiçi tacize zemin hazırladığını düşünüp düşünmediği ve buna yönelik sebepler gibi verilerinin toplanması amacıyla kullanılmıştır. Bu form araştırmacı tarafından çalışmanın amacına ve kapsamına yönelik literatür bilgileri taranarak hazırlanmıştır ve formdaki sorular araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir.

3.2.2. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği Türkçe Versiyonu (ÇCTÖ)

Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği (ÇCTÖ) Buchanan ve Mahoney tarafından 2021 yılında geliştirilen bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerini ölçmeyi amaçlayan bir ölçme aracıdır(26). ÇCTÖ istenmeyen cinsel ilgi ve cinsiyet

temelli taciz olarak adlandırılan iki alt boyuta sahiptir. Ölçme aracı 8'i istenmeyen cinsel ilgi (1.-4., 6.-8., 11. sorular), 4'ü cinsiyet temelli taciz (5., 9., 10., 12. sorular) boyutunda yer alan toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 5'li Likert tipinde (0 = "Hiç", 1 = "Bir veya iki kez", 2 = "Birkaç kez", 3 = "Çok kez", 4 = "Her zaman") yanıtlanmaktadır. Doğruluk Faktör Analizi (DFA) sonuçları ($\chi^2/df = 2.67$, RMSEA = .08, SRMR = .03, CFI = .96, NFI = .94) ÇCTÖ'nün iki faktörlü yapısının oldukça iyi uyum değerlerine sahip olduğunu göstermektedir. ÇCTÖ'ye ilişkin McDonald omega güvenirlik katsayısı istenmeyen cinsel ilgi boyutu için .95, cinsiyet temelli taciz boyutu için .86, ölçeğin bütünü için de .95 olarak belirlenmiştir. Ölçme aracında ters puanlanan herhangi bir madde yoktur. Ölçekten alınan puanlar arttıkça bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerinin de arttığı kabul edilmektedir (20,26).

Bireylerin maruz kaldıkları online cinsel taciz davranışlarını ve sıklığını değerlendirmeye yönelik Türkiye'de geliştirilmiş veya Türkçe'ye uyarlanmış herhangi bir ölçme aracına rastlanmamıştır (20). Buradan yola çıkarak Esen ve ark. tarafından 2022 yılında ÇCTÖ'nün Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır (20).

3.3 Verilerin İstatistiksel Analizi

Çalışmamızdan elde edilen verilerin analizi International Business Machine (IBM) Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Statistics 21.0 for Windows (New York; ABD) kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada yer alan değişkenlerden nitel veriler sayı ve yüzde ile özetlenmiştir. Nicel veriler yerine göre ortalama, ortanca ve standart sapma ile özetlenmiştir. Çoktan seçmeli sorulara verilen cevapların sunumunda cevap sayısı ve yüzdeleri de eklenmiştir. Nicel verilerin normal dağılıma uygunluğu Histogram vb. görsel yöntemler ve Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. İstatistik analizlerde kategorik değişkenler Pearson ki-kare testi ve Fisher'in kesin testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Nicel değişkenler için ise Student t testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi uygun olan yerlerde kullanılmıştır. Yaş ile ölçek puanları arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi ile incelenmiştir. Uygulanan istatistiksel analizlerde $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Sosyodemografik Bilgi Formuna Ait Bulgular

Katılımcıların yaş ortalamaları 21,53 yıldır. Çalışmada her iki cinsiyetten de 28 yaşında olan katılımcı bulunmazken, kadınlarda çoğunluğu 22 yaş, erkeklerde ise 20 yaşı oluşturmaktadır. 23 yaş her iki cinsiyette de ikinci sırada yer almaktadır. Kadınlarda en yüksek yaş 30 olurken erkeklerde en yüksek yaş 29'dur (Grafik 1). Katılımcıların %83,2'sini (n=258) Türk kökenli, %16,8'ini (n=52) yabancı kökenli öğrenciler oluşturmaktadır (Grafik 2, Grafik 3).

Katılımcıların büyükten küçüğe %29'unu (n=90) 3.sınıf, %27,7'sini (n=86) 5.sınıf, %16,8'ini (n=52) 4.sınıf, %13,5'ini (n=42) 2.sınıf, %12,9'unu (n=40) 1.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

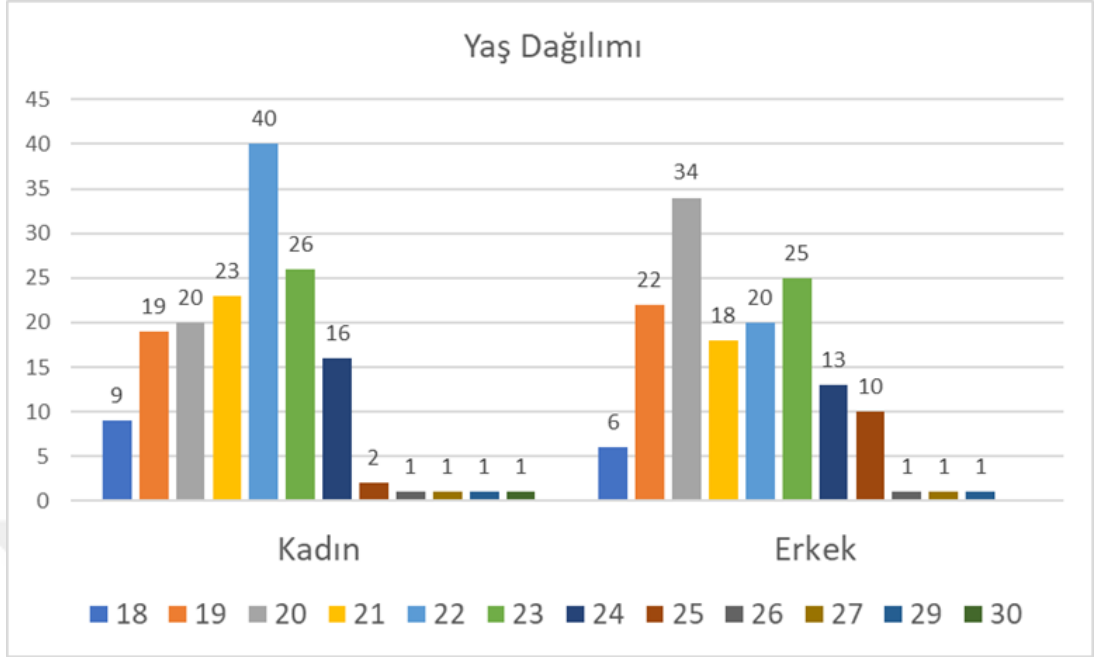
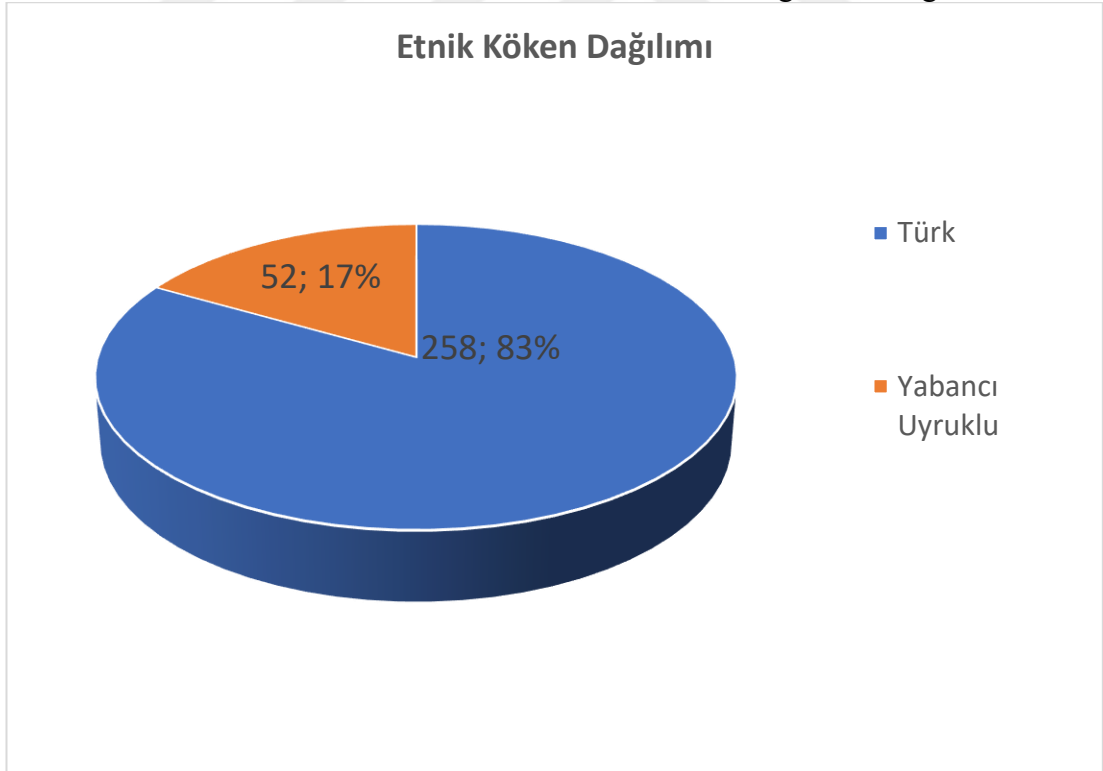
Katılımcıların %63,9'u (n=198) orta, %53,9'u (n=84) yüksek, %18,1'i (n=28) düşük gelir düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir (Grafik 4).

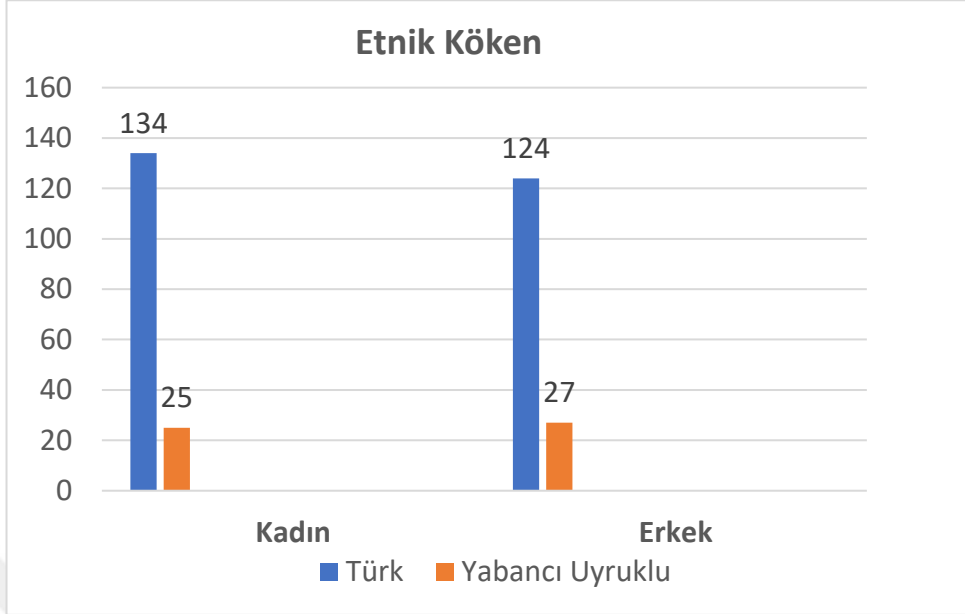
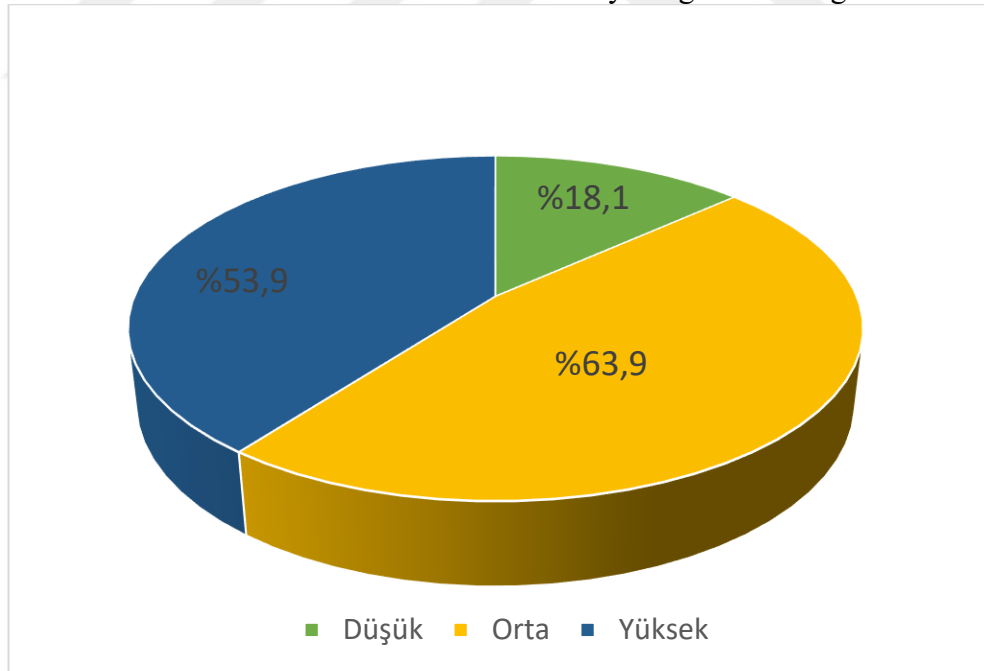
Katılımcıların cinsel yönelimine baktığımızda %91,6'sı (n=283) heteroseksüel, %1,6'sı (n=5) homoseksüel, %0,3'ü (n=1) biseksüel, %6,5'i (n=20) cinsel yönelimini belirtmek istemeyenlerden oluşmaktadır (Grafik 5).

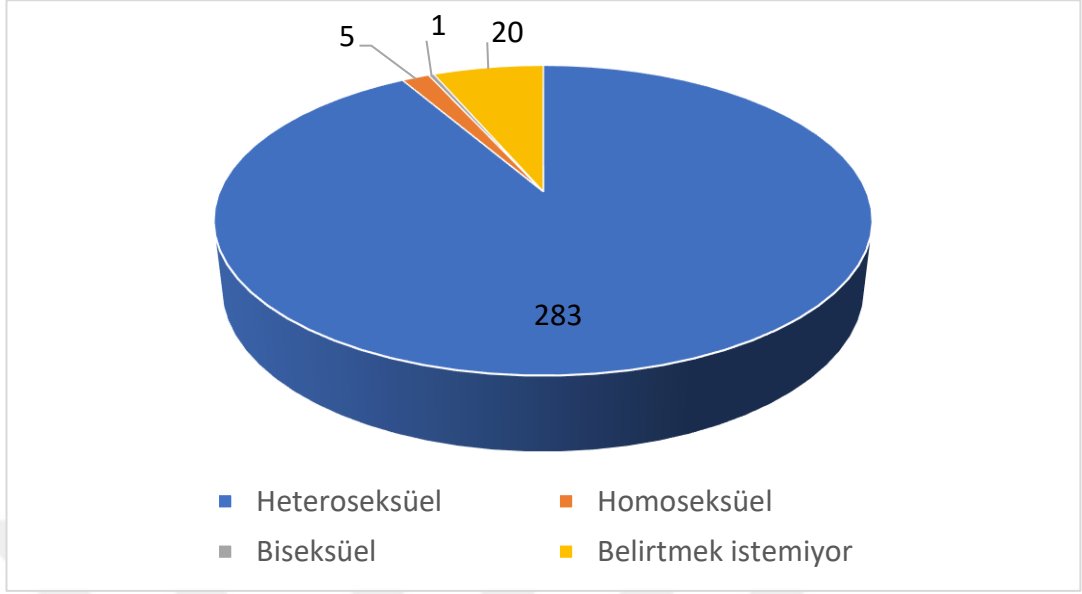
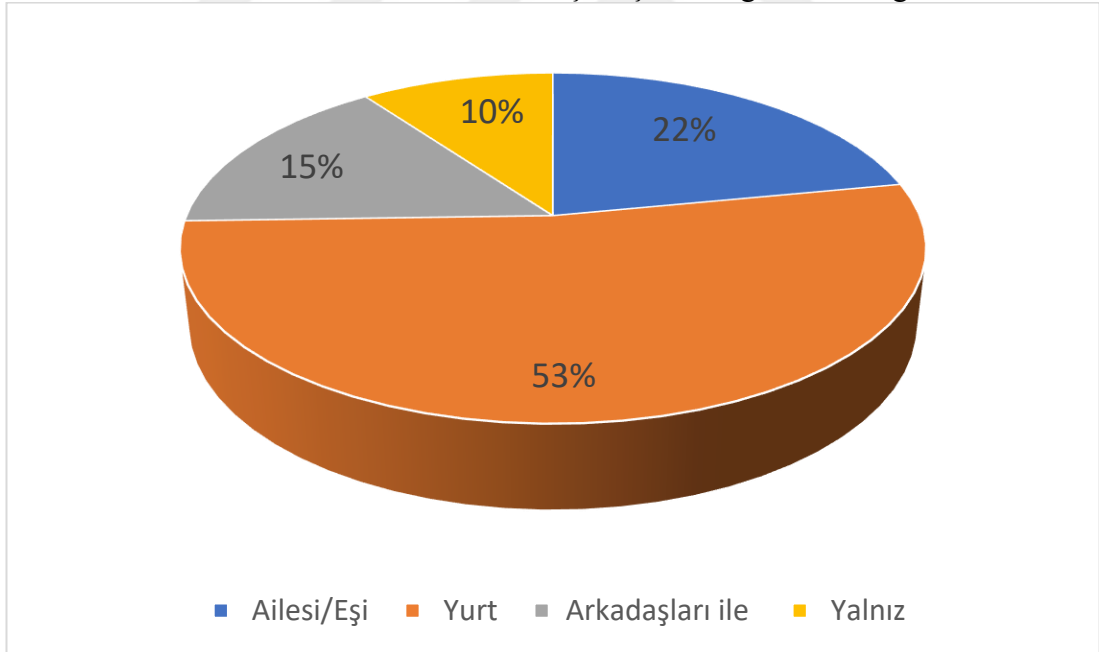
Katılımcıların %21,9'u (n=68) ailesi ile yaşadığını, %52,6'ı (n=163) yurttaki kaldığını, %15,5'i (n=48) arkadaşları ile evde kaldığını, %10'u (n=31) yalnız yaşadığını belirtmiştir (Grafik 6).

Katılımcıların çoktan seçmeli olarak sorulan gelir kaynağı sorusuna göre %31,6'sı (n=98) burs aldığını, %60,6'sı (n=188) öğrenci kredisi aldığını, %1'i (n=3) sosyal medyadan kazandığını, %1'i (n=3) part-time çalıştığını, %1'i (n=3) özel ders verdiğini, %87,4'ü (n=271) ailesinden destek aldığını belirtmiştir.

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların sosyodemografik özellikleri ayrıca Tablo 1'de gösterilmiştir.

Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Yaş Dağılımı Grafiği**Grafik 2: Katılımcıların Etnik Kökene Göre Dağılım Grafiği**

Grafik 3: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Etnik Köken Dağılımı Grafiği**Grafik 4:** Katılımcıların Gelir Düzeyi Dağılımı Grafiği

Grafik 5: Katılımcıların Cinsel Yönelim Dağılımı Grafiği**Grafik 6: Katılımcıların Yaşam Şekli Dağılımı Grafiği**

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

	Kadın			Erkek			Toplam	
	n	%*	%**	n	%*	%**	n	%*
Uyruk								
Türk	134	84,3		124	82,1		258	83,2
Yabancı	25	15,7		27	17,9		52	16,8
Öğrenim Durumu								
1.sınıf	20	12,6		20	13,2		40	12,9
2.sınıf	16	10,1		26	17,2		42	13,5
3.sınıf	54	34,0		36	23,8		90	29,0
4.sınıf	28	17,6		24	15,9		52	16,8
5.sınıf	41	25,8		45	29,8		86	27,7
Cinsel Yönelimi								
Heteroseksüel	147	92,5		136	90,7		283	91,6
Homoseksüel	2	1,3		3	2,0		5	1,6
Biseksüel	1	0,6		0	0,0		1	0,3
Belirtmek istemiyor	9	5,7		11	7,3		20	6,5
Kiminle Yaşadığı								
Ailesi/Eşi	38	23,9		30	19,9		68	21,9
Yurt	84	52,8		79	52,3		163	52,6
Arkadaşları ile evde	20	12,6		28	18,5		48	15,5
Yalnız	17	10,7		14	9,3		31	10,0
Gelir Düzeyi								
Düşük	11	6,9		17	11,2		28	18,1
Orta	99	62,3		99	65,6		198	63,9
Yüksek	49	30,8		35	23,1		84	53,9
Gelir Kaynağı								
Burs alıyorum	49	17,3	30,8	49	17,0	32,5	98	17,2
Öğr. kredisi alıyorum	86	30,4	54,1	102	35,4	67,5	188	32,9
Sos.med.kazanıyorum	1	0,4	0,6	2	0,7	1,3	3	0,5
Part –time çalışıyorum	2	0,7	1,3	1	0,3	0,7	3	0,5
Özel ders veriyorum	3	1,1	1,9	0	0,0	0,0	3	0,5
Ailem destek veriyor	142	50,2	89,3	129	44,8	85,4	271	47,5
Diğer	0	0,0	0,0	5	1,7	3,3	5	0,9
	Ort.	SS	Min - Max	Ort.	SS	Min- Max	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	21,5	2,0	18-30	21,4	2,1	18-29	21,53	2,06

*: Yanıt yüzdesi, **: Kişi yüzdesi

Katılımcıların çevrimiçi platformlarda geçirdikleri günlük ortalama süreyi %68,4'ü 3-4 saat, %13,2'si 1-2 saat, %17,7'si 5 saat ve üzeri, %0,6'sı 1 saatten az olarak belirtirken, günlük ortalama 3-4 saatlik kullanımın her iki cinsiyette de en yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir (Grafik 7).

Katılımcıların en yoğun kullandıkları çevrimiçi uygulamaların dağılımına baktığımızda ilk sırada %24,3 ile Instagram, ikinci sırada %22,2 ile Youtube, üçüncü sırada %22,1 ile Whatsapp, dördüncü sırada %13,2 ile Twitter, beşinci sırada %6,2 ile Tiktok, altıncı sırada %4,2 ile Telegram yer almaktadır (Grafik 8).

Katılımcıların çevrimiçi platformları kullanım sürelerine baktığımızda %38,7'si 5-7 yıl, %34,2'si 7-10 yıl, %7,6'sı 10 yıl ve üzeri, %6,1'i 3-5 yıl olarak belirtirken, kadınların %44'ü 5-7 yıl, erkeklerin ise %43'ü 7-10 yıl olarak en yüksek orana sahiptir (Grafik 9).

Katılımcıların çevrimiçi platformlarda anonim/sahte hesap kullanımına baktığımızda kadınların %1,3'ü sıklıkla, %32,7'i bazen anonim/sahte hesap kullandığını, %66'sı ise hiç anonim/sahte hesap kullanmadığını belirtirken, erkeklerin %0,7'si her zaman, %2'si sıklıkla, %48,3'ü bazen anonim/sahte hesap kullandığını, %49'u ise hiç anonim/sahte hesap kullanmadığını belirtmiştir (Tablo 2).

Katılımcılardan kadınların %81,8'i, erkeklerin %61,6'sı çevrimiçi platformlardaki hesaplarını 'gizli hesap' olarak kullandığını, kadınların %18,2'si, erkeklerin %38,4'ü 'herkese açık hesap' olarak kullandığını belirtmiştir (Tablo 2).

Katılımcılardan kadınların %84,8'i, erkeklerin %77,5'i çevrimiçi platformdaki kullanıcı isimlerini 'tanınmayı sağlayan bir isim (kendi adım ve benzeri)' olarak seçerken, kadınların %15,2'si, erkeklerin %22,5'i 'farklı bir isim, karakter ismi, lakap vs.' olarak seçtiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Katılımcıların çevrimiçi platformları kullanım amacına baktığımızda her iki cinsiyette 'bilgi edinmek, gündemi takip etmek' seçeneği %21 oranla ilk sırada yer alırken, 'eski-yeni arkadaşlarla iletişim halinde olmak' seçeneği %20,1 oranla ikinci sırada, 'eğlenmek, sosyalleşmek, yeni insanlarla tanışmak' seçeneği %18,4 oranla üçüncü sırada yer alırken, dördüncü sırada kadınlarda %14,4 oranla 'günümü, anılarımı, fotoğraflarımı paylaşmak' seçeneği, erkeklerde ise %12,3 oranla 'gerçek dünyadan uzaklaşmak, kafa dağıtmak' seçeneği yer almaktadır (Tablo 2).

Katılımcıların çevrimiçi platformlarda hangi sayfaları veya kimleri takip ettiğine baktığımızda 'arkadaşlarım seçeneği her iki cinsiyette de %17,9 oranla birinci sırada yer alırken, kadınlarda 'hobilerime uygun sayfaları (yemek, güzellik, gezi, spor sayfaları vs.)' seçeneği %14,6 oranla ikinci sırada, 'okulum/mesleğimle

ilgili hesapları' seçeneği %14,1 oranla üçüncü sırada yer alırken, erkeklerde 'ünlüleri, fenomenleri' seçeneği %13,7 oranla ikinci sırada, 'haber sayfalarını' seçeneği %13,6 oranla üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 2).

Katılımcıların çevrimiçi platformlarda tanınmayan kişilerden/hesaplardan gelen istekleri/mesajları kabul etme durumuna baktığımızda kadınlarda 'hayır, kabul etmem' seçeneği %24,8 oranla birinci sırada, 'okulumla/mesleğimle ilgili olduğu için kabul ederim' seçeneği %23 oranla ikinci sırada, 'ilgi alanlarıma, hobilerime uygun olduğu için kabul ederim' seçeneği %21,5 oranla üçüncü sırada yer alırken erkeklerde 'merak ettiğim, ilgimi çektiği için kabul ederim' seçeneği %21,8 oranla birinci sırada, 'kişi veya sayfayı beğendiğim için kabul ederim' seçeneği %15,9 oranla ikinci sırada, 'hayır, kabul etmem' seçeneği %15,6 oranla üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 2).

Katılımcılardan kadınların %70,4'ü, erkeklerin %49'u çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze hiç görüşmediğini belirtirken, kadınların %28,3'ü bazen, %1,3'ü sıklıkla görüştüğünü, erkeklerin ise %48,3'ü bazen, %2,6'sı sıklıkla yüz yüze görüştüğünü belirtmiştir (Tablo 2).

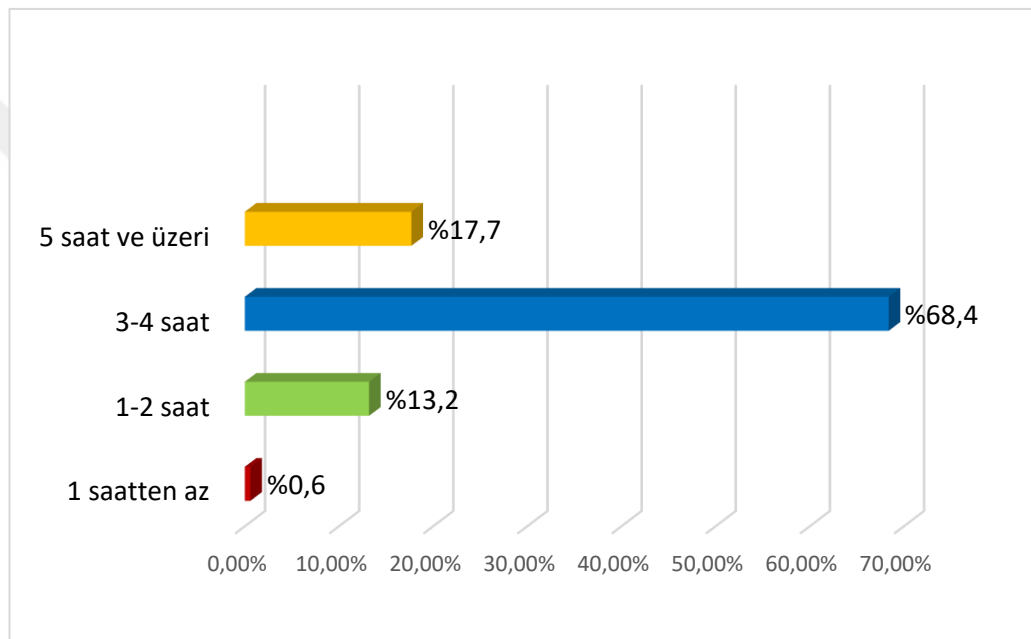
Katılımcıların çevrimiçi platformlarda yaptıkları paylaşım türlerine bakıldığında her iki cinsiyette de ilk sıra kadınlarda %41,9, erkeklerde %34,7 oranla 'Hikaye', ikinci sırada kadınlarda %34,8, erkeklerde %29,6 oranla 'Post', üçüncü sırada kadınlarda %13,6, erkeklerde %24,8 oranla 'Tweet' türü yer almaktadır. 'Hiç' paylaşım yapmadığını belirtenlerin oranı ise kadınlarda %3,5 oranla beşinci sırada, erkeklerde %5,5 oranla dördüncü sırada yer almaktadır (Tablo 2).

Katılımcıların çevrimiçi platformlardaki paylaşım sıklığına bakıldığında kadınların %29,5'i özel günlerde (doğum günü, arkadaş buluşması, toplantı, tatil vs.), %27'si arada sırada, %18'i, mutlu olduğunda, %13,4'ü resmi tatillerde, milli bayramlarda, %8,2'si üzgün veya depresif olduğunda, %0,8'i her gün paylaşım yaptığını, %3'ü ise hiç paylaşım yapmadığını belirtirken, erkeklerin %39,3'ü arada sırada, %25'i özel günlerde (doğum günü, arkadaş buluşması, toplantı, tatil vs.), %16,7'si resmi tatillerde, milli bayramlarda, %5,6'sı mutlu olduğunda, %4,4'ü üzgün veya depresif olduğunda, %2,4'ü her gün paylaşım yaptığını, %6,7'si ise hiç paylaşım yapmadığını belirtmiştir (Tablo 2).

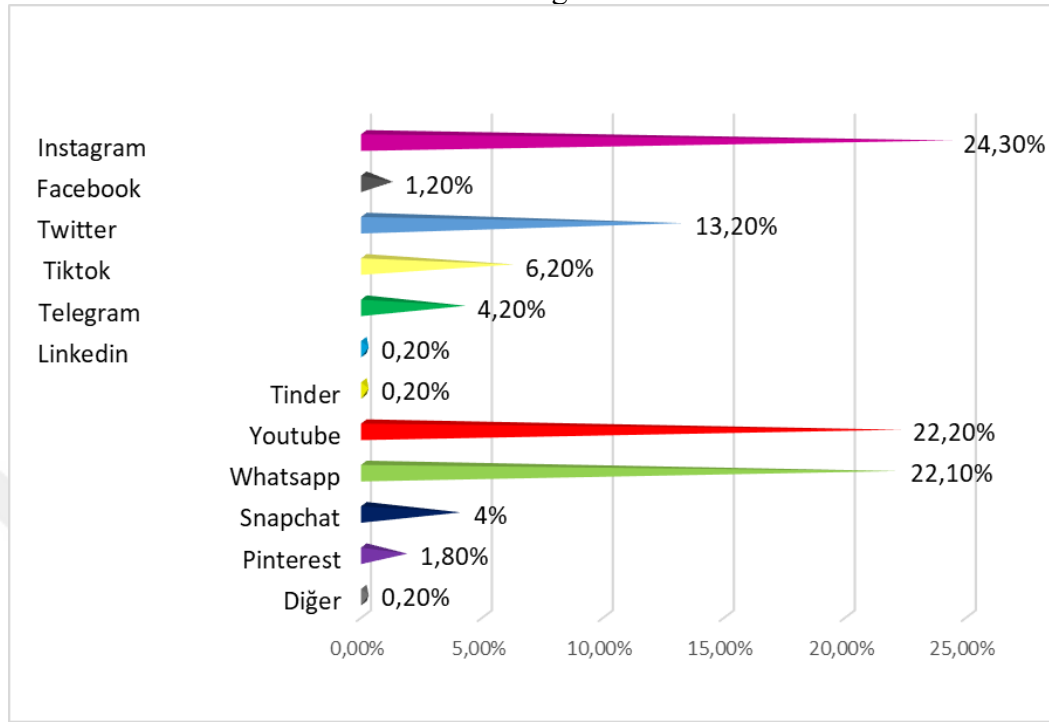
Katılımcıların son 12 ay içerisinde herhangi bir arkadaşlık/buluşma uygulaması (Tinder, Happn, Badoo, Azar vb.) kullanma durumuna bakıldığında kadınların %99,4'ü hayır, %0,6'sı evet, erkeklerin %94'ü hayır, %6'sı evet seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 2).

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların çevrimiçi platformları kullanım alışkanlıklarına ait veriler Tablo 2'de gösterilmiştir.

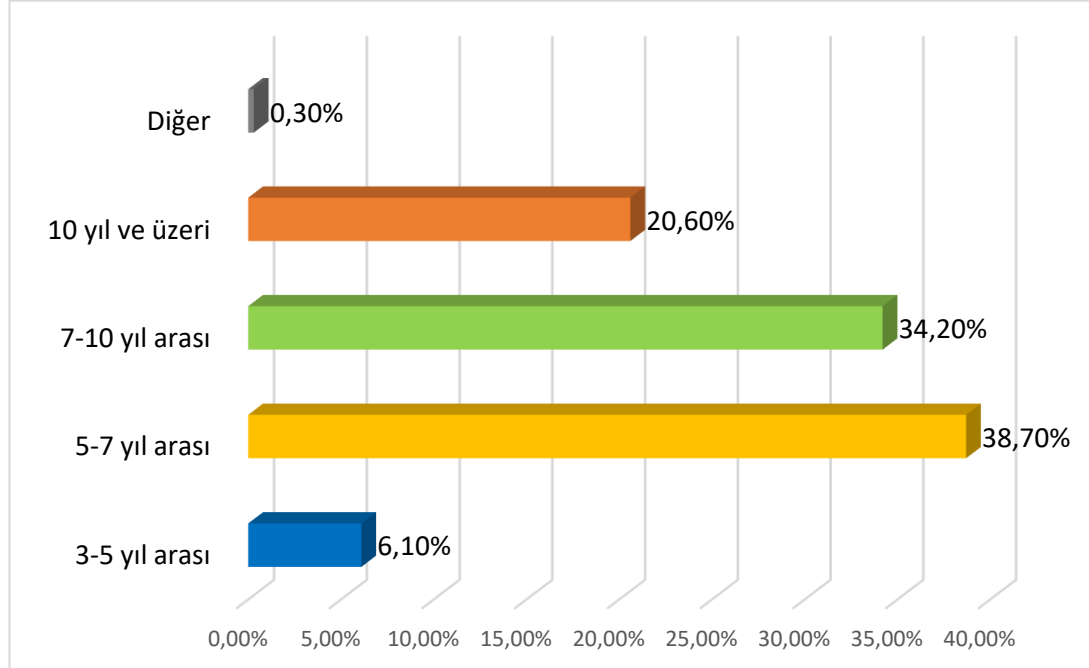
Grafik 7: Katılımcıların Çevrimiçi Platformlarda Geçirdikleri Günlük Ortalama Süre Dağılımı Grafiği

Grafik 8: Katılımcıların En Yoğun Kullandıkları Çevrimiçi Platformların Dağılımı Grafiği

Grafik 9: Katılımcıların Çevrimiçi Platformları Kullandıkları Süre Dağılımı Grafiği

Tablo 2. Katılımcıların Çevrimiçi Platformları Kullanım Alışkanlıklarına

	Kadın			Erkek		
	n	%*	%**	n	%*	%**
Çevrimiçi platformlarda geçirilen ortalama süre						
1 saatten az	1	0,6		1	0,7	
1-2 saat	15	9,4		26	17,2	
3-4 saat	117	73,6		95	62,9	
5 saat ve üzeri	26	16,4		29	19,2	
En yoğun olarak kullanılan çevrimiçi platformlar						
Instagram	153	24,9	96,2	139	23,7	92,1
Facebook	3	0,5	1,9	12	2,0	7,9
Twitter	64	10,4	40,3	95	16,2	62,9
Tiktok	35	5,7	22,0	39	6,6	25,8
Telegram	29	4,7	18,2	22	3,7	14,6
Linkedin	1	0,2	0,6	1	0,2	0,7
Tinder	0	0,0	0,0	3	0,5	2,0
Youtube	139	22,6	87,4	128	21,8	84,8
Whatsapp	143	23,3	89,9	123	21,0	81,5
Snapchat	28	4,6	17,6	20	3,4	13,2
Pinterest	18	2,9	11,3	4	0,7	2,6
Diğer	1	0,2	0,6	1	0,2	0,7
Çevrimiçi platformların ne zamandır kullanıldığı						
3-5 yıl arası	8	5,0		11	7,3	
5-7 yıl arası	70	44,0		50	33,1	
7-10 yıl arası	41	25,8		65	43,0	
10 yıl ve üzeri	39	24,5		25	16,6	
Diğer	1	0,6		0	0,0	
Çevrimiçi platformlarda anonim/sahte hesap kullanma durumu						
Hiç	105	66,0		74	49,0	
Bazen	52	32,7		73	48,3	
Sıklıkla	2	1,3		3	2,0	
Her zaman	0	0,0		1	0,7	
Çevrimiçi platformlardaki hesapların kullanım şekli						
Gizli hesap	130	81,8		93	61,6	
Herkese açık hesap	29	18,2		58	38,4	
Çevrimiçi platformlardaki kullanıcı adlarının tercihi						
Tanınmamı sağlayan bir isim (kendi adım ve benzeri)	134	84,8		117	77,5	
Farklı bir isim, karakter ismi, lakap vs	24	15,2		34	22,5	
Çevrimiçi platformların ne amaçla kullanıldığı						
Eğlenmek, sosyalleşmek, yeni insanlarla tanışmak için	126	17,8	79,2	125	19,1	82,8
Bilgi edinmek, gündemi takip etmek için	148	20,9	93,1	138	21,0	91,4
Eski- yeni ark. iletişim halinde olmak için	140	19,7	88,1	135	20,6	89,4
Günümü, anılarımı, fotoğraflarımı paylaşmak için	102	14,4	64,2	64	9,8	42,4
İş gereği (reklam, tanıtım yapmak vs.)	6	0,8	3,8	6	0,9	4,0
Popüler olmak, tanınmak, beğeni almak	5	0,7	3,1	17	2,6	11,3
Maddi kazanç sağlamak için	2	0,3	1,3	6	0,9	4,0
Gerçek dün. uzaklaşmak, kafa dağıtmak için	70	9,9	44,0	81	12,3	53,6
Yeni hobiler edinmek, kendimi gelişt. için	80	11,3	50,3	55	8,4	36,4
İnternetin sağladığı erişim kolaylığını, bilinmezliği/görünmezliği sevdiğim için	29	4,1	18,2	28	4,3	18,5
Diğer	1	0,1	0,6	1	0,2	0,7

Çevrimiçi platformlarda hangi sayfaların veya kimlerin takip edildiği						
Arkadaşlarımı	158	17,0	99,4	148	18,8	98,0
Akrabalarımı	114	12,3	71,7	104	13,2	68,9
Ünlüleri, fenomenleri	123	12,3	71,7	108	13,7	71,5
Ticari hesapları (alışveriş siteleri vs.)	84	9,1	52,8	74	9,4	49,0
Hobilerime uygun sayfaları (yemek, güzellik, gezi, spor sayfaları vs.)	135	14,6	84,9	99	12,6	65,6
Tanımadığım, yeni arkadaşlık kurmak istediğim kişileri	8	0,9	5,0	24	3,1	15,9
Haber sayfalarını	77	8,3	48,4	107	13,6	70,9
Kişisel gelişim ile ilgili hesapları	96	10,4	60,4	50	6,4	33,1
Okulum/mesleğimle ilgili hesapları	131	14,1	82,4	72	9,2	47,7
Diğer	1	0,1	0,6	0	0,0	0,0
Çevrimiçi platformlarda tanınmayan kişilerden/hesaplardan gelen istekleri/mesajları kabul etme durumu						
Hayır, kabul etmem	83	24,8	52,2	50	15,6	33,1
Yeni kişilerle tanışmak için kabul ederim	2	0,6	1,3	34	10,6	22,5
Takipçi sayımı artırmak için kabul ederim	7	2,1	4,4	45	14,0	29,8
Merak ettiğim, ilgimi çektiği için kabul ederim	45	13,4	28,3	70	21,8	46,4
Kişi veya sayfayı beğendiğim için kabul ederim	49	14,6	30,8	51	15,9	33,8
İlgi alanlarıma, hobilerime uygun olduğu için kabul ederim	72	21,5	45,3	44	13,7	29,1
Okulumla/mesleğimle ilgili olduğu için kabul ederim	77	23,0	48,4	27	8,4	17,9
Çevrimiçi platformlarda tanışılan kişilerle yüz yüze görüşme durumu						
Hiç	112	70,4		74	49,0	
Bazen	45	28,3		73	48,3	
Sıklıkla	2	1,3		4	2,6	
Çevrimiçi platformlarda ne tür paylaşımlar yapıldığı						
Hiç yapmam	12	3,5	7,5	17	5,5	11,3
Hikaye	142	41,9	89,3	108	34,7	71,5
Post	118	34,8	74,2	92	29,6	60,9
Reels/video	19	5,6	11,9	12	3,9	7,9
Tweet	46	13,6	28,9	77	24,8	51,0
Canlı yayın	2	0,6	1,3	2	0,6	1,3
Diğer	0	0,0	0,0	3	1,0	2,0
Çevrimiçi platformlarda ne sıklıkla paylaşım yapıldığı						
Hiç yapmam	11	3,0	6,9	17	6,7	11,3
Her gün	3	0,8	1,9	6	2,4	4,0
Arada sırada	99	27,0	62,3	99	39,3	65,6
Mutlu olduğumda	66	18,0	41,5	14	5,6	9,3
Üzgün veya depresif olduğumda	30	8,2	18,9	11	4,4	7,3
Özel günlerde (doğum günü, arkadaş buluşması, toplantı, tatil vs.)	108	29,5	67,9	63	25,0	41,7
Resmi tatillerde, Milli Bayramlarda	49	13,4	30,8	42	16,7	27,8
Son 12 ay içerisinde herhangi bir arkadaşlık/buluşma uygulaması (Tinder, Happn, Badoo, Azar vb.) kullanma durumu						
Evet	1	0,6		9	6,0	
Hayır	158	99,4		142	94,0	

*: Yanıt yüzdesi, **: Kişi yüzdesi

Katılımcıların çevrimiçi platformlardaki paylaşımlarına beğenilmeyen, hoş olmayan yorumları ne kadar sıklıkta aldığına baktığımızda birinci sırada kadınların %66, erkeklerin %57 oranla ‘Hiç’ seçeneğini, kadınların %33,3, erkeklerin %39,1 oranla ‘Bazen’ seçeneğini, kadınların %0,6, erkeklerin %2 oranla ‘Sıklıkla’ seçeneğini, yine erkeklerin %2 oranla ‘Her zaman’ seçeneğini işaretlediği görülmüştür (Tablo 3).

Katılımcılara çoktan seçmeli olarak sorulan çevrimiçi platformlarda rahatsız oldukları durumlara baktığımızda her iki cinsiyette de ilk sırada ‘Müstehcen, cinsel içerikli şaka veya yorumların yapılması’ seçeneği yer almaktadır. Kadınların %25,6’sı, erkeklerin %29,8’i bu seçeneği işaretlemiştir. ‘Kabul etmediğiniz halde aynı kişi tarafından sürekli arkadaşlık isteği gönderilmesi’ seçeneği kadınlarda %23,4 oranla ikinci erkeklerde ise %19,2 oranla üçüncü sırada yer alırken, ‘Tanımadığınız ama sizi takip eden kişilerin sürekli yorum yapması, mesaj atması’ seçeneği kadınlar %21,5 oranla üçüncü, erkeklerde ise %21,5 oranla ikinci sırada yer almaktadır (Tablo 3).

Katılımcılara çoktan seçmeli olarak sorulan çevrimiçi platformlarda kişisel bilgileri veya gidilen yerlere ait konum bilgilerini paylaşma nedeniyle olumsuz bir deneyim yaşama durumlarına baktığımızda her iki cinsiyette de ‘Hayır yaşamadım’ seçeneği kadınlarda %45,9, erkeklerde %55,1 oranla ilk sırada yer almaktadır. Yine her iki cinsiyette de ‘Konum bilgilerimi paylaşmıyorum’ seçeneği kadınlarda %13,3, erkeklerde %11,9 oranla ikinci sırada yer almaktadır. ‘Evet yaşadım’ seçeneği ise kadınlarda %5,4 oranla altıncı, erkeklerde %6,6 oranla beşinci sırada yer almaktadır (Tablo 3).

Katılımcıların çevrimiçi platformlardaki özel fotoğraf veya videoların bir başkasıyla paylaşılmasından rahatsız olma durumuna baktığımızda kadınların %44’ü ‘Evet rahatsız eder’ seçeneğini en çok oranda işaretlerken erkeklerin %48,3’ü ‘Benden izin aldıysa rahatsız etmez’ seçeneğini en çok oranda işaretlemiştir. ‘Hayır rahatsız etmez hatta hoşuma bile gider’ seçeneği kadınlarda %0,6, erkeklerde %4 oranla her iki cinsiyette de en son sırada yer almıştır (Tablo 3).

Katılımcıların özel fotoğraf veya videoların internette paylaşılmasıyla tehdit edilme durumuna baktığımızda kadınlar %99,4, erkekler %98 oranla ‘Hayır’, kadınlar %0,4, erkekler %2 oranla ‘Evet’ seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 3).

Katılımcıların kişisel bilgilerin veya fotoğrafların kullanıldığı anonim/sahte bir hesap ile karşılaşma durumuna baktığımızda kadınlar %91,2, erkekler %84,1 oranla ‘Hayır’, kadınlar %8,8, erkekler %15,9 oranla ‘Evet’ seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 3).

Katılımcıların çevrimiçi platformlardaki hesapların çalınma veya hacklenme durumu durumuna baktığımızda kadınlar %91,2, erkekler %85,4 oranla ‘Hayır’, kadınlar %8,8, erkekler %14,6 oranla ‘Evet’ seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Çevrimiçi Platformları Yaşadıkları Olumsuz Durumlar

	Kadın			Erkek		
	n	%*	%**	n	%*	%**
Çevrimiçi platformlardaki paylaşımlara beğenilmeyen, hoş olmayan yorumları ne kadar sıklıkta alındığı						
Hiç	105	66,0		86	57,0	
Bazen	53	33,3		59	39,1	
Sıklıkla	1	0,6		3	2,0	
Her zaman	0	0,0		3	2,0	
Çevrimiçi platformlarda rahatsız olunan durumlar						
Tanımadığınız ama sizi takip eden kiş sürekli yorum yapması, mesaj atması	117	21,5	73,6	86	21,5	57,0
Tanıdığınız ama muhabbetinizin az olduğu kişilerin sürekli yorum yapması, mesaj atması	63	11,6	39,6	38	9,5	25,2
Yakın olduğunuz kişilerin sürekli yorum yapması, mesaj atması	11	2,0	6,9	14	3,5	9,3
Aynı kişi tarafından her türlü paylaşımınıza yorum yapılması	78	14,4	49,1	55	13,8	36,4
Kabul etmediğiniz halde aynı kişi tarafından sürekli arkadaşlık isteği gönderilmesi	127	23,4	79,9	77	19,2	51,0
Müstehcen, cinsel içerikli şaka veya yorumların yapılması	139	25,6	87,4	119	29,8	78,8
Hiçbiri	8	1,5	5,0	11	2,8	7,3
Çevrimiçi platformlarda kişisel bilgilerin veya gidilen yerlere ait konum bilgilerinin paylaşılması nedeniyle olumsuz bir deneyim yaşama durumu						
Hayır yaşamadım	135	45,9	84,9	125	55,1	82,8
Evet yaşadım	16	5,4	10,1	15	6,6	9,9
Profil ayarlarımı özelleştirdim	27	9,2	17,0	21	9,3	13,9
Gizlilik, güvenlik ayarlarımı özelleştirdim	35	11,9	22,0	22	9,7	14,6
Kişisel bilgilerimi paylaşmıyorum	38	12,9	23,9	15	6,6	9,9
Konum bilgilerimi paylaşmıyorum	39	13,3	24,5	27	11,9	17,9
Online platformlarda hiçbir paylaşım yapmıyorum	4	1,4	2,5	0	0,0	0,0
Anonim/Sahte hesap kullanıyorum	0	0,0	0,0	2	0,9	1,3
Çevrimiçi platformlardaki özel fotoğraf veya videoların bir başkasıyla paylaşılmasından rahatsız olma durumu						
Hayır rahatsız etmez, umursamam	2	1,3		16	10,6	
Hayır rah. etmez hat. hoşuma bile gider	1	0,6		6	4,0	
Benden izin alırsa rahatsız etmez	65	40,9		73	48,3	
Benim istediğim fotoğraf/videoları paylaşırsa rahatsız etmez	21	13,2		21	13,9	
Evet rahatsız eder	70	44,0		35	23,2	
Özel fotoğraf veya videoların internette paylaşılmasıyla tehdit edilme durumu						
Evet edildim	1	0,6		3	2,0	
Hayır edilmedim	158	99,4		148	98,0	
Kişisel bilgilerin veya fotoğrafların kullanıldığı anonim/sahte bir hesap ile karşılaşma durumu						
Evet karşılaştım	14	8,8		24	15,9	
Hayır karşılaşmadım	145	91,2		127	84,1	
Çevrimiçi platformlardaki hesapların çalınma veya hacklenme durumu						
Evet çalındı	14	8,8		22	14,6	
Hayır çalınmadı	145	91,2		129	85,4	

*: Yanıt yüzdesi, **: Kişi yüzdesi

Katılımcıların cinsel tacizin tanımı, hangi davranışların cinsel taciz kapsamına girdiği ve bu konuyla ilgili yasal düzenlemeler hakkında bilgi durumuna baktığımızda kadınlar %64,2, erkekler %57 oranla ‘Evet bilgim var’, kadınlar %35,8, erkekler %43 oranla ‘Hayır bilgim yok’ seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 4).

Katılımcıların çevrimiçi cinsel taciz ölçeğindeki davranışlardan herhangi biriyle karşılaştığında nasıl tepki verdiğine baktığımızda her iki cinsiyette de ‘Hesabı engellerim’ ve ‘Hesabı uygulama üzerinden şikayet ederim’ seçenekleri en çok işaretlenen seçeneklerken ‘Umursamam, yokmuş gibi davranırım’ seçeneği en az işaretlenen seçeneklerden biridir. Kadınların %26’sı ‘Hesabı engellerim’ seçeneğini, %22,3’ü ‘Hesabı uygulama üzerinden şikayet ederim’ seçeneğini, %17,7’si ‘Güvenlik/gizlilik ayarlarımı güncellerim’ seçeneğini, %9,8’i ‘Ekran görüntüsü alırım’ seçeneğini, %8,2’si ‘Sertçe karşılık veririm’ seçeneğini, %6,2’si ‘Hesabımı dondururum, kapatırım veya gizli hesaba geçerim’ seçeneğini, %5’i ‘Aileme, eşime veya arkadaşşıma anlatırım’ seçeneğini, %3,8’i ‘Adli makamlara başvururum’ seçeneğini, %0,5’i ‘Sosyal medyada bu tarz durumlar normal’ seçeneğini, %0,5’i ‘Umursamam, yokmuş gibi davranırım’ seçeneğini işaretlerken, erkeklerin %27,1’i ‘Hesabı engellerim’ seçeneğini, %24,8’i ‘Hesabı uygulama üzerinden şikayet ederim’ seçeneğini, %14,5’i ‘Sertçe karşılık veririm’ seçeneğini, %9,6’sı ‘Güvenlik/gizlilik ayarlarımı güncellerim’ seçeneğini, %7’si ‘Ekran görüntüsü alırım’ seçeneğini, %4,9’u ‘Adli makamlara başvururum’ seçeneğini, %4,4’ü ‘Sosyal medyada bu tarz durumlar normal’ seçeneğini, %4’ü ‘Aileme, eşime veya arkadaşşıma anlatırım’ seçeneğini, %1,9’u ‘Hesabımı dondururum, kapatırım veya gizli hesaba geçerim’ seçeneğini, %1,9’u ‘Umursamam, yokmuş gibi davranırım’ seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 4).

Katılımcıların çevrimiçi cinsel taciz ölçeğindeki davranışlardan herhangi biriyle karşılaştığında nasıl etkilendiğine baktığımızda her iki cinsiyette de ‘Tiksinirim’ ve ‘Hiç hoşuma gitmez, sinirlenirim’ seçenekleri en çok işaretlenen seçeneklerken kadınlarda ‘Beğenildiğimi düşünürüm, hoşuma gider’ seçeneği, erkeklerde ise ‘Korkarım, günlük hayatta tedirgin olurum’ seçeneği en az işaretlenen seçenektir. Kadınların %29,9’u ‘Tiksinirim’ seçeneğini, %27,8’i ‘Hiç hoşuma gitmez, sinirlenirim’ seçeneğini, %11’i ‘Korkarım, günlük hayatta tedirgin olurum’ seçeneğini, %10,7’si ‘Üzülürüm, duygusal olarak etkilenirim’ seçeneğini, %9’u ‘Bir

kez olması beni olumsuz etkilemez' seçeneğini, %6,3'ü 'Spam mesaj olduğunu düşünürüm' seçeneğini, %5,1'i 'Etkilenmem, sosyal medyada bu tarz durumlar normal' seçeneğini, %0,3'ü 'Beğenildiğimi düşünürüm, hoşuma gider' seçeneğini işaretlerken, erkeklerin %26,6'sı 'Tiksinirim' seçeneğini, %26,6'sı 'Hiç hoşuma gitmez, sinirlenirim' seçeneğini, %14,5'i 'Etkilenmem, sosyal medyada bu tarz durumlar normal' seçeneğini, %12,9'u 'Bir kez olması beni olumsuz etkilemez' seçeneğini, %12,5'i 'Spam mesaj olduğunu düşünürüm' seçeneğini, %2,4'ü 'Beğenildiğimi düşünürüm, hoşuma gider' seçeneğini, %2,4'ü 'Üzülürüm, duygusal olarak etkilenirim' seçeneğini, %2'si 'Korkarım, günlük hayatta tedirgin olurum' seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Karşı Tutumları

	Kadın			Erkek		
	n	%*	%**	n	%*	%**
Cinsel Tacizin tanımı, hangi davranışların cinsel taciz kapsamına girdiği ve bu konuyla ilgili yasal düzenlemeler hakkında bilgi durumu						
Evet bilgim var	102	64,2		86	57,0	
Hayır bilgim yok	57	35,8		65	43,0	
Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeğindeki davranışlardan herhangi biriyle karşılaşıldığında nasıl tepki verildiği						
Sosyal medyada bu tarz durumlar normal	3	0,5	1,9	19	4,4	12,6
Hesabı engellerim	156	26,0	98,1	116	27,1	76,8
Hesabı uygulama üzerinden şikayet ederim	134	22,3	84,3	106	24,8	70,2
Adli makamlara başvururum	23	3,8	14,5	21	4,9	13,9
Hesabımı dondururum, kapatırım veya gizli hesaba geçerim	37	6,2	23,3	8	1,9	5,3
Aileme, eşime veya arkadaşşıma anlatırım	30	5,0	18,9	17	4,0	11,3
Umursamam, yokmuş gibi davranırım	3	0,5	1,9	8	1,9	5,3
Sertçe karşılık veririm	49	8,2	30,8	62	14,5	41,1
Güvenlik/gizlilik ayarlarımı güncellerim	106	17,7	66,7	41	9,6	27,2
Ekran görüntüsü alırım	59	9,8	37,1	30	7,0	19,9
Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeğindeki davranışlardan herhangi biriyle karşılaşıldığında nasıl etkilendiği						
Etkilenmem, sosyal medyada bu tarz durumlar normal	17	5,1	10,7	36	14,5	23,8
Bir kez olması beni olumsuz etkilemez	30	9,0	18,9	32	12,9	21,2
Hiç hoşuma gitmez, sinirlenirim	93	27,8	58,5	66	26,6	43,7
Üzülürüm, duygusal olarak etkilenirim	36	10,7	22,6	6	2,4	4,0
Beğenildiğimi düşünürüm, hoşuma gider	1	0,3	0,6	6	2,4	4,0
Spam mesaj olduğunu düşünürüm	21	6,3	13,2	31	12,5	20,5
Korkarım, günlük hayatta tedirgin olurum	37	11,0	23,3	5	2,0	3,3
Tiksiniyorum	100	29,9	62,9	66	26,6	43,7

*: Yanıt yüzdesi, **: Kişi yüzdesi

Katılımcıların teknolojinin gelişmesi ile birlikte çevrimiçi platformların çevrimiçi cinsel tacize zemin hazırladığını veya tacizi kolaylaştırdığını düşünüp düşünmediğine baktığımızda kadınların %46,5'i, erkeklerin %57'si 'Bazen' seçeneğini, kadınların %53,5'i, erkeklerin %43'ü 'Her zaman' seçeneğini işaretlemiştir. 'Hiç' seçeneğini işaretleyen katılımcı olmamıştır (Tablo 5).

Katılımcıların teknolojinin çevrimiçi cinsel tacize zemin hazırladığını veya tacizi kolaylaştırdığını düşündükleri nedenlere bakıldığında kadınların %11'i 'Gerçek hayatta yapılamayan davranışların sanal ortamda rahatça yapılabilmesi' seçeneğini, %10,3'ü 'İnternetin kişiye erişim kolaylığı, bilinmezlik ve görünmezlik sağlaması' seçeneğini %9,9'u 'Bu konuyla alakalı yeterli tedbirin veya cezai işlemin olmaması' seçeneğini, %9'u 'Kişilerin müstehcen fotoğraflarını paylaşması' seçeneğini, %8,8'i 'Anonim/sahte hesap kullanılması' seçeneğini, %7,9'u 'İfşalanma veya rezil olma korkusunun olmaması' seçeneğini, %7,8'i 'Cinsel içerikli şakaların veya yorumların yapılması' seçeneğini, %7,4'ü 'Cinsel içerikli reklam veya haberlerin yapılması' seçeneğini, %6,2'si 'İnsanların özel hayatlarına ait her şeyi paylaşması' seçeneğini, %5,9'u 'Her arkadaşlık isteğinin kabul edilmesi' seçeneğini, %5,7'si 'Sosyal medyanın her şeye veya herkese yorum yapma özgürlüğü sağlaması' seçeneğini, %4,4'ü 'Açık hesap kullanılması' seçeneğini, %3,1'i 'Cinsel tercihin açıkça belirtilmesi' seçeneğini, %2,4'ü 'Sosyal medyanın kazanç sağlamak amacıyla kullanılması' seçeneğini işaretlerken erkeklerin %11,3'ü 'İfşalanma veya rezil olma korkusunun olmaması' seçeneğini, %10,7'si 'Anonim/sahte hesap kullanılması' seçeneğini, %10,3'ü 'İnternetin kişiye erişim kolaylığı, bilinmezlik ve görünmezlik sağlaması' seçeneğini, %9,9'u 'Gerçek hayatta yapılamayan davranışların sanal ortamda rahatça yapılabilmesi' seçeneğini, %8,7'si 'Bu konuyla alakalı yeterli tedbirin veya cezai işlemin olmaması' seçeneğini, %8,5'i 'Kişilerin müstehcen fotoğraflarını paylaşması' seçeneğini, %7,7'si 'Cinsel içerikli şakaların veya yorumların yapılması' seçeneğini, %7,7'si 'Cinsel içerikli reklam veya haberlerin yapılması' seçeneğini, %7,2'si 'İnsanların özel hayatlarına ait her şeyi paylaşması' seçeneğini, %4,2'si 'Sosyal medyanın her şeye veya herkese yorum yapma özgürlüğü sağlaması' seçeneğini, %4,2'si 'Açık hesap kullanılması' seçeneğini, %4,2'si 'Her arkadaşlık isteğinin kabul edilmesi' seçeneğini, %3,6'sı 'Sosyal medyanın kazanç sağlamak amacıyla kullanılması' seçeneğini, %1,9'u 'Cinsel tercihin açıkça belirtilmesi' seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Teknoloji İle Çevrimiçi Cinsel Taciz İlişkisine Bakış Açıları

	Kadın			Erkek		
	n	%*	%**	n	%*	%**
Teknolojinin gelişmesi ile birlikte çevrimiçi platformların çevrimiçi cinsel tacize zemin hazırladığını veya tacizi kolaylaştırdığını düşünme durumu						
Bazen	74	46,5		86	57,0	
Her zaman	85	53,5		65	43,0	
Teknolojinin çevrimiçi cinsel tacize zemin hazırladığını veya tacizi kolaylaştırdığının nedenleri						
Açık hesap kullanılması	51	4,4	32,1	39	4,2	25,8
İnsanların özel hayatlarına ait her şeyi paylaşması	73	6,2	45,9	67	7,2	44,4
Anonim/sahte hesap kullanılması	103	8,8	64,8	100	10,7	66,2
Her arkadaşlık isteğinin kabul edilmesi	69	5,9	43,4	39	4,2	25,8
Sosyal medyanın kazanç sağlamak amacıyla kullanılması	28	2,4	17,6	34	3,6	22,5
İfşalanma veya rezil olma korkusunun olmaması	92	7,9	57,9	106	11,3	70,2
Cinsel tercihin açıkça belirtilmesi	36	3,1	22,6	18	1,9	11,9
Kişilerin müstehcen fotoğraflarını paylaşması	105	9,0	66,0	80	8,5	53,0
Cinsel içerikli şakaların veya yorumların yapılması	91	7,8	57,2	72	7,7	47,7
Cinsel içerikli reklam veya haberlerin yapılması	86	7,4	54,1	72	7,7	47,7
Sosyal medyanın her şeye veya herkese yorum yapma özgürlüğü sağlaması	67	5,7	42,1	39	4,2	25,8
Bu konuyla alakalı yeterli tedbirin veya cezai işlemin olmaması	116	9,9	73,0	81	8,7	53,6
İnternetin kişiye erişim kolaylığı, bilinmezlik ve görünmezlik sağlaması	120	10,3	75,5	96	10,3	63,6
Gerçek hayatta yapılamayan davranışların sanal ortamda rahatça yapılabilmesi	129	11,0	81,1	93	9,9	61,6
Diğer	2	0,2	1,3	0	0,0	0,0

*: Yanıt yüzdesi, **: Kişi yüzdesi

Katılımcıların çevrimiçi cinsel tacize maruz kalıp kalmadığına baktığımızda %31,4'ünün çevrimiçi cinsel tacize maruz kalmadığını, %68,6'sının çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığı saptanmıştır. Katılımcıların %40,5'i Instagram, %10,6'sı Twitter, %5,4'ü Tiktok, %3,9'u Telegram, %2,9'u Whatsapp, %2'si Facebook, %1,7'si Snapchat, %1'i Youtube, %0,5'i Tinder üzerinden çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığını belirtmiştir (Grafik 10).

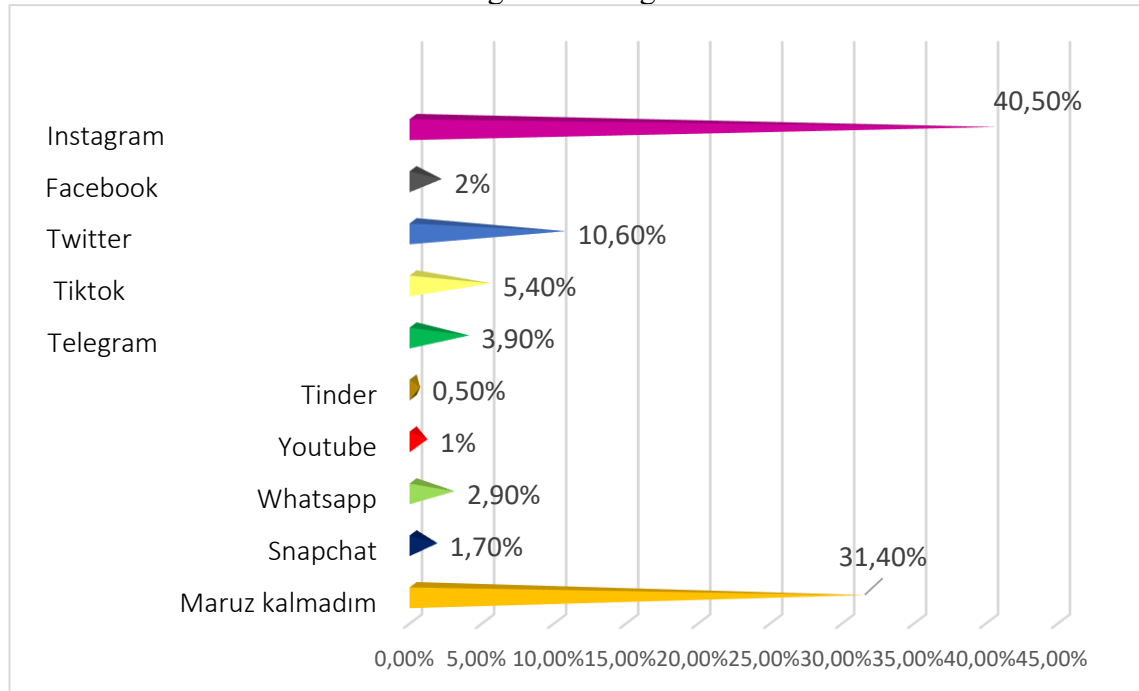
Katılımcıların cinsiyetine göre çevrimiçi cinsel tacize maruz kalıp kalmadığına baktığımızda kadınların %37,5'i, erkeklerin %26'sı maruz kalmadığını

belirtirken, kadınların %41,1'i Instagram, %8,3'ü Twitter, %5,7'si Tiktok, %3,6'sı Telegram, %1,6'sı Whatsapp, %1'i Facebook, %1'i Snapchat, erkeklerin %40'ı Instagram, %12,6'sı Twitter, %5,1'i Tiktok, %4,2'si Telegram, %4,2'si Whatsapp, %2,8'i Facebook, %2,3'ü Snapchat, %1,9'u Youtube, %0,9'u Tinder üzerinden çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığını belirtmiştir (Tablo 6).

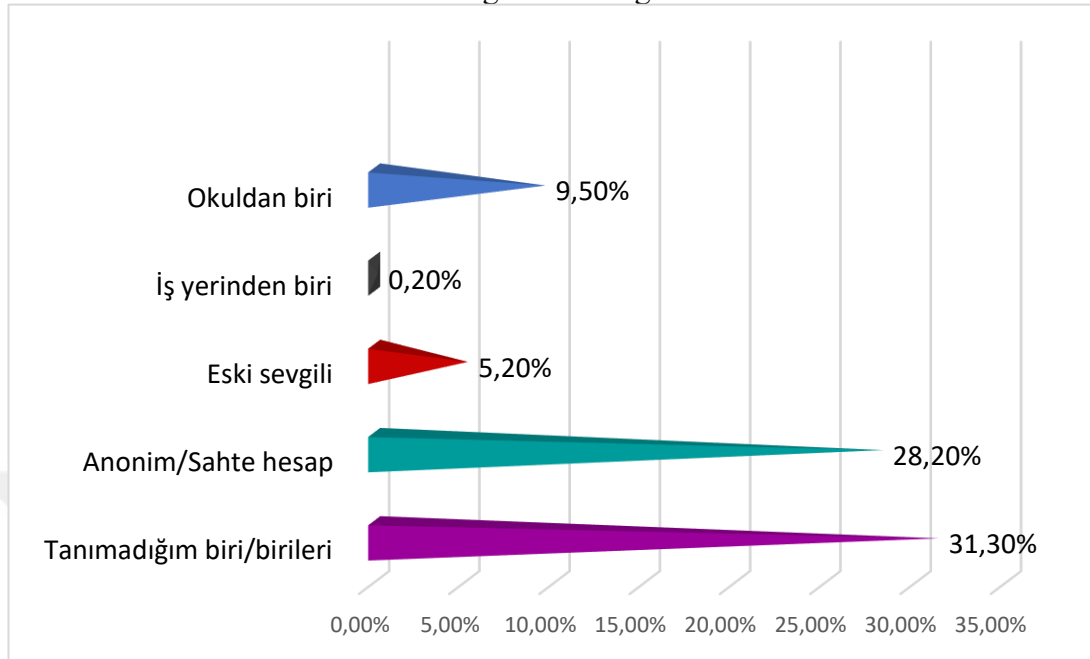
Katılımcıların çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldıkları kişilere baktığımızda %31,3'ünün tanımadığı kişiler, %28,2'sinin anonim/sahte hesaplar, %9,5'inin okuldan biri, %5,2'sinin eski sevgili, %0,2'sinin işyerinden biri tarafından çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığı saptanmıştır (Grafik 11).

Katılımcıların cinsiyetine göre çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldıkları kişi/kişilere baktığımızda kadınların %33,1'inin tanımadığı kişiler, %26,6'sının anonim/sahte hesaplar, %7,7'sinin okuldan biri, %3,6'sının eski sevgili, %0,4'ünün işyerinden biri erkeklerin %29,7'sinin tanımadığı kişiler, %29,7'sinin anonim/sahte hesaplar, %11,3'ünün okuldan biri, %6,6'sının eski sevgili tarafından çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığını belirtmiştir (Tablo 6).

Grafik 10: Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Maruz Kaldıkları Uygulamaların Dağılımı Grafiği

Grafik 11: Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Maruz Kaldıkları Kişilerin Dağılımı Grafiği

Tablo 6. Katılımcıların Çevrimiçi Cinsel Tacize Maruz Kaldıkları Uygulamalar ve Kişiler

	Kadın			Erkek		
	n	%*	%**	n	%*	%**
Çevrimiçi cinsel tacize maruz kalan uygulama/platformlar						
Instagram	79	41,1	49,7	86	40,0	57,7
Facebook	2	1,0	1,3	6	2,8	4,0
Twitter	16	8,3	10,1	27	12,6	18,1
Tiktok	11	5,7	6,9	11	5,1	7,4
Telegram	7	3,6	4,4	9	4,2	6,0
Tinder	0	0,0	0,0	2	0,9	1,3
Youtube	0	0,0	0,0	4	1,9	2,7
Whatsapp	3	1,6	1,9	9	4,2	6,0
Snapchat	2	1,0	1,3	5	2,3	3,4
Maruz kalmadım	72	37,5	45,3	56	26,0	37,6
Çevrimiçi cinsel tacize maruz bırakan kişi/kişiler						
Tanımadığım biri/birileri	82	33,1	51,6	76	29,7	50,3
Anonim/Sahte hesap	66	26,6	41,5	76	29,7	50,3
Eski sevgili	9	3,6	5,7	17	6,6	11,3
İş yerinden biri	1	0,4	0,6	0	0,0	0,0
Okuldan biri	19	7,7	11,9	29	11,3	19,2

*: Yanıt yüzdesi, **: Kişi yüzdesi

4.2. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeğine Ait Bulgular

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların cinsiyeti arasındaki ilişkiye baktığımızda; istenmeyen cinsel ilgi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin istenmeyen cinsel ilgiye kadınlara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir ($p=0,025$). Ölçek toplamı ve cinsiyet temelli taciz ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Cinsiyet Arasındaki İlişki

	Cinsiyet	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi	Kadın	2,46	1,00	3,46	0,025
	Erkek	3,62	3,00	4,45	
Cinsiyet Temelli Taciz	Kadın	1,36	0,00	1,89	0,651
	Erkek	1,51	1,00	2,05	
Toplam Ölçek Puanı	Kadın	3,82	2,00	4,99	0,110
	Erkek	5,13	4,00	6,21	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların öğrenim durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

	Öğrenim Durumu	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgi	1.sınıf	2,38	0,00	3,31	0,315
	2.sınıf	3,19	2,00	3,90	
	3.sınıf	2,91	1,00	4,30	
	4.sınıf	2,92	1,00	4,15	
	5.sınıf	3,42	2,00	4,00	
Cinsiyet Temelli Taciz	1.sınıf	0,83	0,00	1,21	0,388
	2.sınıf	1,57	1,00	1,91	
	3.sınıf	1,44	1,00	2,12	
	4.sınıf	1,50	1,00	2,04	
	5.sınıf	1,60	1,00	2,06	
Toplam Ölçek Puanı	1.sınıf	3,20	0,00	4,47	0,268
	2.sınıf	4,76	4,00	5,67	
	3.sınıf	4,36	2,50	6,01	
	4.sınıf	4,42	2,00	5,87	
	5.sınıf	5,02	3,00	5,62	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların etnik kökeni arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de istenmeyen cinsel ilgi ile

etnik köken arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yabancı kökenli katılımcıların ölçek toplamına ($p=0,013$) ve istenmeyen cinsel ilgiye ($p=0,002$) Türk kökenli katılımcılara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir. Cinsiyet temelli taciz ile etnik köken arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Etnik Köken Arasındaki İlişki

	Etnik Köken	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Türk	2,75	1,00	3,80	0,002
	Yabancı	4,38	4,00	4,72	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Türk	1,41	0,00	2,00	0,122
	Yabancı	1,58	1,00	1,80	
Toplam Ölçek Puanı	Türk	4,16	2,00	5,48	0,013
	Yabancı	5,96	5,00	6,27	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların kiminle yaşadığı arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile kiminle yaşadığı arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Kiminle Yaşadığı Arasındaki İlişki

	Kiminle yaşadığı	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Aile, yurt	2,97	1,00	4,15	0,128
	Arkadaş, tek	3,16	2,00	3,60	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Aile, yurt	1,42	0,00	1,98	0,545
	Arkadaş, tek	1,49	1,00	1,95	
Toplam Ölçek Puanı	Aile, yurt	4,39	2,00	5,88	0,134
	Arkadaş, tek	4,66	3,00	4,94	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların gelir düzeyi arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. (Tablo 11).

Tablo 11. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki

	Gelir Düzeyi	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgî Puanı	Düşük	2,54	0,00	3,89	0,230
	Orta	2,89	1,00	3,93	
	Yüksek	3,50	2,00	4,24	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Düşük	1,64	0,50	2,36	0,500
	Orta	1,36	0,00	1,95	
	Yüksek	1,55	1,00	1,88	
Toplam Ölçek Puanı	Düşük	4,18	2,00	5,93	0,354
	Orta	4,25	2,50	5,55	
	Yüksek	5,05	3,50	5,82	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların çevrimiçi geçirilen günlük ortalama süre arasındaki ilişkiye baktığımızda; cinsiyet temelli taciz ile çevrimiçi geçirilen ortalama süre arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çevrimiçi geçirilen günlük ortalama süre 5 saat ve üzeri olan katılımcıların cinsiyet temelli tacize daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir ($p=0,008$). Ölçek toplamı ve istenmeyen cinsel ilgi ile çevrimiçi geçirilen günlük ortalama süre arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 12).

Tablo 12. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Geçirilen Günlük Ortalama Süre Arasındaki İlişki

	Çevrimiçi geçirilen günlük ortalama süre	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgî Puanı	1 saatten az	-	-	-	0,224
	1-2 saat	3,39	2,00	4,60	
	3-4 saat	2,97	1,00	4,10	
	5 saat ve üzeri	3,05	2,00	3,20	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	1 saatten az	-	-	-	0,008***
	1-2 saat	1,49	1,00	2,42	
	3-4 saat	1,27	0,00	1,81	
	5 saat ve üzeri	2,09	2,00	2,11	
Toplam Ölçek Puanı	1 saatten az	-	-	-	0,066
	1-2 saat	4,88	3,00	6,69	
	3-4 saat	4,24	1,50	5,64	
	5 saat ve üzeri	5,15	4,00	4,83	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

***: 5 saat ve üzeri çevrimiçi günlük ortalama süre geçirenler anlamlı ölçüde yüksek

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların çevrimiçi platformları kullanım süresi arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile katılımcıların çevrimiçi platformları kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformları Kullanım Süresi Arasındaki İlişki

	Çevrimiçi platformları kullanım süresi	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	3-5 yıl arası	3,32	2,00	4,74	0,505
	5-7 yıl arası	2,72	0,50	3,66	
	7-10 yıl arası	3,58	3,00	4,43	
	10 yıl ve üzeri	2,63	1,00	3,68	
	Diğer	0,00	0,00	-	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	3-5 yıl arası	1,58	1,00	2,01	0,379
	5-7 yıl arası	1,17	0,00	1,78	
	7-10 yıl arası	1,60	1,00	2,07	
	10 yıl ve üzeri	1,64	0,50	2,13	
	Diğer	0,00	0,00	-	
Toplam Ölçek Puanı	3-5 yıl arası	4,89	3,00	6,44	0,405
	5-7 yıl arası	3,88	1,00	5,20	
	7-10 yıl arası	5,19	4,00	6,25	
	10 yıl ve üzeri	4,27	3,00	5,19	
	Diğer	0,00	0,00	-	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların hesap kullanım şekli arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile hesap kullanım şekli arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Herkese açık hesap kullananların çevrimiçi cinsel tacize ($p<0,01$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p<0,01$) ve cinsiyet temelli tacize ($p<0,01$) gizli hesap kullananlara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 14).

Tablo 14. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Hesap Kullanım Şekli Arasındaki İlişki

	Hesap Kullanım Şekli	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Gizli Hesap	2,35	0,00	3,64	<0,01
	Herkese Açık Hesap	4,74	5,00	4,42	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Gizli Hesap	1,11	0,00	1,73	<0,01
	Herkese Açık Hesap	2,28	2,00	2,27	
Toplam Ölçek Puanı	Gizli Hesap	3,46	1,00	5,01	<0,01
	Herkese Açık Hesap	7,01	7,00	6,37	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların kullanıcı adı tercihi arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile hesap kullanım şekli arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Farklı bir isim, lakap vs. kullananların çevrimiçi cinsel tacize ($p=0,010$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p=0,026$) ve cinsiyet temelli tacize ($p=0,002$) kendi ismini kullananlara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 15).

Tablo 15. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Kullanıcı Adı Tercihi Arasındaki İlişki

	Kullanıcı Adı Tercihi	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Kendi ismi	2,78	1,00	3,89	0,026
	Farklı bir isim, lakap	4,10	3,00	4,40	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Kendi ismi	1,26	0,00	1,80	0,002
	Farklı bir isim, lakap	2,22	2,00	2,43	
Toplam Ölçek Puanı	Kendi ismi	4,04	2,00	5,35	0,010
	Farklı bir isim, lakap	6,33	5,00	6,52	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların tanınmayan hesapları takip etmesi arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile tanınmayan hesapların takip edilmesi arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 16).

Tablo 16. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Tanınmayan Hesapların Takip Edilmesi Arasındaki İlişki

	Tanınmayan hesapların takip edilmesi	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet	4,63	3,00	5,68	0,128
	Hayır	2,84	1,00	3,74	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet	1,84	1,00	2,50	0,382
	Hayır	1,39	0,00	1,90	
Toplam Ölçek Puanı	Evet	6,47	4,50	8,03	0,233
	Hayır	4,23	2,00	5,27	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların tanınmayan hesaplardan gelen mesajların kabul edilmesi arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile tanınmayan hesaplardan gelen mesajların kabul edilmesi arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tanınmayan hesaplardan gelen mesajları kabul edenlerin çevrimiçi cinsel tacize ($p=0,003$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p=0,003$) ve cinsiyet temelli tacize ($p=0,046$) tanınmayan hesaplardan gelen

mesajları kabul etmeyenlere göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 17).

Tablo 17. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Tanınmayan Hesaplardan Gelen Mesajların Kabul Edilmesi Arasındaki İlişki

	Tanınmayan hesaplardan gelen mesajların kabulü	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet	3,78	3,00	4,41	0,003
	Hayır	2,02	1,00	3,16	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet	1,64	1,00	2,11	0,046
	Hayır	1,17	0,00	1,73	
Toplam Ölçek Puanı	Evet	5,42	4,00	6,18	0,003
	Hayır	3,18	2,00	4,57	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüşme durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüşme arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüşme yapanların çevrimiçi cinsel tacize ($p<0,01$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p<0,01$) ve cinsiyet temelli tacize ($p<0,01$) çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüşme yapmayanlara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 18).

Tablo 18. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlarda Tanıştıkları Kişilerle Yüz Yüze Görüşme Durumu Arasındaki İlişki

	Yüz yüze görüşme durumu	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet	4,28	3,00	4,75	<0,01
	Hayır	2,18	0,00	3,18	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet	2,18	2,00	2,43	<0,01
	Hayır	0,94	0,00	1,39	
Toplam Ölçek Puanı	Evet	6,46	5,00	6,77	<0,01
	Hayır	3,12	0,00	4,28	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların çevrimiçi platformlarda özel fotoğraf/videoların başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olma durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile çevrimiçi platformlarda özel fotoğraf/videoların başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olma durumu arasında anlamlı ilişki olduğu tespit

edilmiştir. Çevrimiçi platformlarda özel fotoğraf/videoların başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olmayanların çevrimiçi cinsel tacize ($p<0,01$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p<0,01$) ve cinsiyet temelli tacize ($p=0,01$) çevrimiçi platformlarda özel fotoğraf/videoların başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olanlara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 19).

Tablo 19. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlarda Özel Fotoğraf/Videoların Başkaları Tarafından Paylaşılmasından Rahatsız Olma Durumu Arasındaki İlişki

	Özel fotoğraf/videoların başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olma	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet Hayır	1,89 3,60	0,00 3,00	3,66 4,06	<0,01
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet Hayır	1,01 1,65	0,00 1,00	1,69 2,06	0,01
Toplam Ölçek Puanı	Evet Hayır	2,90 5,26	0,00 4,00	5,16 5,73	<0,01

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların çevrimiçi platformlardaki hesaplarının çalınma durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile çevrimiçi platformlardaki hesapların çalınıp çalınmaması arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 20).

Tablo 20. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlardaki Hesapların Çalınma Durumu Arasındaki İlişki

	Çevrimiçi Platformlardaki Hesaplarınız Çalındı mı?	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet Hayır	4,53 2,82	3,00 1,00	5,46 3,75	0,083
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet Hayır	1,83 1,38	1,00 0,00	2,50 1,89	0,333
Toplam Ölçek Puanı	Evet Hayır	6,36 4,21	3,50 2,00	7,62 5,31	0,113

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların çevrimiçi platformlarda kişisel bilgi/fotoğrafların paylaşıldığı sahte hesap ile karşılaşma durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile

çevrimiçi platformlarda kişisel bilgi/fotoğrafların paylaşıldığı sahte hesap ile karşılaşma durumu arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çevrimiçi platformlarda kişisel bilgi/fotoğrafların paylaşıldığı sahte hesap ile karşılaşanların çevrimiçi cinsel tacize ($p<0,01$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p<0,01$) ve cinsiyet temelli tacize ($p=0,002$) çevrimiçi platformlarda kişisel bilgi/fotoğrafların paylaşıldığı sahte hesap ile karşılaşmayanlara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 21).

Tablo 21. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Çevrimiçi Platformlarda Kişisel Bilgi/Fotoğrafların Paylaşıldığı Sahte Hesap İle Karşılaşma Durumu Arasındaki İlişki

	Kişisel bilgi/fotoğrafların paylaşıldığı sahte hesap ile karşılaştınız mı?	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet Hayır	5,53 2,69	4,00 1,00	4,56 3,82	<0,01
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet Hayır	2,51 1,28	2,00 0,00	2,61 1,81	0,002
Toplam Ölçek Puanı	Evet Hayır	7,85 3,97	6,00 2,00	6,76 5,31	<0,01

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların özel fotoğraf/videoların internette paylaşılması ile tehdit edilme durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile özel fotoğraf/videoların internette paylaşılması ile tehdit edilme durumu arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Özel fotoğraf/videoların internette paylaşılması ile tehdit edilenlerin çevrimiçi cinsel tacize ($p=0,005$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p=0,008$) ve cinsiyet temelli tacize ($p=0,002$) özel fotoğraf/videoların internette paylaşılması ile tehdit edilmeyenlere göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 22).

Tablo 22. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Özel Fotoğraf/Videoların İnternette Paylaşılması İle Tehdit Edilme Durumu Arasındaki İlişki

	Özel fotoğraf/videoların internette paylaşılması ile tehdit edildiniz mi?	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet edildim	9,50	9,00	5,26	0,008
	Hayır edilmedim	2,94	1,00	3,94	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet edildim	5,75	5,00	3,10	0,002
	Hayır edilmedim	1,38	0,00	1,90	
Toplam Ölçek Puanı	Evet edildim	15,25	14,00	8,18	0,005
	Hayır edilmedim	4,32	2,00	5,49	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların son 12 ay içerisinde herhangi bir arkadaşlık/flört uygulaması kullanma durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile son 12 ay içerisinde herhangi bir arkadaşlık/flört uygulaması kullanma durumu arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Son 12 ay içerisinde herhangi bir arkadaşlık/flört uygulaması kullananların çevrimiçi cinsel tacize ($p=0,002$), istenmeyen cinsel ilgiye ($p=0,003$) ve cinsiyet temelli tacize ($p=0,012$) kullanmayanlara göre daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir (Tablo 23).

Tablo 23. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Son 12 Ay İçerisinde Herhangi Bir Arkadaşlık/Flört Uygulaması Kullanma Durumu Arasındaki İlişki

	Son 12 ayda herhangi bir arkadaşlık uygu. Kullandınız mı?	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p**
İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı	Evet	6,50	5,00	4,22	0,003
	Hayır	2,91	1,00	3,96	
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet	3,10	2,50	3,00	0,012
	Hayır	1,38	0,00	1,91	
Toplam Ölçek Puanı	Evet	9,60	7,00	7,07	0,002
	Hayır	4,29	2,00	5,53	

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği ve iki alt grubu ile katılımcıların cinsel tacizin tanımı ve cinsel tacizle ilgili yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olma arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem ölçek toplamı hem de alt ölçekler ile cinsel tacizin tanımı ve cinsel tacizle ilgili yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olma arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 24).

Tablo 24. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Cinsel Tacizin Tanımı ve Cinsel Tacizle İlgili Yasal Düzenlemeler Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu Arasındaki İlişki

	Cinsel tacizle ilgili yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olma	Ortalama	Ortanca	Standart sapma	p*
İstenmeyen Cinsel İlgili Puanı	Evet Hayır	3,23 2,70	2,00 0,00	3,96 4,07	0,098
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Evet Hayır	1,51 1,32	1,00 0,00	1,93 2,02	0,209
Toplam Ölçek Puanı	Evet Hayır	4,74 4,02	3,00 1,50	5,55 5,78	0,084

*: Mann-Whitney U testi, **: Kruskal Wallis testi

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeğinin toplam ölçek puanlarına ve puan ortalamalarına baktığımızda kadınların aldığı en yüksek toplam puan 25, erkeklerin aldığı en yüksek toplam puan 29 olarak hesaplanmıştır. İstenmeyen cinsel ilgi toplam puanlarına ve puan ortalamalarına baktığımızda kadınların aldığı en yüksek toplam puan 18, erkeklerin aldığı en yüksek toplam puan 21 olarak hesaplanmıştır. Cinsiyet temelli tacizin toplam puanlarına ve puan ortalamalarına baktığımızda kadınların aldığı en yüksek toplam puan 10, erkeklerin aldığı en yüksek toplam puan 9 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular erkek katılımcıların çevrimiçi cinsel tacize kadın katılımcılara göre daha fazla maruz kaldığına işaret etmektedir (Tablo 25).

Tablo 25. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği ve Alt Ölçekler Toplam Puanları Ve Cinsiyete Göre Dağılımı

		n	Ortalama	Standart sapma	Ortanca	Minimum	Maximum
İstenmeyen Cinsel İlgili Puanı	Kadın	159	2,46	3,46	1,00	0,00	18,00
	Erkek	151	3,62	4,45	3,00	0,00	21,00
Cinsiyet Temelli Taciz Puanı	Kadın	159	1,36	1,89	0,00	0,00	10,00
	Erkek	151	1,51	2,05	1,00	0,00	9,00
Toplam Ölçek Puanı	Kadın	159	3,82	4,99	2,00	0,00	25,00
	Erkek	151	5,13	6,21	4,00	0,00	29,00

4.3. Korelasyon Analizine Ait Bulgular

Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği toplam puanı ve katılımcıların yaşı arasında bakılan Spearman korelasyon analizinde anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p=0,123$, $\rho=0,88$) (Tablo 26).

Tablo 26. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği Toplam Puanı ve Katılımcıların Yaşı Arasında Bakılan Spearman Korelasyon Analizi

			Yaş	Toplam Puan
Spearman's rho	Yaş	Correlation	1,000	,088
		Coefficient		
		sig (2-tailed)		,123
	N		310	
	Toplam puan	Correlation	,068	1,000
		Coefficient		
		sig (2-tailed)	,123	
	N	310	310	

İstenmeyen cinsel ilgi puanı ve katılımcıların yaşı arasında bakılan Spearman korelasyon analizinde anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p=0,649$, $\rho=0,02$) (Tablo 27).

Tablo 27. İstenmeyen Cinsel İlgi Puanı ve Katılımcıların Yaşı Arasında Bakılan Spearman Korelasyon Analizi

			Yaş	Toplam Puan
Spearman's rho	Yaş	Correlation	1,000	,068
		Coefficient		
		sig (2-tailed)		,231
	İst cinsel ilgi	N	310	310
		Correlation	,068	1,000
		Coefficient		
	sig (2-tailed)	,231		
	N	310	310	

Cinsiyet temelli taciz puanı ve katılımcıların yaşı arasında bakılan Spearman korelasyon analizinde anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p=0,328$, $\rho=0,05$) (Tablo 28).

Tablo 28. Cinsiyet Temelli Taciz Puanı ve Katılımcıların Yaşı Arasında Bakılan
Spearman Korelasyon Analizi

			Yaş	Toplam Puan
Spearman's rho	Yaş	Correlation	1,000	,070
		Coefficient		,219
		sig (2-tailed)	310	310
	Cinsel temelli taciz	Correlation	,070	1,000
		Coefficient		
		sig (2-tailed)	,219	
		N	310	310

5. TARTIŞMA

İnternetin gelişmesi ve hayatımızın her anına eşlik etmesi; iletişim araçlarının, yayın basın organlarının ve medyanın gelişmelere ayak uydurmasına zemin hazırlamıştır. İletişim araçları, yayın basın organları dijitalleşmiş, dijital medya kavramı hayatımıza dahil olmuştur. Kullanıcılar bilgi ve birikimlerini paylaşmanın yanında, içerikler üretmeye, çoğaltmaya bu sayede dijital ortamlarda var olmaya başlamıştır. Dijitalleşme sadece iletişime değil hayatımızdaki birçok alana yayılmıştır. Fatura ödemekten, banka işlemlerine, alışverişten konferanslara kadar her şey dijital dünyada kendine yer bulmuştur. Bunun yanında günlük hayatımızdaki birçok kavram, duygu ve davranış da dijitalleşmeden nasibini almıştır. Dijital, siber, online ya da çevrimiçi gibi tabirler dilimize yerleşmiştir.

Dijital devrim; elektronik posta, anlık mesajlaşma, emojiler, görüntülü konuşma, çeşitli tanışma uygulamaları ve sosyal medya platformları gibi araçlarla sosyal ilişkilerin doğasında köklü değişimlere neden olmuştur (129). Dijital iletişim kanallarının kullanımının ve çevrimiçi mecralarda sosyalleşme eğilimlerinin hızlı artışına bağlı olarak çevrimiçi dünya da bireylerin cinsel şiddete maruz kaldığı ortamlardan biri haline gelmiştir (23,130). Cinsel şiddet; bireylerin cinsel bütünlüğünü hedef alan istenmeyen eylemlerden oluşan, mağdurların hayatlarında olumsuz izler bırakan, dünya çapında bir insan hakkı ihlalidir (11,12,20). Cinsel şiddet, aileler, romantik ilişkiler, okullar, iş yerleri, kampüsler gibi farklı çevrelerde karşımıza çıkmaktadır (20). Cinsel şiddet en hafif hali olan sözlü tacizden en ağır hali olan organ ve/veya cisim penetrasyonuna kadar uzanan davranışları kapsamakta olup internet ve sosyal medya kullanımıyla pornografik içeriklerin üretilmesi ve paylaşılması, çevrimiçi cinsel taciz, ısrarlı siber takip ve çevrimiçi tanışılan kişiler tarafından işlenen çevrimdışı cinsel saldırı davranışları gibi çok farklı bir çerçeveye sahip olmuştur (131).

Çevrimiçi dünyada ortaya çıkan bu cinsel şiddet formunun adlandırılmasına yönelik olarak araştırmacılar çeşitli kavramları önermiş, çevrimiçi dünyanın hızla değişmesiyle birlikte düşünüldüğünde önerilen kavramların çeşitliliği oldukça şaşırtıcı hal almıştır (20). Bununla birlikte günümüzde ‘Çevrimiçi cinsel taciz’ en yaygın olarak kullanılan ifade olmuştur (21–23). En genel haliyle çevrimiçi cinsel

taciz, dijital iletişim kanalları aracılığıyla bireyi hedef alan, bireyin isteği dışında karşı karşıya kaldığı cinsel içerikli saldırgan, aşağılayıcı veya göz korkutucu davranışlar olarak tanımlanmaktadır (15,23). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere çevrimiçi cinsel taciz çeşitli davranışları kapsayan bir şemsiye kavramdır (20). Türkiye’de konuya ilişkin sınırlı sayıda çalışmanın yürütüldüğü ve bu çalışmaların da çoğunlukla çevrimiçi cinsel tacizi tanıtmaya yönelik derleme türünde çalışmalar olduğu görülmektedir.

Çalışmamızda çevrimiçi cinsel tacizin tanımı ve bu konuyla ilgili yasal düzenlemeler hakkında katılımcıların bilgisi olup olmadığına baktığımızda kadınların %64,2’sinin (n=102) bilgisi olduğu, %35,8’inin (n=57) bilgisi olmadığı, erkeklerin ise %57’sinin (n=86) bilgisi olduğu, %43’ünün (n=65) bilgisi olmadığı tespit edilmiştir. Bilgi birikimi ile çevrimiçi cinsel taciz mağduriyeti arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak literatür taraması sonucu konuyla ilgili oldukça sınırlı sayıda çalışma olduğu için verilerimizle ilgili yeterli karşılaştırma yapılamamıştır. Dolayısıyla konuyla ilgili çok sayıda çalışma yapılmasına ihtiyaç olduğu da açıktır.

Türkiye’de çevrimiçi cinsel tacize ilişkin günümüze kadar yapılmış çalışmalara baktığımızda Dönmez (2017) tarafından yapılan çalışmada ruh sağlığı hizmeti almak için başvuran ergenlerin %21,1’inin çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığı ve internet kullanım özelliklerinin çevrimiçi cinsel taciz için risk faktörü olduğu belirlenmiştir (132). Şimşekcan (2018) tarafından yapılan çalışmada kadınların %59,8’inin istenmeyen mesajlara maruz kalma, cinsel içerikli mesaj gönderilmesi gibi siber şiddet türlerine maruz kaldıkları belirlenmiştir (133). Şener ve Abınık (2021) tarafından yapılan çalışmada ise kadınların %51’inin, erkeklerin %27’sinin çevrimiçi ortamlarda yazılı, sesli veya görüntülü taciz mesajları aldığı belirlenmiştir (134). Bulut (2022) tarafından Mersin Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı’nda yapılan ‘Sosyal medya aracılığıyla cinsel şiddet’ başlıklı uzmanlık tezi çalışmasında sosyal medya aracılığıyla cinsel şiddete uğrayan 71 mağdurun 68’i kadın (%95,8), 3’ü erkek (%4,2) olup büyük çoğunluğunun (%94,4; n=67) 12-19 yaş aralığında olduğu, mağdurların çoğunun (%63,8) lise eğitimine devam ettiği, mağdur olguların %14,1’inde mental retardasyon tanısı bulunduğu belirlenmiştir (41). Çevrimiçi cinsel tacize ilişkin nicel çalışmaların bu denli sınırlı kalmasında konuya

ilişkin geçerliliği ve güvenirliği test edilmiş ölçme araçlarının eksikliğinin önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir.

Buchanan ve Mahoney (2021) tarafından, yetişkin bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerini ölçmek için Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği (ÇCTÖ) geliştirilmiştir (26). 2022 yılında Esen ve ark. tarafından ÇCTÖ'nün Türkçe formunun uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada kadın katılımcıların çevrimiçi cinsel taciz puan ortalamalarının hem alt boyutlarda hem de ölçeğin bütününde erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu, istenmeyen cinsel ilgiye ve cinsiyet temelli tacize daha yoğun şekilde maruz kaldıkları belirlenmiştir (20). Bu bulgunun ölçeğin orijinal formunun geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmanın bulgularıyla paralellik gösterdiği belirlenmiştir (26). Bu araştırmadan elde edilen bulgular ergen ve yetişkinlerle yapılan önceki çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermiştir (22,135–141).

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında sosyal medya aracılığıyla meydana gelen cinsel şiddet olaylarında mağdurların çoğunluğunun (%70,2; n=100) kadın olduğu ve bu konuda yapılan çalışmaların cinsiyet yönünden birbirleriyle uyumlu olduğu görülmüştür (101,131,135,142–145). Ancak literatürde çevrimiçi cinsel tacizde mağduriyet açısından erkekler ve kadınlar arasında fark olmadığını ortaya koyan araştırmalar da yer almaktadır (146–149). Literatürdeki araştırma bulgularındaki bu farklılaşmanın nedeninin erkeklerin ve kadınların maruz kaldıkları çevrimiçi cinsel taciz türlerinin değişmesi olduğu düşünülmektedir (26,135). Örneğin, Powell ve Henry (2019) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin cinsiyete yönelik hakaret içerikli mağduriyetleri bildirme olasılıkları daha yüksekken, kadınların istenmeyen cinsel ilgi ile ilişkili mağduriyeti bildirme olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (149).

Bizim çalışmamızda 151 erkek, 159 kadın olan toplam 310 katılımcıdan erkek katılımcıların %74'ünün (n=95), kadın katılımcıların %62,5'inin (n=87) çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Çalışmamızda katılımcıların cinsel yönelimine baktığımızda %91,6'sı (n=283) heteroseksüel, %6,5'i (n=20) cinsel yönelimini belirtmek istemeyenler, %1,6'sı (n=5) homoseksüel, %0,3'ü (n=1) biseksüel olarak tespit edilmiştir. Homoseksüel, biseksüel katılımcı

sayısının istatistiksel analizler için yeterli sayıda olmaması nedeniyle cinsel yönelim ile çevrimiçi cinsel taciz arasındaki ilişki değerlendirilememiştir.

Çalışmamızda erkek katılımcıların çevrimiçi cinsel taciz puan ortalamalarının, istenmeyen cinsel ilgi puan ortalamalarının ve cinsiyet temelli taciz puan ortalamalarının kadınlara göre yüksek olduğu, çevrimiçi cinsel tacize, istenmeyen cinsel ilgiye ve cinsiyet temelli tacize kadınlara göre daha yoğun şekilde maruz kalabildikleri düşünülmektedir (Tablo 7).

Bir başka çalışmada kadınların erkeklere göre çevrimiçi cinsel taciz ve çevrimiçi/siber taciz (cyberstalking) dahil olmak üzere daha şiddetli çevrimiçi taciz biçimlerine maruz kaldıkları, erkeklerin ise çevrimiçi platformlarda fiziksel olarak tehdit edildiği, kasıtlı olarak utandırıldığı ve rahatsız edici lakaplarla anıldığı belirlenmiştir (130).

Çalışmamızda erkeklerin %2'sinin (n=3), kadınların ise %0,6'sının (n=1) özel fotoğraf veya videolarının internette paylaşılmasıyla tehdit edildiği (Tablo 3), bu kişilerin daha fazla çevrimiçi cinsel tacize maruz kalabildikleri (Tablo 22), erkeklerin %15,9'unun (n=24), kadınların %8,8'inin (n=14) kişisel bilgilerin veya fotoğrafların kullanıldığı anonim/sahte bir hesap ile karşılaştığı (Tablo 3), bu kişilerin daha fazla çevrimiçi cinsel tacize maruz kalabildikleri düşünülmektedir (Tablo 21). Ayrıca erkeklerin %14,6'sının (n=22), kadınların %8,8'inin (n=14) çevrimiçi platformlardaki hesaplarının çalındığı veya hacklendiği belirlenmiştir (Tablo 3).

Çalışmamızdaki katılımcılardan kadınların %1,9'unun (n=3) erkeklerin %14,6'sının (n=22) çevrimiçi platformlarda özel fotoğraf/videolarının başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olmadığı, bu durumun hoşuna bile gidebildiği, bu kişilerin daha fazla çevrimiçi cinsel tacize maruz kalabildikleri düşünülmektedir (Tablo 19).

Kadınların çevrimiçi cinsel tacize uğrama oranlarının daha yüksek olmasında faillerin çoğunlukla erkekler olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (150–152). Kadınların çevrimiçi cinsel tacize uğrama oranlarının daha yüksek olması, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Çevrimiçi ortamlar toplumsal cinsiyetin maskelenmesine izin verse de gerçek dünyadaki toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çevrimiçi olarak da devam etmektedir (151). Bununla birlikte

kadınların cinsel yorumlar, şakalar ve jestlere maruz kalmalarının ve biyolojik cinsiyetleri nedeniyle aşağılanmaları, nesneleştirilmeleri veya farklı muamele görmelerinin daha olası olduğunu belirten çalışmalar da mevcuttur (153). Bu durumun kadınların çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma oranlarını arttırdığına inanılmaktadır (20). İsviçre’de çocuklar üzerinde yapılan bir çalışmada olguların %21’inin, Avustralya’da yetişkinler üzerinde yapılan çalışmada ise %9’unun cinsel içerikli tehditlere maruz kaldığı bildirilmiştir (149,154).

Çalışmamızdaki ölçek sorularına verilen yanıtlara baktığımızda, erkek ve kadın katılımcıların istenmeyen müstehcen mesajlar, cinsel yorum içeren mesajlar, cinsel ilişki teklifi içeren mesajlar, genel görünüşe dair rahatsız edici veya cinsiyetçi yorumlar ve mesajlar gibi çeşitli çevrimiçi taciz biçimlerine ortalama olarak aynı sıralama ile maruz kaldıkları belirlenmiştir. Müstehcen, cinsel içerikli şaka veya yorumların yapılmasından kadınların %25,6’sının (n=139), erkeklerin %29,8’nin (n=119) rahatsız oldukları tespit edilmiştir. (Tablo 3). Malezya’da yapılan bir çalışmada mağdurların %62,4’ünün Malezyalı (155), Mısır’da yapılan diğer bir çalışmada da mağdurların %96,1’inin Mısırlı olduğu bildirilmiştir (156). Bulut (2022) tarafından yapılan çalışmada mağdurların tamamına yakını (n=70, %98,6) Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, 1’i (%1,4) yabancı uyruklu olduğu bildirilmiştir (41). Çalışmamızda çevrimiçi cinsel tacize uğradığını belirten 184 katılımcının %48,6’sı (n=144) Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, %21,3’ü (n=39) yabancı uyruklu olarak belirlenmiştir (Tablo 1). Yabancı uyruklu olmanın çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruziyet yarattığı düşünülmektedir (Tablo 9).

Yapılan çalışmalarda sosyal medya aracılığıyla cinsel şiddete uğrayan mağdurların %50-90 oranında tam aile yapısı içerisinde yaşadığı bildirilmiştir (101,142,145,155,156). Yalnız yaşayan, bekar ve dul olan kişilerin çevrimiçi cinsel taciz maruziyetlerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (156). Çalışmamızdaki tüm katılımcıların medeni durumu bekar olarak tespit edildiği için analiz çalışmalarına medeni durum dahil edilmemiştir. Çalışmamızda katılımcıların aile yapısı sorgulanmamış, kiminle, nerede yaşadıkları araştırılmıştır. Katılımcılardan yalnız yaşayan veya arkadaşları ile evde kalanların tüm ölçek puan ortalamalarının ailesi ile veya yurtda yaşayanlara göre yüksek olduğu, yalnız yaşayan veya arkadaşları ile evde

kalanların çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz kalabilecekleri düşünülmektedir (Tablo 10).

Literatüre baktığımızda ilköğretim, lise ve üniversite düzeyindeki öğrencilerle ayrı ayrı yapılan çalışmalar olması ve toplumun genelini kapsayan çalışmalar olmaması nedeniyle çevrimiçi cinsel taciz ve eğitim durumu ile ilgili veriler sınırlıdır. 2022 yılında Mısır'da teknolojinin kolaylaştırdığı cinsel şiddetle ilgili yapılan çalışan ve çalışmayan kadınlar ile yapılan çalışmada mağdurların %64,3'ünün üniversite eğitimi, %33,9'unun ise lisansüstü eğitimi aldığı bildirilmiştir (156).

Bizim çalışmamıza ise tıp fakültesinin eğitim-öğretim süresinin uzun, yaş aralığının 18-30 yaş gibi geniş bir aralıkta olması, ayrıca ülke bazında fazlasıyla göz önünde ve insanlarla iç içe bir meslek grubunu oluşturması, yabancı öğrenci skalasının geniş olması sebebiyle sadece 1.-5. sınıf tıp fakültesi öğrencileri dahil edilmiş, 6. Sınıf öğrencilere günlük sosyal aktivitelerinin az olması, yoğun nöbetler ve çalışma sirkülasyonlarının fazla olması nedeniyle ulaşılamamıştır. Çalışmamıza katılan katılımcıların büyük çoğunluğunu 3.sınıf (n=90) ve 5.sınıf (n=86) öğrencilerinin oluşturduğu, 4.sınıf (n=52), 2.sınıf (n=42), 1.sınıf (n=40) öğrencilerin de katılımcıların kalanını oluşturduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 1). Sınıf seviyesinin çevrimiçi cinsel tacize maruziyeti etkilemediği sonucuna varılmıştır (Tablo 8). Literatürde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle bu konu ile ilgili daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Yapılan bir çalışmaya göre gelir düzeyinin düşük olmasının cinsel saldırı açısından risk faktörü olduğu ve bunun nedeninin ailelerin çocukları için güvenli bir ortam sağlayamamasından kaynaklandığı ileri sürülmüştür (41). Başka bir çalışmada gelir seviyesi yoksulluk sınırının dört katından fazla olanlarda cinsel saldırı oranları düşükken, dört katı ve daha azı gelir seviyesine sahip olanlarda cinsel saldırı oranları benzer bulunmuştur (157). Yapılan çalışmalarda sosyal medya aracılığıyla cinsel şiddete uğrayan mağdurların %47-65 oranında düşük-orta gelir seviyesine, %30-35'inin yüksek gelir seviyesine sahip olduğu bildirilmiştir (142,156). Yaptığımız çalışmada gelir düzeyi düşük, orta ve yüksek olarak seçeneleştirilmiştir.

Çalışmamız sonucunda gelir düzeyi seviyesi ile çevrimiçi cinsel taciz arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 11).

Daneback (2006)'in 26 kişi ile yaptığı bir çalışmada, katılımcıların çoğunun çevrimiçi tanıştığı kişilerle cinsel veya duygusal amaçlarla yüz yüze görüştüğü belirlenmiştir (158). Başka bir çalışmada ise sosyal medya kullanan olguların %74'ünün yabancılarla iletişim kurduğu (159), çevrimiçi yabancılarla iletişim kuran olguların %7-16'sının yüz yüze görüştüğü belirtilmiştir (160–162). Çevrimiçi iletişim kurulan yabancılarla yüz yüze görüşmenin riskli bir internet davranışı olduğu (161) ve cinsel şiddet riskini ciddi şekilde arttırdığı belirtilmektedir (163). Yapılan çalışmalarda olguların %18-83'ünün çevrimiçi tanıştığı kişilerle yüz yüze görüştüğü bildirilmiştir (154,155,164–166).

Malezya'da yapılan bir çalışmada çevrimiçi tanıştığı kişilerle buluşan mağdurların %5,5'inin sözel, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığı ve bunların 18'inin cinsel saldırıya uğradığı bildirilmiştir (155). Yapılan başka bir çalışmada da 14-17 yaş aralığındaki 3,707 çocuğun %42,5'inin yüz yüze görüştüğü, bunların 13'ünün cinsel saldırıya uğradığı, çocukların sıklıkla çevrimiçi tanıştığı akranlarıyla yüz yüze buluştuğu fakat nadiren cinsel saldırıya uğradığı bildirilmiştir (145). Çalışmamızdaki kadınların çoğunluğunun (%70,4; n=112) çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze hiç görüşmediği, %28,3'inin (n=45) bazen, %1,3'ünün (n=2) ise sıklıkla görüştüğü belirlenirken erkeklerin çoğunluğunun hiç görüşmeyenler (%49, n=74) ve bazen görüşenler (%48,3, n=73) olarak ayrıştığı sadece %2,6'sının (n=4) sıklıkla görüştüğü sonucuna varılmıştır (Tablo 2). Çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişiler ile yüz yüze görüşenlerin hiç görüşmeyenlere göre çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir (Tablo 18).

EU Kids Online (Avrupa Çevrimiçi Çocuklar) (2020) çalışmasında; erkeklerin kızlara göre daha fazla oranda çevrimiçi yabancılarla tanıştığı fakat yüz yüze görüşmede anlamlı bir fark olmadığı, bu durumun erkeklerin yüz yüze görüşmede daha seçici olması veya yeni biriyle tanışmada kızlardan daha fazla imkana (çevrimiçi oyun platformları gibi) sahip olması gibi nedenlerden kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca kadınların gizlilik ayarları, kişisel şifreleme, kişisel bilgilerin paylaşılması ve çevrimiçi uygulamaların kullanımı

gibi çevrimiçi yeteneklerinin erkeklere göre daha yetersiz olması nedeniyle çevrimiçi taciz, siber zorbalık, kişisel bilgilerin izinsiz paylaşılması, virüs ve istenmeyen e-postalar gibi çevrimiçi risklere daha fazla oranda maruz kaldığı belirtilmiştir (163,167). Çalışmamızda kadınların sadece %0,9'u (n=8) çevrimiçi platformlarda yeni arkadaşlık kurmak için tanımadıkları kişileri takip ederken, erkeklerin %3,1'i (n=24) tanımadıkları kişileri takip etmektedir (Tablo 2). Tanımadıkları kişileri takip edenlerin takip etmeyenlere göre puan ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 16). Tanımadıkları kişileri takip edenlerin, takip etmeyenlere göre çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz kalabilecekleri düşünülmektedir.

Çalışmamızda tanımadıkları kişilerden gelen mesaj veya istekleri kadınların %23'ünün okul/meslek ilgili olduğu için, %21,5'inin ilgi alanları, hobilere uygun olduğu için, %14,6'sının kişi veya sayfayı beğendiği için, %13,4'ünün merak ettiği, ilgi çektiği için, %2,1'nin takipçi sayısını artırmak için, %0,6'sının yeni kişilerle tanışmak için kabul ettiği belirlenmiştir. Erkeklerin ise %21,8'inin merak ettiği, ilgi çektiği için, %15,9'unun kişi veya sayfayı beğendiği için, %14'ünün takipçi sayısını artırmak için, %13,7'sinin ilgi alanları, hobilere uygun olduğu için, %10,6'sının yeni kişilerle tanışmak için, %8,4'ünün okul/meslek ilgili olduğu için kabul ettiği, kadınların %24,8'inin (n=83), erkeklerin ise %15,6'sının (n=50) tanımadıkları kişilerden gelen mesaj veya istekleri kabul etmediği belirlenmiştir (Tablo 2). Tanımadıkları kişilerden gelen mesaj veya istekleri kabul edenlerin etmeyenlere göre çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir (Tablo 17).

Anadolu Üniversitesi Sosyal Medya ve Dijital Güvenlik Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından ülkemizde Covid-19 salgını sürecinde dijital alışkanlıkların araştırıldığı çalışmada; dijital platformlarda ve cep telefonlarıyla geçirilen sürenin, görüntülü konuşma ve video konferans uygulamalarını kullanma sıklığının, çevrimiçi alışveriş ve oyun oynama sıklığının arttığı belirtilmiştir. Katılımcıların %22,2'sinin karantina döneminde dijital ortamlarda gereğinden fazla zaman geçirdiği için diğer işlerini aksattığını aynı zamanda fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklarının arttığını dile getirdiği bildirilmiştir (168).

Covid-19 pandemisi sürecinde sosyal mesafe kısıtlamaları, sosyal izolasyonlar, esnek çalışma saatleri ve işsizlik gibi faktörler evde geçirilen zamanı

arttırmış ve insanların internet kullanımında artışa neden olmuştur. Bu nedenle 2020 yılında bir önceki yıla göre adli vaka sayısında ve temas içeren cinsel suçlarda azalma olmasına rağmen çevrimiçi çocuk cinsel şiddet ve çocuk istismarı vakalarında artış olduğu bildirilmiştir (101). Bizim çalışmamızda çevrimiçi platformlarda geçirilen günlük ortalama süre kadınların %16,4'ünde 5 saat ve üzeri, %73,6'sında 3-4 saat, %9,4'ünde 1-2 saat, erkeklerin %19,2'sinde 5 saat ve üzeri, %62,9'unda 3-4 saat, %17,2'sinde 1-2 saat olarak belirlenmiştir. Hem kadın hem erkeklerden sadece bir kişi 1 saatten daha az günlük ortalama süre geçirdiğini belirtmiştir (Tablo 2). Çevrimiçi platformlarda geçirilen günlük ortalama süre 5 saat ve üzeri olanların cinsiyet temelli tacize maruz kalma olasılığı oldukça yüksek olup çevrimiçi cinsel tacize yüksek oranda maruz kalabilecekleri düşünülmektedir (Tablo 12). Çalışmamızda çevrimiçi platformları kullanım süresi kadınların %5'inde 3-5 yıl, %44'ünde 5-7 yıl, %25,8'inde 7-10 yıl, %24,5'inde 10 yıl ve üzeri iken erkeklerin %7,3'ünde 3-5 yıl, %33,1'inde 5-7 yıl, %43'ünde 7-10 yıl, %16,6'sında 10 yıl ve üzeri olarak belirlenmiştir (Tablo 2). Çevrimiçi platformları kullanım süresi ile çevrimiçi cinsel tacize maruziyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır (Tablo 13). Literatürde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışma olmadığı bu nedenle bu konu ile ilgili daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Literatürde kadınların erkeklere göre telefon ve sosyal medya kullanım oranlarının daha yüksek olduğu, erkeklerin ise çevrimiçi oyun oynama oranının kadınlara göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir (167,169). 2002 yılında İsveç'te yapılan bir çalışmada ise kadınların %45'inin ve erkeklerin %55'inin interneti cinsel amaçlarla kullandığı ve yine bu katılımcılardan kadınların %40'ının, erkeklerin %35'inin cinsel partnerleriyle internet vasıtasıyla tanıştıkları belirlenmiştir (170). 2004 yılında 13.000 katılımcı ile yapılan bir çalışmada; katılımcılardan %22,5'i bir partner bulmak için internetin iyi bir yol olduğunu, %16,5'i partner bulmak için interneti kullandığını ve %5,8'i şu anki veya en sonki partneriyle internet aracılığıyla tanıştığını belirtmiştir (171). ABD'de yapılan bir başka çalışmada internet kullanan kişilerin %9,8'i interneti, insanlarla buluşmak ve çevrimdışı cinsel etkinlikleri kolaylaştırmak için kullandığını belirtmiştir (143).

We Are Social Nisan 2024 Dijital Türkiye Raporu'na göre dünya nüfusunun %62,3'ünü oluşturan 5,04 milyar kişi sosyal medya kullanıcısı iken Türkiye'de aktif sosyal medya kullanıcısı 57,50 milyondur. Türkiye'de nüfusa göre aktif sosyal medya kullanıcılarının oranı %66,8 iken internet kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu sosyal medya kullanmaktadır. Türkiye'de tüm cihazlardan günlük ortalama internet kullanımı 6 saat 57 dakikadır. Kullanıcılar bu sürenin 4 saat 7 dakikasını cep telefonları ile internete bağlanarak kullanmaktadır. Türkiye'de internet kullanıcılarının temel internet kullanma nedenlerinden ilk sırada %73,5 oranla bilgi edinmek yer almaktadır. Kullanıcıların sosyal medya hesaplarından ise en çok arkadaşlarını, ailelerini ve tanıdıklarını takip ettikleri raporlanmıştır (33). Bizim çalışmamızda çevrimiçi platformları kadınların %20,9'u bilgi edinmek, gündemi takip etmek için, %19,7'si eski-yeni arkadaşlarla iletişim halinde olmak için, %17,8'i eğlenmek, sosyalleşmek, yeni insanlarla tanışmak için, %14,4'ü günümü, anılarımı, fotoğraflarımı paylaşmak için, %9,9'u gerçek dünyadan uzaklaşmak, kafa dağıtmak için, %0,7'si popüler olmak, tanınmak, beğeni almak için, erkeklerin %21'i bilgi edinmek, gündemi takip etmek için, %20,6'sı eski-yeni arkadaşlarla iletişim halinde olmak için, %19,1'i eğlenmek, sosyalleşmek, yeni insanlarla tanışmak için, %9,8'i günümü, anılarımı, fotoğraflarımı paylaşmak için, %12,3'ü gerçek dünyadan uzaklaşmak, kafa dağıtmak için, %2,6'sı popüler olmak, tanınmak, beğeni almak için, kullanmaktadır (Tablo 2). Ayrıca çalışmamızda hem kadınlar hem de erkekler çevrimiçi platformlarda arkadaşlarını, ünlüleri-fenomenleri, akrabalarını birbirlerine yakın oranlarda takip ederken, kadınların hobi sayfaları ve okulla ilgili sayfaları erkeklere oranla daha fazla takip ettiği erkeklerin ise haber sayfalarını kadınlara oranla daha fazla takip ettikleri sonucuna varılmıştır (Tablo 2).

Ülkemizde cinsel saldırıya uğrayan mağdurlar üzerinde yapılan bir çalışmada olguların %80,7'sinde mağdurun kendisinin, %18'inde aile bireyleri, %1,3'ünde sağlık kuruluşlarının şikayetçi olduğu bildirilmiştir (172). Yapılan başka bir çalışmada da çocukların olumsuz internet deneyimlerini daha çok aileleri ve arkadaşlarıyla paylaştıkları belirtilmiştir (173).

Çalışmamızda katılımcılara çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldıklarında nasıl tepki vereceklerini sorduğumuzda kadınların %26'sı hesabı engelleyeceğini, %22,3'ü hesabı uygulama üzerinden şikayet edeceğini, %17,7'si güvenlik/gizlilik ayarlarını

güncelleyeceğini, %9,8'i ekran görüntüsü alacağını, %8,2'si sertçe karşılık vereceğini, %6,2'si hesabını donduracağını, kapatacağını veya gizli hesaba geçeceğini, %5'i ailesine, eşine veya arkadaşına anlatacağını, %3,8'i adli makamlara başvuracağını, %0,5'i umursamayıp yokmuş gibi davranacağını belirtirken sadece %0,5'i sosyal medyada bu tarz durumların normal olduğunu düşünmektedir. Erkeklerin %27,1'i hesabı engelleyeceğini, %24,8'i hesabı uygulama üzerinden şikayet edeceğini, %14,5'i sertçe karşılık vereceğini, %9,6'sı güvenlik/gizlilik ayarlarını güncelleyeceğini, %7'si ekran görüntüsü alacağını %4,9'u adli makamlara başvuracağını, %4'ü ailesine, eşine veya arkadaşına anlatacağını, %1,9'u hesabını donduracağını, kapatacağını veya gizli hesaba geçeceğini, %1,9'u umursamayıp yokmuş gibi davranacağını belirtirken %4,4'ü sosyal medyada bu tarz durumların normal olduğunu düşünmektedir (Tablo 3).

Mersin Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı tarafından yapılan çalışmada olguların 52'sinin (%73,2) sosyal medya aracılığıyla tanıştığı, sosyal medya platformlarının Instagram (%50) ve Facebook (%32) olduğu görülmüştür (41). Ülkemiz yapılan cinsel istismar olgularının incelendiği bir çalışmada çalışmaya dahil edilen mağdur olguların %12'sinin faille sosyal medya aracılığıyla tanıştığı bildirilmiştir (174). Danimarka'da 14-17 yaş grubu öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin %71'inin ulusal, %41'inin uluslararası sosyal medya uygulamalarını kullandığı (145), adölesan ve genç yetişkinlerin en çok kullandığı platformların Youtube, Facebook, Instagram ve Snapchat olduğu (74) sosyal medya aracılığıyla cinsel şiddet olgularının değerlendirildiği bazı çalışmalarda en fazla kullanılan platformun Facebook olduğu bildirilmiştir (101,131). Çalışmamızda katılımcıların %40,5'inin Instagram, %10,6'sının Twitter, %5,4'ünün Tiktok, %3,9'unun Telegram, %2,9'unun Whatsapp, %2'sinin Facebook, %1,7'sinin Snapchat, %1'inin Youtube, %0,5'inin Tinder üzerinden çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığını belirlenmiştir (Grafik 10). Hem kadınlarda hem de erkeklerde birinci sırada Instagram, ikinci sırada Twitter, üçüncü sırada Tiktok çevrimiçi cinsel tacize uğradıkları uygulama olarak yerini almıştır. Kadınların %41,1'i Instagram, %8,3'ü Twitter, %5,7'si Tiktok, %3,6'sı Telegram, %1,6'sı Whatsapp, %1'i Facebook, %1'i Snapchat, erkeklerin %40'ı Instagram, %12,6'sı Twitter, %5,1'i Tiktok, %4,2'si Telegram, %4,2'si Whatsapp, %2,8'i Facebook, %2,3'ü Snapchat, %1,9'u Youtube,

%0,9'u Tinder üzerinden çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığını belirlenmiştir (Tablo 6). Katılımcıların en yoğun kullandıkları çevrimiçi uygulama olarak ilk sırada %24,3 oranla Instagram olurken bunu %22,2 oranla Youtube, %22,1 oranla Whatsapp, %13,2 oranla Twitter takip etmektedir. Ayrıca Instagram her iki cinsiyette de en yüksek orana sahiptir. Bu açıdan bakıldığında Instagramın katılımcılar arasında hem en yoğun kullanılan hem de en fazla çevrimiçi cinsel tacize maruz kalınan uygulama olduğu söylenebilir (Tablo 2).

Çalışmamızda katılımcıların %31,3'ünün tanımadığı kişiler, %28,2'sinin anonim/sahte hesaplar, %9,5'inin okuldan biri, %5,2'sinin eski sevgili, %0,2'sinin işyerinden biri tarafından çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığı saptanmıştır (Grafik 11). Kadınların %33,1'inin tanımadığı kişiler, %26,6'sının anonim/sahte hesaplar, %7,7'sinin okuldan biri, %3,6'sının eski sevgili, %0,4'ünün işyerinden biri, erkeklerin ise %29,7'sinin tanımadığı kişiler, %29,7'sinin anonim/sahte /hesaplar, %11,3'ünün okuldan biri, %6,6'sının eski sevgili tarafından çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığını sonucuna varılmıştır (Tablo 6).

Çevrimiçi tacizin en sık karşılaşılan biçiminin cinsel içerikli metin mesajı, yorum ve e-posta içeriklerine maruziyet olduğu bildirilmiştir (15). Genç yetişkin kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada olguların Facebook üzerinden daha çok cinsel içerikli mesajlara maruz kaldığı, Instagram ve Snapchat üzerinden de daha çok cinsel içerikli fotoğraf gibi görsel içeriklere maruz kaldığı bildirilmiştir (175). Çevrimiçi cinsel şiddete uğrayan olgular üzerinde yapılan çalışmalarda; mağdurların %29-53'ünün cinsel içerikli konuşmalara (149,154,175), %37-51'inin cinsel içerikli fotoğraf, video gibi görsel medya materyallerine maruz kaldığı (142,154,175) bildirilmiştir. Cinsel içerikli metin mesajları, e-posta ve sosyal medya yorumları değerlendirildiğinde %4-21 oranında cinsel ilişki teklifi olduğu (145,149,175), %9-49 oranında cinsel içerikli fotoğraf, video gönderme tehdidi olduğu bildirilmiştir (135,149). Mersin Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı tarafından yapılan çalışmada cinsel içerikli konuşmaya maruz kalan mağdur olguların 12'sine cinsel ilişki teklif edildiği, 10'una fotoğraf ve/veya videosunun başkalarıyla paylaşılacağına yönelik tehdit yönlendirildiği tespit edilmiştir. Cinsel içerikli konuşma maruziyeti yaşayan olguların çoğunun 12-18 yaş aralığında olduğu görülmüştür (41). 2008 yılında yapılan bir anket çalışmasında, gençlerin %20'sinin çıplak veya yarı çıplak

fotoğraflarını birbirlerine gönderdiklerini veya yayınladıklarını ve %40'ının ise başka birisine ait müstehcen bir mesajın kendilerine gösterildiğini bildirmiştir (41,176).

Erkeklerin, metin, e-posta veya mesajlaşma uygulamaları aracılığıyla, kadınlarla cinsel organlarının fotoğraflarını paylaştığı yeni bir TFSV biçimi ortaya çıkmıştır (177). Mandau tarafından kadın ve erkek 29 yetişkin birey üzerinde yapılan bir çalışmada kadınların bu tarz fotoğrafları uygunsuz ve rahatsız edici flört girişimi olarak, erkeklerin ise gösteriş yapmak ve cinsel istekte bulunmanın normal bir yolu olarak değerlendirdiği belirtilmiştir (178). Benzer şekilde, Oswald ve ark. (2019), erkeklerin yaklaşık yarısının karşılık verme umuduyla cinsel organlarının fotoğraflarını gönderdiğini, üçte birinin cinsel ilişki yaşayabileceği bir sevgili bulmaya çalıştığını ve %18'inin bu tarz fotoğraflar göndererek cinsel uyarılma yaşadığını belirtmiştir (179). Bulut (2022) tarafından yapılan çalışmada mağdur olgulardan sadece bir kişiye fail tarafından cinsel organ fotoğrafının gönderildiği ve failin 62 yaşında olduğu bildirilmiştir (41).

Çalışmamızda ÇCTÖ'deki sorulara verilen cevaplardan yola çıkarak katılımcıların istenmeyen müstehcen bir mesajdan, cinsel yorum içeren istenmeyen (örn. "beni tahrik ediyorsun" vb.) bir mesaja, istemedikleri halde biri tarafından gönderilen vücudun özel bölgelerine ait müstehcen bir fotoğraftan (Örn. penis, göğüsler vb.), cinsel ilişki teklifi içeren istenmeyen bir mesaja, görünüşlerine dair rahatsız edici yorum içeren özel bir mesajdan, cinsiyetleri veya cinsel yönelimleri hakkında olumsuz yorum içeren bir mesaja kadar çeşitli çevrimiçi cinsel taciz davranışları ile karşılaştıkları belirlenmiştir.

Flört siteleri aracılığıyla tanışıp cinsel saldırıya uğradığı iddia edilen olguların üzerinde yapılan birçok güncel çalışma mevcuttur (101,160,165,180). Birleşik Krallık Ulusal Suç Ajansı'na göre flört uygulamalarına bağlı gelişen cinsel saldırı olaylarının 6 kat arttığı belirtilmektedir. ABD'de yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin neredeyse %40'ının flört sitesi kullandığı ve flört uygulamasını kullanan öğrencilerinin son üç ay içerisinde korunmasız cinsel ilişki dahil olmak üzere riskli internet davranışlarında artış olduğu belirtilmiştir (181). Flört uygulamalarını kullanan kişilerin kullanmayanlara oranla cinsel saldırı risklerinin daha yüksek olduğu ve flört uygulamalarının cinsel saldırı için risk faktörü olduğu

belirlenmektedir (182). Çalışmamızda kadınların sadece %0,6'sının (n=1), erkeklerin ise %6'sının (n=9) son 12 ay içerisinde herhangi bir arkadaşlık/buluşma uygulaması kullandığı belirlenmiştir (Tablo 2). Arkadaşlık/buluşma uygulaması kullananların hem çevrimiçi cinsel tacize hem de istenmeyen cinsel ilgi ve cinsiyet temelli tacize daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir (Tablo 23).

Amerikan Pediatri Akademisi İletişim ve Medya Cemiyeti, sosyal medyanın sosyalleşmeyi ve iletişimi kolaylaştırabilmesine, öğrenme fırsatlarını geliştirebilmesine ve sağlık bilgilerine erişimi artırabilmesine rağmen aynı zamanda siber zorbalık ve çevrimiçi cinsel şiddet gibi olumsuz deneyimlere neden olarak depresyon, intihar, madde kötüye kullanımı gibi psikiyatrik patolojilere neden olduğunu belirtmiştir (183). Çevrimiçi yabancılarla yüz yüze buluşan çocuk ve adölesanların yüz yüze buluşmayanlarla karşılaştırılmasında, depresyon, suç işleme davranışı ve madde kötüye kullanımı oranlarının daha yüksek olduğunu bildirilmiştir (20,26,184,185). Amerika Birleşik Devletleri'nde çevrimiçi şiddete uğrayan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada; mağdur öğrencilerde şiddete bağlı Depresyon, Anksiyete Bozukluğu, stres ve Posttravmatik Stres Bozukluğu gibi psikiyatrik patolojilerin geliştiği bildirilmiştir (186). Bates tarafından yapılan başka bir çalışmada çevrimiçi cinsel şiddet mağdurlarında aynı şekilde yüksek düzeyde güvensizlik ve bununla ilişkili Posttravmatik Stres Bozukluğu, Anksiyete Bozukluğu ve Depresyon gibi psikopatolojiler izlendiği belirtilmiştir (187). Kişisel bilgi, fotoğraf ve video gibi görüntü belgelerinin tacizci tarafından ele geçirilmesinin bir sonraki taciz davranışı için bir koz olduğu, bu görüntü ve bilgilerin paylaşılacağı yönünde tehdit edilmelerinin mağdur üzerinde korku ve anksiyeteye neden olduğu bildirilmiştir (81).

Finlandiya'da yapılan bir çalışmada çevrimiçi mağduriyetin psikolojik ve davranış problemleri (hiperaktivite), psikosomatik belirtiler (sık baş ağrıları, tekrarlayan karın ağrısı, uyku güçlükleri), güven problemleri, düşük benlik saygısı, sigara ve alkol kullanımı ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (188). Çevrimiçi şiddet psikiyatrik problemlere neden olduğu gibi psikiyatrik problemler de çevrimiçi şiddet riskini arttırmaktadır. Depresyonun da aynı zamanda çevrimiçi şiddet için bir risk faktörü olduğu belirtilmiştir (142).

Cinsel taciz hem kadınlar hem de erkeklerde duygusal ve davranışsal sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunlar arasında; kaygı (140), depresyon (135,189,190), kendine zarar vermeye ilişkin düşünceler (16,18,191,192) ve suçluluk (190,193) sayılabilir. Ancak cinsel taciz sonucunda kadınlarda erkeklere göre daha fazla davranışsal sorun ve sağlık problemi ortaya çıkmaktadır (192). Ståhl ve Dennhag (2021) tarafından yapılan çalışmada çevrimdışı cinsel tacizin bireylerin ruh sağlığına etkisinin aynı olduğunu, ergenlik dönemindeki kız çocuklarının ve oğlan çocuklarının benzer şekilde etkilendiği belirtilirken, çevrimiçi cinsel tacizin ergenlik dönemindeki kız çocukları için artan kaygı ve depresif belirtilerle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ancak erkek çocuklarında bu ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır (140). Zetterström Dahlqvist ve Gillander Gådin (2018) tarafından yapılan çalışmada, istenmeyen cinsel ilgi ile depresif belirtiler arasında bir ilişki olduğu, istenmeyen cinsel ilgiye maruz kalan ergenlik dönemindeki kız çocuklarının maruz kalmayanlara kıyasla depresif belirtiler bildirme olasılığının yaklaşık iki kat daha fazla olduğu ancak istenmeyen cinsel ilgiye maruz kalan ergenlik dönemindeki erkek çocuklarında ise böyle bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir (141). Copp ve arkadaşları (2021) ise çevrimiçi cinsel tacizin, esrar kullanımı ve depresif belirtiler üzerindeki etkisinin kadın katılımcılar arasında daha güçlü olduğunu belirlemiştir (189). Çevrimiçi cinsel tacizin kadınlar üzerinde duygusal etkisinin daha fazla olduğu, kadınların erkeklere göre önemli ölçüde daha fazla ruhsal sıkıntı yaşamasına neden olduğunu belirleyen çalışmalar da literatürde yer almaktadır (26,149).

Çalışmamızda katılımcıların çevrimiçi cinsel taciz ile karşılaştıklarında nasıl etkileneceklerine baktığımızda kadınların ağırlıklı olarak %29,9'unun bu durumdan tiksineceği, %27,8'inin hiç hoşuna gitmeyip sinirleneceği belirlenmiştir. Geriye kalanların ise %11'inin korkacağı, günlük hayatta tedirgin olacağı, %10,7'sinin üzüleceği, duygusal olarak etkileneceği, %6,3'ünün bu tür mesajları spam olarak düşündüğü belirlenmiştir. Kadınlardan çevrimiçi cinsel tacizin bir kez olmasının kendisini olumsuz etkilemeyeceğini belirtenlerin oranı %9, sosyal medyada bu tarz durumların normal olduğunu belirtenlerin oranı %5,1 iken bu durumun hoşuna gideceğini, beğenildiğini düşünenlerin oranı %0,3 olarak belirlenmiştir. Erkeklerin cevaplarına baktığımızda %26,6'sının bu durumdan tiksineceği, %26,6'sının hiç hoşuna gitmeyip sinirleneceği belirlenmiştir. Geriye kalanların ise %2'sinin

korkacağı, günlük hayatta tedirgin olacağı, %2,4'ünün üzüleceği, duygusal olarak etkileneceği, %12,5'nin bu tür mesajları spam olarak düşündüğü belirlenmiştir. Erkeklerden çevrimiçi cinsel tacizin bir kez olmasının kendisini olumsuz etkilemeyeceğini belirtenlerin oranı %12,9, sosyal medyada bu tarz durumların normal olduğunu belirtenlerin oranı %14,5 iken bu durumun hoşuna gideceğini, beğenildiğini düşünenlerin oranı %2,4 olarak belirlenmiştir (Tablo 4). Çalışmamızın sonucuna göre kadınların çevrimiçi cinsel tacize karşı erkeklere göre daha duygusal tepkiler verdikleri, erkeklerin çevrimiçi cinsel tacize kadınlara oranla daha fazla maruz kalmasına rağmen bu durumdan duygusal olarak fazla etkilenmedikleri düşünülmektedir. Sonucun bu şekilde çıkmasında tacize uğrayan ve uğramayanların beraber değerlendirildiği, tacize uğrayanların ayrıca analiz edilmemesinden de kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların çevrimiçi platformlarda gizli veya herkese açık hesap kullanmasının ve çevrimiçi platformlarda kendi ismini, tanınmasını sağlayan bir ismi veya farklı bir isim, lakap kullanmasının çevrimiçi cinsel taciz ile olan ilişkisine de bakılmıştır. Kadınların %81,8'i gizli hesap, %18,2'si herkese açık hesap kullandığını, erkeklerin %61,6'sı gizli hesap, %38,4'ü herkese açık hesap kullandığını belirtmiştir (Tablo 2). Buna göre çevrimiçi platformlarda herkese açık hesap kullananların gizli hesap kullananlara göre hem çevrimiçi cinsel tacize hem de istenmeyen cinsel ilgiye ve cinsiyet temelli tacize daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir (Tablo 14).

Kadınların %84,8'i kendi ismini veya tanınmasını sağlayan bir ismi, %15,2'si farklı bir isim veya lakap kullandığını, erkeklerin %77,5'i kendi ismini veya tanınmasını sağlayan bir ismi, %22,5'i farklı bir isim veya lakap kullandığını belirtmiştir (Tablo 2). Çevrimiçi platformlarda farklı bir isim veya lakap kullananların; kendi ismini veya tanınmasını sağlayan bir ismi kullananlara göre hem çevrimiçi cinsel tacize hem de istenmeyen cinsel ilgiye ve cinsiyet temelli tacize daha fazla maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır (Tablo 15).

6. SONUÇLAR

Çalışmamızda SCÜTF’nde 2023-2024 eğitim öğretim yılında eğitim gören 1.-5. Sınıftaki 310 öğrencinin çevrimiçi platformlarda yaşadıkları olumsuz durumlar, çevrimiçi cinsel tacize uğrayıp uğramadıkları, uğradılar ise hangi platformlardan kimler tarafından uğradıkları araştırılmıştır. Tüm katılımcılara sosyodemografik veri formu ve ÇCTÖ uygulanmıştır. Ülkemizde bu konuda yapılan oldukça sınırlı çalışmalardan olması, ÇCTÖ’nün kullanıldığı sayılı çalışmalardan olması, literatürdeki benzer çalışmalara göre farklı sonuçlar elde edilmesi nedeniyle çok önemli addettiğimiz araştırmamız aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Literatürdeki benzer konuları işleyen çoğu çalışmaya kıyasla erkekler istenmeyen cinsel ilgiye kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksek oranda maruz kalmaktadır.

Çalışmamızda homoseksüel ve biseksüel katılımcı sayısının istatistiksel analiz için yeterli sayıda olmaması nedeniyle çevrimiçi cinsel taciz ile cinsel yönelim arasındaki ilişki değerlendirilememiştir.

Çalışmamızda yabancı uyruklu öğrenciler Türk uyruklu öğrencilere kıyasla istenmeyen cinsel ilgiye anlamlı olarak daha yüksek oranda maruz kalmaktadır. Çalışmamızda bu anlamda literatürdeki çalışmalardan farklı bir sonuca varılmıştır.

Tüm katılımcıların medeni durumu bekar olarak tespit edilmiştir. Yalnız yaşayan veya arkadaşları ile evde kalanların ailesi ile veya yurttan yaşayanlara göre ölçek toplam ortalama puanları ve tüm alt ölçek ortalama puanları yüksek bulunmuştur. Ancak çevrimiçi cinsel tacize maruziyet ile arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Literatürdeki benzer çalışmalarda olduğu gibi çevrimiçi platformlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüşenlerin çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca tanımadıkları kişilerden gelen istek ve mesajları kabul edenlerin de çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca tanımadıkları hesapları takip edenler ile çevrimiçi cinsel taciz arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu bakımdan çalışmamız literatüre katkı sağlayacak niteliktedir.

Çevrimiçi platformlarda geçirilen günlük ortalama süre artışının (özellikle günde 5 saat ve üzeri) anlamlı olarak kişinin cinsiyet temelli tacize daha fazla maruz kaldığını göstermiştir ($p=0,008$). Ayrıca çalışmamızda çevrimiçi platformları kullanmaya başlama süresi ile çevrimiçi cinsel taciz arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin çevrimiçi cinsel tacize en çok maruz kaldıkları uygulamalar sırasıyla Instagram, Twitter, Tiktok, Telegram ve Whatsapp olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçların literatürdeki çalışmalardan farklı çıkmasında çevrimiçi platformların popülerliğinin hızla değişmesi, kullanıcı kitlesinin yaşa göre şekillenmesi olduğu düşünülebilir. Çevrimiçi cinsel tacize ise en çok tanımadıkları kişi/kişiler, anonim hesaplar, okuldan biri veya eski sevgili tarafından maruz bırakıldığı tespit edilmiştir.

Çalışmamızda çevrimiçi platformlardaki hesapları herkese açık kullanmak, çevrimiçi platformlardaki kullanıcı ismini farklı bir isim veya lakap olarak tercih etmek ile çevrimiçi platformlarda özel fotoğraf/videoların başkaları tarafından paylaşılmasından rahatsız olmamak, kişisel bilgi/fotoğrafların paylaşıldığı sahte hesap ile karşılaşmak ile çevrimiçi cinsel taciz arasında yüksek anlamda ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmamız bu konuda literatüre katkı sağlayacak niteliktedir.

Çalışmamızda literatürdeki çalışmalar ile benzer nitelikte özel fotoğraf/videoların internette paylaşılması ile tehdit edilenlerin veya çevrimiçi arkadaşlık/buluşma uygulaması kullananların çevrimiçi cinsel tacize daha yüksek oranda maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır.

Katılımcı öğrencilerin çevrimiçi cinsel taciz ile karşılaştıklarında nasıl etkileneceklerine baktığımızda ortak etkilerin yüksek oranda tiksilmek ve sinirlenmek şeklinde olduğu, bunun dışında kadınların korkup tedirgin olabileceği, üzülebileceği, erkeklerin ise sosyal medyada buru durumun normal olduğunu düşündükleri, bu durumun hoşlarına bile gidebileceği, beğenildiklerini düşündükleri sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre kadınların erkeklere göre duygusal tepkileri daha fazla verdikleri sonucuna varılmıştır. Tacize uğrayanlar ile uğramayanlar ayırt edilmeden analiz yapıldığı için cinsiyet arasında farklı sonuçlar olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin çevrimiçi cinsel taciz ile karşılaştıklarında nasıl tepki vereceklerine baktığımızda; ortak tepkinin hesabı engellemek ve hesabı uygulama üzerinden şikayet etmek olduğu, kadınların güvenlik/gizlilik ayarlarını güncelleyeceği, ekran görüntüsü alacağı, erkeklerin sertçe karşılık vereceği sonucuna varılmıştır. Hem kadınların hem de erkeklerin adli makamlara başvurma oranı %5'in altında tespit edilmiştir. Kadınlardan bu durumun sosyal medyada normal olduğunu düşünenlerin oranı %0,5 iken erkeklerde bu oran %4,4 olarak tespit edilmiştir.

Çalışmamızda tüm öğrenciler teknolojinin gelişmesi ile birlikte çevrimiçi platformların çevrimiçi cinsel tacize zemin hazırladığını veya tacizi kolaylaştırdığını düşünmektedir. Gerçek hayatta yapılamayan davranışların sanal ortamda rahatça yapılabilmesi, internetin kişiye erişim kolaylığı, bilinmezlik ve görünmezlik sağlaması, ifşalanma veya rezil olma korkusunun olmaması, bu konuyla alakalı yeterli tedbirin veya cezai işlemin olmaması, anonim/sahte hesap kullanılması, cinsel içerikli şakaların veya yorumların yapılması, cinsel içerikli reklam veya haberlerin yapılması, kişilerin müstehcen fotoğraflarını paylaşması bu düşüncenin yüksek oranda sebepleri olarak belirtilmiştir.

Çalışmamızın birtakım kısıtlılıkları da mevcuttur. Bunlar arasında örneklem sayısının küçük olması, çalışmanın kesitsel olması, tek merkezde yürütülmesi, anket çalışmasının tıp fakültesi gibi eğitim-öğretim süreci zorlu ve yoğun öğrenciler ile yapılması, cinsel konuların hala mahrem olarak kabul edilmesi, bu konuların özgürce dile getirilememesi, toplum tarafından cinsel taciz mağdurlarının suçlu ilan edilmesi, cinsel tacizin kişinin hatırlamak istemeyeceği travmatik bir konu olması belirgin mevcut kısıtlılıklar olarak sayılabilir.

Sonuç olarak bulgularımıza göre erkek olmanın, yabancı uyruklu olmanın, herkese açık hesap kullanmanın, hesaplarda farklı bir isim veya lakap kullanmanın, çevrimiçi platformlarda tanışılan kişilerle yüz yüze görüşmenin, buluşma/ arkadaşlık uygulaması kullanmanın çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz bıraktığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlarla birlikte çalışmamız nispeten yeni bir konu olan çevrimiçi cinsel taciz ve ÇCTÖ'yü kullanan sayılı çalışmadan biri olarak konunun farkındalığını artıracak, Türk literatürüne zenginlik katacak ve daha fazla çalışmanın önünü açacaktır.

KAYNAKLAR

1. Dijk JV. Ağ toplumu. Çev: Sakin Ö. İstanbul: Kafka Yayınları; 2016.
2. Borders B. A brief history of social media. Copy Brighter Marketing; 2009
3. Koç D. Yeni iletişim ortamlarıyla dönüşen gazetecilik: cüneyt özdemir örneği [internet]. 2020
4. Hesmondhalgh D. The cultural industries. Sage; 2018.
5. Barındık G. Dijitalleşen medya ve yarattığı yeni şiddet alanı: dijital şiddet [Yüksek lisans tezi]. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı; 2021.
6. Savaş S. İmaj üretiminde dijital medyanın rolü: kurumların oluşturmaya çalıştıkları imajın tüketiciye ne oranda yansıdığına yönelik bir çalışma [Doktora tezi]. İstanbul: Tc. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Ana Bilim Dalı; 2020.
7. Vural ZBA, Bat M. Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. Journal of Yaşar University. 2010;5:3348-82.
8. Kaplan AM, Haenlein M. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. Business Horizons. 2010;53(1):59-68.
9. Boyd DM, Ellison NB. Social network sites: Definition, history, and scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication. 2007;13(1):210-30.
10. Sarışın M. (2022). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yeni yüzü: Dijital şiddet. KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi. 2022;8(2):257-85.
11. Delziovo CR, Bolsoni CC, Nazário NO, Coelho EBS. Characteristics of sexual violence against adolescent and adult women reported by the

- public health services in Santa Catarina State, Brazil. *Cadernos de Saúde Pública*. 2017;33(6): e00002716-e00002716.
12. Woolf LM, Hulsizer MR. Sexual violence. İçinde: Keith K, editör. *The encyclopedia of cross cultural psychology*. John Wiley & Sons, 2013; s. 1168-1171.
 13. Cooper A. Sexuality and the Internet: Surfing into the New Millennium. *CyberPsychology & Behavior*. 1998;1(2):187-93.
 14. Suler J. The Online Disinhibition Effect. *CyberPsychology & Behavior*. 2004;7(3):321-26.
 15. Henry N, Powell A. Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research. *Trauma Violence Abuse*. 2018;19(2):195-208.
 16. Pashang S. Redefining cyber sexual violence against emerging young women: toward conceptual clarity. İçinde: Pashang S, Khanlou N, Clarke J, editör. *Today's youth and mental health*. Springer, 2018; s. 77-97.
 17. Thompson MP, Morrison DJ. Prospective predictors of technology-based sexual coercion by college males. *Psychology of Violence*. 2013;3(3):233-46.
 18. Reed E, Salazar M, Behar AI, Agah N, Silverman JG, Minnis AM, vd. Cyber Sexual Harassment: Prevalence and association with substance use, poor mental health, and STI history among sexually active adolescent girls. *Journal of Adolescence*. 2019;75(1):53-62.
 19. Durana A, Lenhart A, Miller R, Schulte B, Weingarten E. Sexual harassment: a severe and pervasive problem [internet]. Washington, DC: New America Foundation; 2018
 20. Esen E, Öztürk B, Kaval A. Çevrimiçi cinsel taciz ölçeği'nin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Feminist Eleştiri Dergisi*. 2023;15(1):232-57.

21. Shufford KN. Explicit Content: Investigation of Online Sexual Harassment, Handbook of Research on Cyberbullying and Online Harassment in the Workplace. Editör: Leslie Ramos Salazar. IGI Global. 2020:517-52.
22. Staude-Müller F, Hansen B, How stressful is online victimization? Effects of victim's personality and properties of the incident. *European Journal of Developmental Psychology*. 2012;9(2):260-74.
23. Barak A. Sexual Harassment on the Internet. *Social Science Computer Review*. 2005;23(1):77-92.
24. Henry N, Powell A. "Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research. *Trauma, Violence, & Abuse*. 2018;19(2):195-208.
25. Henry N, Powell A. Sexual Violence in the Digital Age. *Soc Leg Stud*. 12 Ağustos 2016;25(4):397-418.
26. Buchanan N, Mahoney A. Development of a scale measuring online sexual harassment: Examining gender differences and the emotional impact of sexual harassment victimization online. *Legal and Criminological Psychology*. 2022;27(1):63-81.
27. Altinkaya BD. Sosyal medya kullanan genç yetişkin bireylerde beden algısı ve sosyal görünüş kaygısının incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Topkapı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Psikoloji Anabilim Dalı; 2023.
28. İnözü İ. Kadına yönelik şiddet ile ilgili sosyal medya ağlarında yapılan paylaşımlar ve dijital aktivist hareketlerin sosyolojik analizi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2023.
29. Kılıçarslan B. Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerine covid-19 pandemisinin etkileri [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; 2023.

30. Castells M. İletişim gücü. Çev: Kılıç E. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 2016.
31. Timisi N. İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar Twitter. 11. Ersöz S, editör. Ankara: Heretik Basın Yayın; 2015.
32. Akkurt SS. Kişilik hakkının sosyal medya kullanıcıları tarafından ihlâli hâlinde ortaya çıkacak cezaî sorumluluğa medenî hukuk bağlamında bir bakış. Selcuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2017;25(2):353-99.
33. We Are Social Türkiye Nisan 2024 Raporu [internet]. 2024 Nisan
34. Türk Dil Kurumu Sözlükleri [internet].
35. World report on violence and health world health organization geneva [internet].
36. ILO Centenary Declaration for the Future of Work [internet].
37. Krug EG, Mercy JA, Dahlberg LL, Zwi AB. The world report on violence and health. The Lancet. 2002;360(9339):1083-8.
38. Polat O. Şiddet. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 2017;22(1):15-34.
39. Neugebauer R. Research on intergenerational transmission of violence: the next generation. The Lancet. 2000;355(9210):1116-7.
40. Rihmer Z, Angst J. Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry. C. 2. 2004.
41. Bulut B. Sosyal medya aracılığıyla cinsel şiddet [Tıpta uzmanlık tezi]. Mersin: Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı; 2022.
42. Dokgöz H, editör. Adli Tıp ve Adli Bilimler. Akademisyen Kitabevi; 2019.
43. Tanrıverdi G, Şıpkın S. Çanakkale'de sağlık ocaklarına başvuran kadınların eğitim durumunun şiddet görme düzeyine etkisi. Fırat Tıp Dergisi. 2008;13(3):183-187.

44. Casique Casique L, Furegato ARF. Violence against women: theoretical reflections. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*. 2006;14(6):950-6.
45. Duman N. Parafililer ve DSM’lerdeki seyri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2018;9(16).
46. Doğan R. Kadına yönelik şiddetin bir türü olarak, ısrarlı takip (stalking) kavramı ve suçu. *Ankara Barosu Dergisi*. 2014;2:135-154.
47. Sener G. Sosyal medyada mahrem ilişkiler, gözetleme ve dijital şiddet. *Akademik Bilişim 2013 Konferansı*. 23-25 Ocak 2013, Antalya.
48. Özmen, ŞY. Dijital şiddet, siber zorbalık ve yeni medya okuryazarlığı üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2018;11(61):958-66.
49. Eroğlu Y, Aktepe E, Akbaba S, Işık A, Özkorumak E. Siber zorbalık ve mağduriyetin yaygınlığı ve risk faktörlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 2015;40(177):93-107.
50. Cebecioğlu G, Altıparmak İ. Dijital şiddet: Sosyal paylaşım ağları üzerine bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*. 2017;7(2):423-31.
51. Tamer N, Vatanartıran, S. ergenlerin teknolojik zorbalık algıları. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*. 2014;1(2):1-20.
52. Dijital Şiddet Nedir? | Dijital Şiddet [internet].
53. Li Q. Cyberbullying in High Schools: A Study of Students’ Behaviors and Beliefs about This New Phenomenon. *Journal of Aggression Maltreatment & Trauma*. 2010;19(4):372-92.
54. Willard N. Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress. Research Press. U.S.A. 2007
55. Slonje R, Smith PK, Frisen, A. The nature of cyberbullying and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*. 2012:1-7.

56. Cyber violence against women and girls | European Institute for Gender Equality [internet].
57. McGlynn C, Rackley E. Image-based sexual abuse. *Oxford Journal of Legal Studies*. 2017;37(3):534-61.
58. Balcı M, Çakır K. İnternet ortamında ve sosyal ağlarda işlenen cinsel suçlar. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 2022;8(2):201-214
59. Akgün S. Adil dünya inancı ve toplumsal sonuçları. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2019;14(20):2227-47.
60. Dijital Şiddet Türleri Nelerdir? | Dijital Şiddet [internet].
61. Gökkaya F, Tekinsav Sütçü S. Çocuklar için zorbalıkla ilgili bilişler ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2014;16(1):54-63.
62. Varjas K, Talley J, Meyers J, Parris L, Cutts H. High school students' perceptions of motivations for cyberbullying: an exploratory study. *Western Journal of Emergency Medicine*. 2010;11(3):269-73.
63. Perreault S. Self-reported Internet victimization in Canada [internet]. 2009
64. Yardi S, Bruckman A. Social and technical challenges in parenting teens' social media use. İçinde: *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. New York, NY, USA: ACM; 2011. s. 3237-46.
65. Kowalski RM, Limber SP. Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*. 2007;41(6):22-30.
66. Patchin JW, Hinduja S. Bullies move beyond the schoolyard. *Youth Violence Juvenile Justice*. 2006;4(2):148-69.
67. Barlett CP, Chamberlin K. Examining cyberbullying across the lifespan. *Computers in Human Behavior*. 2017;71:444-9.

68. Riebel J, Jäger R. Cyberbullying in Germany – an exploration of prevalence, overlapping with real life bullying and coping strategies. *Psychology Science Quarterly*. 2009;51(3):298-314.
69. Arıca T. Siber alemin avatar çocukları. İstanbul:Remzi Kitabevi - Psikoloji Dizisi; 2015
70. Boulton MJ, Hardcastle K, Down J, Fowles J, Simmonds JA. A comparison of preservice teachers' responses to cyber versus traditional bullying scenarios: similarities and differences and implications for practice. *Journal of Teacher Education*. 2014;65(2):145-55.
71. Kırılı ESD. Sosyal medya ortamlarında siber zorbalık: lise öğrencilerinin siber zorbalık deneyimlerinin incelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*. 2020;4(1):24-39.
72. Berson IR, Berson MJ. Challenging Online Behaviors of Youth. *Social Science Computer Review*. 2005;23(1):29-38.
73. Aslan A, Önay Doğan B. Çevrimiçi şiddet: bir siber zorbalık alanı olarak "potinss" örneği. *Marmara İletişim Dergisi*. 2017;(27): 95-119.
74. The digital lives of aussie teens digital lives of aussie teens [internet]. Analysis & Policy Observatory (APO); 2021
75. Barbovschi M, Machácková H, Ólafsson K. Underage Use of Social Network Sites: It's about Friends. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*. 2015;18(6):328-32.
76. Weeden S, Cooke B, McVey M. Underage children and social networking. *Journal of Research on Technology in Education*. Mart 2013;45(3):249-62.
77. Lykens J, Pilloton M, Silva C, Schlamm E, Wilburn K, Pence E. Google for sexual relationships: mixed-methods study on digital flirting and online dating among adolescent youth and young adults. *JMIR Public Health Surveill*. 2019;5(2):e10695.

78. Levine D. Sexting: A terrifying health risk or the new normal for young adults?. *Journal of Adolescent Health*. 2013;52(3):257-8.
79. Barron M, Kimmel M. Sexual violence in three pornographic media: toward a sociological explanation. *Journal of Sex Research*. Mayıs 2000;37(2):161-8.
80. Working without fear: Results of the sexual harassment national telephone survey 2012 [internet]. 2012
81. Önay Doğan B, Ertürk YD, Aslan P. Facebook Kullanıcısı Kız Çocuklarına Yönelen Zorbalık Odaklı Siber Tacizin Cinsel Tacize Dönüşümü: Gazete Haberleri Üzerinden Betimsel Bir Değerlendirme. *Etkileşim*. 2018;(2):36-55.
82. Nguyen TT, Nguyen QVH, Nguyen DT, Nguyen DT, Huynh-The T, Nahavandi S. Deep learning for deepfakes creation and detection: A survey. *Computer Vision and Image Understanding*. 2022;223(4):103525.
83. Henry N. Technology-facilitated sexual violence victimization: results from an online survey of australian adults. *Journal of Interpersonal Violence*. 2019;34:3637-665.
84. Meyer R, Cukier M. Assessing the Attack Threat due to IRC Channels. *İçinde: International Conference on Dependable Systems and Networks (DSN'06)*. IEEE; s. 467-72.
85. Serçemeli C. Sosyal medyada mahremiyetin gizliliğini ihlalde yeni bir trend olan “ stalk” a hukuki açıdan bir bakış. *Hukukun Gençleri Sempozyumu*; 2016; Eskişehir,Türkiye.
86. Southworth C, Finn J, Dawson S, Fraser C, Tucker S. Intimate partner violence, technology, and stalking. *Violence against women*. 2007;13(8):842-56.
87. Öztürk, HK. Persistent following as a form of social abuse-stalking-an evaluation based on motion pictures. *Route Educational and Social Science Journal*, 2016;3(5).

88. İnce B, Ildırım E. Israrlı takibin yeni hali: siber stalking (new form of stalking: cyber stalking). 14Th Congress On Forensic Sciences; Mayıs 2017; İzmir, Türkiye.
89. Çakmut ÖY. Israrlı Takip (Stalking), kişinin huzur ve sükununu bozma ve türk ceza hukuku bakımından genel değerlendirme. Balıkesir Barosu Dergisi 1. [internet].
90. Spitzberg BH, Cupach WR. The dark side of relationship pursuit: From attraction to obsession and stalking. The Dark Side of Relationship Pursuit: From Attraction to Obsession and Stalking. 2014;1-466.
91. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü [internet].
92. Başar D, Sakallı N. Israrlı Takip: Tanımı ve Sosyal Psikolojik Değişkenler ile İlişkileri. Türk Psikoloji Yazıları. 2021;24(47).
93. Alexy EM, Burgess AW, Baker T, Smoyak SA. Perceptions of cyberstalking among college students. Brief Treatment and Crisis Intervention. 2005;5(3):279-89.
94. Gámez-Guadix M. prevalence and association of sexting and online sexual victimization among spanish adults. Sexuality Research and Social Policy. 2015;12(2):145-54.
95. Drouin M, Ross J, Tobin E. Sexting: A new, digital vehicle for intimate partner aggression?. Computers in Human Behavior. 2015;50(1):197-204.
96. Hekim H, Başbüyük O. Siber suçlar ve türkiye'nin siber güvenlik politikaları. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi. 2013;4(2): 135-158.
97. Dijital Şiddet Türleri Nelerdir? | Dijital Şiddet [internet].
98. Uçuran B. Kişilerin cinsel içerikli görüntülerinin rıza dışı paylaşımı: intikam pornosu [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü; 2022.

99. Mitchell KJ, Finkelhor D, Wolak J, Ybarra ML, Turner H. Youth internet victimization in a broader victimization context. *Journal of Adolescent Health*. 2011;48(2):128-34.
100. Barak A. Sexual Harassment on the Internet. *Social Science Computer Review*. 2005;23(1):77-92.
101. Rowse J, Mullane S, Bassed R, Tully J. Technology-facilitated sexual assault in children and adolescents; is there a cause for concern? Fourteen years of experience at a metropolitan forensic paediatric medical service. *Journal of Paediatrics Child Health*. 2022;58(3):409-14.
102. Craven S, Brown S, Gilchrist E. Sexual grooming of children: Review of literature and theoretical considerations. *Journal of Sexual Aggression*. Kasım 2006;12(3):287-99.
103. İshakbeyoğlu Ö. Cinsel taciz suçu [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul T.c. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı; 2023.
104. Özyüksel Ö. 5237 sayılı türk ceza kanunu'nda "cinsel ilişki" kavramı. *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 2021;9(17).
105. Sedaroğlu BE. Ötenazi-Ölme Hakkı. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. 2016;22(3):463-91.
106. Centel N, Zafer H, ve Çakmut Ö. Kişilere Karşı İşlenen Suçlar. 1. 5. bs. İstanbul: Beta Yayıncılık; 2021
107. Kolburan G, Demir S. Cinsel Taciz: Hukuki ve Psikolojik Bir Değerlendirme. *Türkiye Klinikleri Dergisi*. 2018;4(1):26-32.
108. Balkır ZG. Cinsiyet Ayrımcılığı Temelinde İş Yerinde Cinsel Taciz". *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 2015;1(1).
109. Özdemir E. İşyerinde Cinsel Taciz [internet]. Çalışma ve Toplum Dergisi. 2006.
110. Yüksektepe MA. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar. 1. bs. İstanbul: PlatonYayıncılık; 2023.

111. Taner GF. Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Kitapevi. 1 Hükümler. 20. bs. Ankara: Adalet Yayınevi;2017.
112. Artuk ME, Gökçen A, Alşahin ME, Çakır K. Ceza Hukuku Özel Hükümler. 20. bs. Ankara: Adalet Yayınevi; 2022
113. Baş E. Türk Ceza Hukukunda Cinsel Taciz Suçu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2016;65(4):1135-215.
114. Kerpişci NÖ. Cinsel Taciz Suçu. Ankara: Seçkin Yayınevi; 2022
115. Dursun S. Türk Ceza Hukuku'nda Cinsel Suçlara Genel Bir Bakış. Ceza Hukuku Dergisi. 2014;9(24):57-73.
116. Artuk ME. Cinsel Taciz Suçu (TCK. m.105). Çalışma ve Toplum Dergisi. 2006;4(11):29-44.
117. Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593). türkiye büyük millet meclisi türk ceza kanunu tasarısı ve adalet komisyonu raporu (1/593) [internet].
118. Özbek VÖ, Doğan K, Bacaksız P. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. 17. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi; 2022
119. Koca M, Üzülmöz İ. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. 8. bs. Ankara: Adalet Yayınevi; 2022.
120. Toroslu N, Toroslu H. Ceza Hukuku Özel Kısım. 11. bs. Ankara: Savaş Yayınevi; 2021. s.73.
121. Tezcan D, Erdem M, Önok M. Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. 20. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık;2022. s.493.
122. Kantarcı N. Türk ceza hukukunda reşit olmayanla cinsel ilişki suçu [Yüksek lisans tezi]. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı; 2016.
123. Artuk ME, Gökçen A, Alşahin ME, Çakır K. Ceza Hukuku Özel Hükümler. 20. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi; 2022
124. Mevzuat Bilgi Sistemi [internet].

125. Dijital Şiddet Karşısında Yasal Haklar | Dijital Şiddet [internet].
126. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1 2 3 4 [internet].
127. Türk Ceza Kanunu 1 [internet].
128. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun [internet].
129. Hobbs M, Owen S, Gerber L. Liquid love? dating apps, sex, relationships and the digital transformation of intimacy. *Journal of Sociology*. 2017;53(2):271-84.
130. Online Harassment 2017 | Pew Research Center [internet].
131. MacPherson S, Brown EC, Herold B, Narayan A. Media-facilitated sexual assault in children and teens. *Clinical Pediatrics (Phila)*. 2018;57(11):1349-53.
132. Dönmez Y. Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları ergen hasta popülasyonunda online cinsel istismar sıklığı, ilişkili risk faktörleri ve sonrasında oluşabilecek travma sonrası stres bozukluğu [Yayımlanmış tıpta uzmanlık tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi; 2017
133. Temur N. Toplumsal cinsiyete dayalı siber şiddet [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin: Çağ Üniversitesi; 2018
134. Şener G, Abınık N. Türkiye’de dijital şiddet araştırması 2021 [internet]. İstanbul: Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği; 2021
135. Snaychuk LA, O’Neill ML. Technology-facilitated sexual violence: prevalence, risk, and resiliency in undergraduate students. *Journal of aggression, Maltreatment and Trauma*. 2020;29(8):984-99.
136. Jones LM, Mitchell KJ, Finkelhor D. Trends in youth internet victimization: findings from three youth internet safety surveys 2000–2010. *Journal of Adolescent Health*. 2012;50(2):179-86.
137. Hill C, Kearl H. Crossing the Line: Sexual Harassment at School [internet]. American Association of University Women; 2011

138. Douglass CH, Wright CJC, Davis AC, Lim MSC. Correlates of in-person and technology-facilitated sexual harassment from an online survey among young Australians. *Sexual Health*. 2018;15(4):361.
139. Baumgartner SE, Valkenburg PM, Peter J. Unwanted online sexual solicitation and risky sexual online behavior across the lifespan. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 2010;31:439-47.
140. Ståhl S, Denhag I. Online and offline sexual harassment associations of anxiety and depression in an adolescent sample. *Nordic Journal of Psychiatry*. 2021;75(5):330-5.
141. Zetterström Dahlqvist H, Gillander Gådin K. Online sexual victimization in youth: Predictors and cross-sectional associations with depressive symptoms. *European Journal of Public Health*. 2018;28(6):1018-23.
142. Wolak J, Finkelhor D, Mitchell K. Internet-initiated sex crimes against minors: Implications for prevention based on findings from a national study. *Journal of Adolescent Health*. 2004;35(5):424.e11-424.e20.
143. Cooper, Al. Sexuality and the internet: surfing into the new millennium. *CyberPsychology & Behavior*. 1998;1(2):187-93.
144. Emerging new threat in online dating Initial trends in internet dating-initiated serious sexual assaults [internet]. National Crime Agency (NCA); 2016.
145. Helweg-Larsen K. Predictors and Protective Factors for Adolescent Internet Victimization: Results From a 2008 Nationwide Danish Youth Survey. *Acta Paediatrica*. 2012;101(5):533-39.
146. Näsi M, Räsänen P, Kaakinen M, Keipi T, Oksanen A. Do routine activities help predict young adults' online harassment: A multi-nation study. *Criminology & Criminal Justice*. 21 Eylül 2017;17(4):418-32.
147. Lindsay M, Krysik J. Online Harassment Among College Students: A Replication Incorporating New Internet Trends. *Information, Communication, & Society*. 2012;15(5):703-19.

148. Finn J. A Survey of Online Harassment at a University Campus. *Journal of Interpersonal Violence*. 2004;19(4):468-83.
149. Powell A, Henry N. Technology-Facilitated Sexual Violence Victimization: Results From an Online Survey of Australian Adults. *Journal of Interpersonal Violence*. 2019;34(17):3637-65.
150. Holt TJ, Bossler AM, Malinski R, May DC. Identifying Predictors of Unwanted Online Sexual Conversations Among Youth Using a Low Self-Control and Routine Activity Framework. *Journal of Contemporary Criminal Justice*. 2016;32(2):108-28.
151. Ritter BA. Deviant Behavior in Computer-Mediated Communication: Development and Validation of a Measure of Cybersexual Harassment. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2014;19(2):197-214.
152. Tang WY, Reer F, Quandt T. Investigating sexual harassment in online video games: How personality and context factors are related to toxic sexual behaviors against fellow players. *Aggressive Behavior*. 2020;46(1):127-35.
153. Taylor BG, Liu W, Mumford EA. Profiles of Youth In-Person and Online Sexual Harassment Victimization. *Journal of Interpersonal Violence*. 2021;36(13-14):6769-96.
154. Shannon D. Online sexual grooming in sweden online and offline sex offences against children as described in swedish police data. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology Crime Prevention*. Aralık 2008;9(2):160-80.
155. Marret MJ, Choo WY. Victimization after meeting with online acquaintances: a cross-sectional survey of adolescents in malaysia. *Journal of Interpersonal Violence*. 2018;33(15):2352-78.
156. Zagloul N, Farghaly R, ELKhatib H. Technology facilitated sexual violence: a comparative study between working and non-working females in Egypt before and during the COVID-19 pandemic. *Egyptian Journal of Forensic Sciences*. 2022;12(1):21.

157. Butler AC. Child sexual assault: Risk factors for girls. *Child Abuse Neglect*. 2013;37(9):643-52.
158. Daneback K. Love and sexuality on the internet [internet]. 2006
159. Stahl C, Fritz N. Internet safety: adolescents' self-report. *Journal of Adolescent Health*. 2002;31(1):7-10.
160. Wolak J, Mitchell J, Finckehor D, Mitchell KJ, Finkelhor D. Close online relationships in a national sample of adolescents. *ADOLESCENCE*. 2002;37(147). [internet].
161. Livingstone S, Haddon L, Görzig A, Ólafsson K. The perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries 2011 [internet].
162. Liao AK, Khoo A, Hwaang P. Factors influencing adolescents engagement in risky internet behavior. *CyberPsychology & Behavior*. Aralık 2005;8(6):513-20.
163. Sengupta A, Chaudhuri A. Are social networking sites a source of online harassment for teens? Evidence from survey data. *Child and Youth Service Review*. 2011;33(2):284-90.
164. Fansher AK, Randa R. Risky social media behaviors and the potential for victimization: a descriptive look at college students victimized by someone met online. *Violence and Gender*. 2019;6(2):115-23.
165. Beauchamp AM, Cotton HR, LeClere AT, Reynolds EK, Riordan SJ, Sullivan KE. Super likes and right swipes: how undergraduate women experience dating apps. *SPA at IU Journal*. 2017;45:1-16
166. Leander L, Christianson SÅ, Granhag PA. Internet-initiated sexual abuse: adolescent victims' reports about on-line and off-line sexual activities. *Applied Cognitive Psychology*. 28 Aralık 2008;22(9):1260-74.

167. Smahel D, Machackova H, Mascheroni G, Dedkova L, Staksrud E, Ólafsson K. EU Kids Online 2021 [internet]. [Erişim tarihi: 22 Ekim 2024];
168. Pandemi döneminde bireylerin dijital yaşamları mercek altına alındı [internet].
169. Teens, Social Media & Technology Overview 2015 | Pew Research Center [internet].
170. Daneback K, Månsson SA, Ross Michaelw. Using the Internet to Find Offline Sex Partners. *CyberPsychology & Behavior*. 2007;10(1):100-7.
171. Atkinson S, Nixon H. Locating the Subject: Teens online @ ninemsn. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*. 2005;26(3):387-409.
172. Şenol E, Meral O, Sertöz ÖÖ, Altıntoprak AE, Coşkunol H, Güler H. Cinsel saldırı olguları için düzenlenen adli psikiyatrik raporların incelenmesi. *The Bulletin of Legal Medicine*. 29 Aralık 2016;21(3):159-66.
173. Smahel D, Machackova H, Mascheroni G, Dedkova L, Staksrud E, Ólafsson K. EU Kids Online 2021
174. Yazar ME. 2010-2016 yılları arasında pamukkale üniversitesi tıp fakültesi'ne başvuran cinsel istismar ve cinsel saldırı olgularının adli tıp yönünden değerlendirilmesi [Tıpta uzmanlık tezi]. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı; 2018.
175. Salerno-Ferraro AC, Erentzen C, Schuller RA. Young Women's Experiences With Technology-Facilitated Sexual Violence From Male Strangers. *Journal of Interpersonal Violence*. 2022;37(19-20):NP17860-85.
176. The National Campaign to Prevent Teen Pregnancy [internet]. APO
177. Hayes RM, Dragiewicz M. Unsolicited dick pics: Erotica, exhibitionism or entitlement? *Womens Studies International Forum*. 2018;71:114-20.

178. Mandau HBM. Directly in your face: A qualitative study on the sending and receiving of unsolicited “dick pics” among young adults. *Sexuality & Culture*. 2020;24(1):72-93.
179. Oswald F, Lopes A, Skoda K, Hesse CL, Pedersen CL. I’ll Show You Mine so You’ll Show Me Yours: Motivations and Personality Variables in Photographic Exhibitionism. *The Journal of Sex Research*. 12 Haziran 2020;57(5):597-609.
180. Gilbert L, Sarvet AL, Wall M, Walsh K, Reardon L, Wilson P. Situational contexts and risk factors associated with incapacitated and nonincapacitated sexual assaults among college women. *Journal of Women’s Health*. 2019;28(2):185-93.
181. Sawyer A, Smith E. Dating application use and sexual risk behavior among young adults. *Sexuality Research and Social Policy*. 2018;15(2):183-91.
182. Choi EPH, Wong JYH, Fong DYT. An emerging risk factor of sexual abuse: the use of smartphone dating applications. *Sexual Abuse*. 2018;30(4):343-66.
183. O’Keeffe GS, Clarke-Pearson K. The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*. 01 Nisan 2011;127(4):800-4.
184. Liao A, Khoo A. Factors influencing adolescents engagement in risky internet behavior. *CyberPsychology & Behavior*, 2005;(6):513-20
185. Barbovschi M. Children’s meetings offline with people met online: *Journal of Child and Media*. 2013;7(1):28-43.
186. Cripps J. Cyber-sexual violence and negative emotional states among women in a canadian university. *International Journal of Cyber Criminology*. 2018;12(1):171-86.
187. Bates S. Revenge porn and mental health: a qualitative analysis of the mental health effects of revenge porn on female survivors. *Feminist Criminology*. 2017;12(1):22-42.

188. Sourander A, Brunstein Klomek A, Ikonen M, Lindroos J, Luntamo T, Koskelainen M. psychosocial risk factors associated with cyberbullying among adolescents. *Archives of General Psychiatry*. 2010;67(7):720-28.
189. Copp JE, Mumford EA, Taylor BG. Online sexual harassment and cyberbullying in a nationally representative sample of teens: Prevalence, predictors, and consequences. *Journal of Adolescence*. 2021;93(1):202-11.
190. Kaltiala-Heino R, Fröjd S, Marttunen M. Sexual harassment victimization in adolescence: Associations with family background. *Child Abuse & Neglect*. 2016;56:11-9.
191. Hom MA, Stanley IH, Spencer-Thomas S, Joiner TE. Women firefighters and workplace harassment. *Journal of Nervous & Mental Disease*. 2017;205(12):910-7.
192. Chiodo D, Wolfe DA, Crooks C, Hughes R, Jaffe P. Impact of sexual harassment victimization by peers on subsequent adolescent victimization and adjustment: a longitudinal study. *Journal of Adolescent Health*. 2009;45(3):246-52.
193. Holladay K. An investigation of the influence of cyber-sexual assault on the experience of emotional dysregulation, depression, post-traumatic stress disorder, and trauma guilt [Unpublished doctoral dissertation] USA, Florida: University of Central Florida; 2016.